

Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis

C 54

Izdevums
latviešu valodā

Informācija un paziņojumi

54. sējums

2011. gada 19. februāris

<u>Paziņojums Nr.</u>	<u>Saturs</u>	<u>Lappuse</u>
I	<i>Rezolūcijas, ieteikumi un atzinumi</i>	
	ATZINUMI	
	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja	
	467. plenārsesija 2010. gada 8. un 9. decembrī	
2011/C 54/01	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu par tematu "Energētikas stratēģija 2011.–2020. gadam"	1
2011/C 54/02	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu par tematu "Islande kandidātvalsts statusā" (izpētes atzinums)	8
2011/C 54/03	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Padomes regulai par valsts atbalstu nekonkurētspējīgu ogļraktu vju slēgšanas atvieglošanai" (pašiniciatīvas atzinums)	15
2011/C 54/04	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Piegādes drošība lauksaimniecības un pārtikas nozarē Eiropas Savienībā" (pašiniciatīvas atzinums)	20
2011/C 54/05	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "ES un Krievijas attiecības" (pašiniciatīvas atzinums)	24
III	<i>Sagatavošanā esoši tiesību akti</i>	
	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja	
	467. plenārsesija 2010. gada 8. un 9. decembrī	
2011/C 54/06	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz mērvienībām" COM(2010) 507 galīgā redakcija – 2010/0260 (COD)	31

LV

2011/C 54/07	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par mehānisko transportlīdzekļu pieļaujamo trokšņu līmeni un izplūdes gāzu sistēmu" COM(2010) 508 galīgā redakcija – 2010/0261 (COD)	32
2011/C 54/08	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par aizmugurē piemontētām aizsardzības apgāšanās aizsargkonstrukcijām šauras riteņu bāzes lauksaimniecības un mežsaimniecības riteņtraktoriem" COM(2010) 510 galīgā redakcija – 2010/0264 (COD)	33
2011/C 54/09	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par norādēm vai zīmēm, kas identificē pārtikas produkta partiju" COM(2010) 506 galīgā redakcija – 2010/0259 (COD)	34
2011/C 54/10	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar kuru Regulā (EK) Nr. 460/2004, ar ko izveido Eiropas Tīklu un informācijas drošības aģentūru, izdara grozījumus attiecībā uz aģentūras darbības termiņu" COM(2010) 520 galīgā redakcija – 2010/0274 (COD)	35
2011/C 54/11	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam par piekļuves nosacījumiem publiskajam regulētajam pakalpojumam, ko piedāvā globālā satelītu radionavigācijas sistēma, kas izveidota saskaņā ar Galileo programmu" COM(2010) 550 galīgā redakcija – 2010/0282 (COD)	36
2011/C 54/12	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par grozījumiem Regulā (EK) Nr. 1060/2009 par kredītreitingu aģentūrām" COM(2010) 289 galīgā redakcija — 2010/0160 (COD)	37
2011/C 54/13	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai (ES) Nr. .../2010 par lauksaimniecības un mežsaimniecības transportlīdzekļu apstiprināšanu" COM(2010) 395 galīgā redakcija — 2010/0212 (COD)	42
2011/C 54/14	Eiropas Ekonomikas un Sociālo lietu Komitejas Atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par ārpusbiržas atvasinājumiem, centrālajiem darījumu starpniekiem un darījumu reģistriem" COM(2010) 484 galīgā redakcija–2010/0250 (COD)	44
2011/C 54/15	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par tiesībām uz informāciju kriminālprocesā" COM(2010) 392 galīgā redakcija – 2010/0215 (COD)	48
2011/C 54/16	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Priekšlikums – Eiropas Parlamenta un Padomes regula, ar ko attiecībā uz iespēju, ka dalībvalstis var ierobežot vai aizliegt GMO audzēšanu savā teritorijā, groza Direktīvu 2001/18/EK" COM(2010) 375 galīgā redakcija — 2010/0208 (COD)	51
2011/C 54/17	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Digitālā programma Eiropai"" COM(2010) 245 galīgā redakcija	58

I

(Rezolūcijas, ieteikumi un atzinumi)

ATZINUMI

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

467. PLENĀRSESIJA 2010. GADA 8. UN 9. DECEMBRĪ

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu par tematu "Energētikas stratēģija 2011.–2020. gadam"

(izpētes atzinums)

(2011/C 54/01)

Ziņotājs: **HERNANDEZ BATALLER KGS**

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2010. gada 12. maijā nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Energētikas stratēģija 2011.–2020. gadam"

(izpētes atzinums).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2010. gada 16. novembrī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 467. plenārajā sesijā, kas notika 2010. gada 8. un 9. decembrī (2010. gada 9. decembra sēdē), ar 138 balsīm par, 40 balsīm pret un 21 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Ievads un kopsavilkums.

1.1. Eiropas Komisija plāno pieņemt enerģētikas stratēģiju 2011.–2020. gadam un ceļvedi zema oglekļa emisijas līmeņa enerģētikas sistēmas nodrošināšanai līdz 2050. gadam. Komisija lūgusi Komiteju atbalstīt tās centienus, izstrādājot izpētes atzinumus par abiem minētajiem tematiem.

1.2. Komiteja atzinīgi vērtē to, ka abi minētie temati tiek aplūkoti savstarpējā saistībā. Enerģētikas jomā veiktie ieguldījumi ir ilgtermiņa ieguldījumi, tādēļ ir ļoti svarīgi, ka stratēģija nākamajiem desmit gadiem ir vērsta uz ilgāka termiņa mērķu sasniegšanu līdz 2050. gadam.

1.3. Lai varētu uzsākt apspriešanu, Komisija publicējusi pārskatu "Ceļā uz jaunu Eiropas enerģētikas stratēģiju 2011.–2020. gadam". Šā atzinuma pirmajā punktā apkopoti Komitejas viedokļi un ieteikumi. Otrajā punktā izklāstīti daži vispārīgi jautājumi, kurus vajadzētu iekļaut stratēģijā. Savukārt trešajā punktā izteiktas piezīmes par konkrētiem jautājumiem, kurus Komisija minētajā pārskatā lūgusi apspriest.

1.4. Enerģētikas un transporta nozare visā pasaulē pēdējos 200 gadus galvenokārt izmantojusi degizraķeņu kurināmo. Minētajā laikposmā degizraķeņu kurināmā resursi bija bagātīgi un to cenas salīdzinoši zemas, tāpēc rūpnieciski attīstītās pasaules valstis varēja ļoti būtiski paaugstināt ražīgumu un dzīves līmeni.

1.5. Lielākā daļa ekspertu uzskata, ka nākamo 40 gadu laikā naftas un gāzes pieejamība samazināsies, un par atlikušajiem resursiem notiks sīva konkurences cīņa, un cenas paaugstināsies. Ogles, visticamāk, joprojām būs salīdzinoši viegli pieejamas, un nākamajā gadsimtā nav gaidāmi ievērojami to piegādes ierobežojumi. Neraugoties uz minēto, ir steidzami jāsamazina degizrakteņu kurināmā sadegšanas procesā radītā CO₂ emisija visā pasaulē, lai izvairītos no katastrofālām klimata pārmaiņām; uz ogleņiem tas attiecas tikpat lielā mērā kā uz naftu un gāzi.

1.6. Tādēļ līdz 2050. gadam ir jāpārveido pasaules enerģētikas sistēma un jāmaina enerģijas izmantošanas paradumi. Visi iespējamie alternatīvie enerģijas ieguves avoti ir jāizmanto pēc iespējas plašāk. Tad, ja turpina izmantot degizrakteņu kurināmo, lielāko daļu no oglekļa dioksīda emisijas vajadzēs uztvert tās rašanās vietā, lai uzglabātu vai izmantotu atkārtoti un novērstu izplūdi atmosfērā. Turklāt visās nozarēs enerģija jāizmanto daudz efektīvāk nekā pašlaik.

1.7. Šādas pārejas efektīva pārvaldība ir viens no visgrūtākajiem uzdevumiem, kas sabiedrībai un valstu valdībām jārisina 21. gadsimtā. Veidojot enerģijas un enerģētikas pakalpojumu cenas, būs vajadzīga jauna pieeja, īpaši tādēļ, lai nodrošinātu, ka degizrakteņu kurināmā izmantotāji sedz visas izmaksas, ko pasaulei rada oglekļa dioksīda emisijas, un tiek veikti ievērojami ieguldījumi jaunās tehnoloģijās, veidotas spēcīgas jaunas partnerības starp uzņēmumiem un publiskās pārvaldes iestādēm, lai izveidotu vajadzīgo infrastruktūru, un mainās sabiedrības attieksme pret enerģijas izmantošanu un tās izmaksām.

1.8. Valstīm būs cieši jāsadarbojas, lai panāktu vajadzīgās pārmaiņas. Vienlaikus pārveides procesu iezīmēs izteikta konkurence. Notiks sīva konkurences cīņa par piekļuvi atlikušajiem naftas un gāzes resursiem, un radīsies arī jaunas konkurences jomas — alternatīvo enerģijas avotu izveide un energoefektīvi produkti un pakalpojumi. Tās valstis un reģioni, kas pirmie spēs uzlabot energoefektivitāti un efektīvi izmantot alternatīvo enerģiju, savu konkurētspēju nostiprinās. Valstis un reģioni, kas pārveides pasākumus īsteno bez atbilstoša plāna un novēloti, konkurētspēju zaudēs.

1.9. Eiropa un Eiropas Savienība pašlaik ir izšķirošā minētās attīstības posmā. Eiropas Savienībai ir nopietni iemesli pārveidi īstenot bez kavēšanās, jo tā ir lielā mērā atkarīga no ievestajiem naftas un gāzes resursiem, un tāpēc to var viegli ietekmēt jebkādi iespējamie piegādes ierobežojumi. Sabiedrības un politikas veidotāju izpratne par klimata pārmaiņu radītajiem draudiem vispirms pieauga tieši Eiropas Savienībā, un tā pirmā sāka izmantot vairākus alternatīvos enerģijas avotus, kas būs vajadzīgi, kā arī izstrādāt pasākumus, lai paaugstinātu dažu svarīgāko nozaru energoefektivitāti.

1.10. Eiropa tomēr nevar atļauties būt pašapmierināta. Pārveides process vēl nav pietiekami dinamisks, lai turpinātos bez atbalsta, un to viegli var aizkavēt pašreizējās grūtības ekonomikā un ar tām saistītais īstermiņa skatījums. Tikmēr citas valstis un reģioni, piemēram, Ķīna un ASV, gatavojas straujai rīcībai. Īpaši Ķīna varētu kļūt par sevišķi sīvu konkurentu alternatīvo enerģijas avotu izstrādes jomā.

1.11. Eiropai noteikti daudz apņēmīgāk jāpievēršas enerģētikas nozares pārveidei. Ar jauno ES enerģētikas stratēģiju varētu un vajadzētu nodrošināt pamatu, kas ļautu panākt šādu dinamismu. Stratēģijā ir jānosaka mērķi un uzdevumi, kā arī pasākumi un struktūras, kas būs nepieciešamas vajadzīgo pārmaiņu īstenošanai. Jaunās stratēģijas pieņemšana Padomē un iestādēs ir jāvērtē kā iespēja mobilizēt politiku, uzņēmēju un sabiedrības vienoto gribu īstenot vajadzīgās pārmaiņas. Tā ir iespēja, ko nedrīkst palaist garām vai izšķērdēt.

2. Stratēģijas galvenie elementi.

2.1. Eiropas jaunās enerģētikas stratēģijas 2011.–2010. gadam pamatā jābūt vismaz trim stūrakmeņiem: piegādes drošība, ekonomika ar zemu oglekļa emisijas līmeni un enerģētiskā konkurētspēja. Komiteja atbalsta centienus, kuru mērķis ir stimulēt pāreju uz ekonomiku ar zemu oglekļa emisijas līmeni un uzlabot apgādes drošību, taču pauž nožēlu, ka Komisijas 2010. gada maija pārskata dokumentā "Ceļā uz jaunu Eiropas enerģētikas stratēģiju 2011.–2020. gadam" pārāk maz uzmanības pievērsts enerģētiskās konkurētspējas jautājumam. Vidējā termiņā sekmīga pāreja uz ekonomiku ar zemu oglekļa emisijas līmeni padarītu Eiropu konkurētspējīgāku pasaules mērogā. Taču, ja vien bez kavēšanās netiks veikti vajadzīgie pasākumi, īstermiņā pastāv reāli draudi, ka visu enerģētikas politikas pasākumu kopīgo izmaksu dēļ notiks oglekļa dioksīda emisiju pārvirze un darba vietu aizplūšana.

2.2. EESK uzskata, ka galveno stratēģijas elementu grupas varētu būt šādas:

- noteikt pareizus ekonomiskos signālus;
- nodrošināt atbilstošas tehnoloģijas;
- nodrošināt finansējumu;
- nodrošināt atbilstošas iestādes un struktūras (publiskās un privātās);
- nodrošināt patērētāju un sabiedrības iesaistīšanu;
- izveidot Eiropas aliansi un partnerības pārejas īstenošanai un panākt vispārēju vienošanos par mērķiem, attīstības tempu un konkrētiem uzdevumiem, kas jāveic noteiktos termiņos.

2.3. **Ekonomiskie signāli.** No ekonomikas viedokļa, nozīmīgākais līdzeklis, kā panākt vajadzīgo enerģētikas nozares pārveidi, ir pareiza enerģijas cenu veidošana, lai tās iekļautu visas ārējās izmaksas, ko rada enerģijas ražošana un izmantošana. Īpaši svarīgi ir tas, lai, ražojot un izmantojot enerģiju, tiktu segtas visas izmaksas, kas pasaulei rodas saistībā ar CO₂ emisijas nodarīto kaitējumu.

2.4. Pašlaik nekur pasaulē šis mērķis nebūt nav sasniegts. Ražojot un izmantojot enerģiju, tiek segta ļoti niecīga daļa izmaksu, kas rodas saistībā ar oglekļa dioksīda emisijas nodarīto kaitējumu, un daudzviet enerģētikas nozare joprojām saņem kaitējošas subsīdijas, lai pazeminātu izmaksas un sekmētu pieprasījumu un līdz ar to arī oglekļa dioksīda emisiju. Veidojot turpmāko politiku, jātiecas uz to, lai, degizrakteņu kurināmā sadegšanas procesā radot CO₂ emisiju, tiktu segtas visas izmaksas, kas rodas saistībā ar kaitējumu, ko tā nodara. Ja arī turpmāk piešķirs subsīdijas, tās būtu daudz rūpīgāk jāvirza uz to, lai

- veicinātu jaunu tehnoloģiju pētniecību un izstrādi;
- atbalstītu jaunu zemas oglekļa dioksīda emisijas tehnoloģiju ieviešanu — zināmu laikposmu, līdz tās spēj patstāvīgi konkurēt tirgū;
- rosinātu energoefektivitātes uzlabošanas pasākumu un pāņēmumu ieviešanu;
- palīdzētu trūcīgākām un mazāk aizsargātām māsaimniecībām saņemt vajadzīgos enerģētikas pakalpojumus.

2.5. Eiropā ir panākts zināms progress cenu struktūru uzlabošanā. Tomēr degvielas nodokļi dalībvalstu vidū stipri atšķiras, dažviet joprojām subsidē enerģijas ražošanu, oglekļa emisijas kvotu tirdzniecības sistēma ir nepilnīga un nestabila, un ir arī citi faktori, kuru dēļ cenas kopumā ir nestabilas un nekonsekvantas un nesniedz enerģijas piegādātājiem un patērētājiem vajadzīgo drošības sajūtu, lai varētu plānot vajadzīgos liela un neliela apjoma ieguldījumus. Jaunajā enerģētikas stratēģijā būtu jānosaka konkrēti mērķi un uzdevumi, lai:

- pārtrauktu kaitējošu subsīdiju piešķiršanu enerģētikā un ar to saistītajās nozarēs — gan attiecībā uz ražošanu, gan uz patēriņu;
- plašāk saskaņotu nodokļus attiecībā uz visu degvielu, procesiem un produktiem, kas rada siltumnīcefekta gāzu emisiju;
- noteiktu atbilstošu oglekļa cenu visās nozarēs, paplašinot kvotu tirdzniecības sistēmu un novēršot tās trūkumus vai izmantojot citus fiskālos līdzekļus;
- jebkādas atlikušās subsīdijas virzītu uz iepriekš minētajiem īpašajiem mērķiem.

2.6. Enerģijas cenas, visticamāk, būs augstākas nekā līdz šim (un enerģijas piegāde Eiropai no dažiem tās enerģijas avotiem varētu būt nevienmērīga). Energoresursi ir jāizmanto pēc iespējas lietderīgāk, lai kopējais enerģijas patēriņš un nepieciešamie jaunie ieguldījumi nepārsniegtu līmeni, kas ir pārvaldāms. Ar visiem pieejamajiem līdzekļiem jācensas visās nozarēs sekmēt energoefektivitāti.

2.7. Pareizas cenas ir svarīgas, bet Komiteja uzskata, ka ar to nekadā ziņā nav pietiekami, lai sāktu neatgriezenisku pāreju uz ekonomiku ar zemu oglekļa dioksīda emisijas līmeni. Līdz brīdim, kad tirgus pats varēs nodrošināt galveno virzību, būs vajadzīgs daudz citu pasākumu un iniciatīvu, īpaši sākotnējos posmos.

2.8. **Atbilstošas tehnoloģijas.** Vēl ir jāiegulda ievērojamas pūles, lai veicinātu alternatīvo enerģijas avotu, tostarp visu atjaunojamo enerģijas avotu izstrādi un ieviešanu. Kad minētās alternatīvas būs pilnībā izstrādātas, tām būs jāspēj pilnvērtīgi konkurēt tirgū bez īpaša atbalsta, izņemot atšķirību, ko tām par labu rada pareizi noteikta oglekļa cena. Līdz pat 2020. gadam daudzas no šīm tehnoloģijām tomēr joprojām būs izstrādes posmā un, visticamāk, tās būs jāsekmē, piešķirot finansiālu atbalstu no pētniecības un izstrādes programmu līdzekļiem, piemērojot atjaunojamās enerģijas uzpirkšanas tarifus vai citus stimulus, kas veicina ieguldījumus, un būs jāatbalsta arī piemērotas infrastruktūras izveide.

2.9. Daudzus alternatīvos enerģijas avotus droši vien visefektīvāk varēs lietot elektroenerģijas ražošanai, un, lai optimizētu to ieguldījumu un maksimāli efektīvi izmantotu arī pastāvošo elektroenerģijas jaudu, elektroenerģijas tīkls būs ievērojami jāuzlabo un jāpaplašina gan vietējā, gan valsts un Eiropas līmenī; tīkls būs arī jāpadara “viedāks”, lai tas spētu uzņemt mainīgus pievadītās enerģijas apjomus no daudziem dažādiem avotiem un lai to varētu pielāgot izmaiņām pieprasījumā.

2.10. Turpmāk vēl vairāk pieaugs enerģijas rezervju vai attiecīgi uzkrāšanas (apvienojumā ar integrētu tīkla) nozīme, jo enerģijas piegāde no tādiem atjaunojamiem enerģijas avotiem kā vēja un saules enerģija ir nevienmērīga, un mainīgs būs arī pieprasījums. Tādējādi arvien nozīmīgākas kļūs hidrostatijas, biomasas spēkstacijas, gāzes krātuves un, iespējams, akumulatori liela enerģijas apjoma uzkrāšanai, turklāt būs svarīgi atlikušās degizrakteņu spēkstacijas (īpaši gāzes spēkstacijas) aprīkot ar oglekļa dioksīda uztveršanas sistēmām.

2.11. Izplatīts ir viedoklis, ka, pārejot uz ekonomiku ar zemu oglekļa dioksīda emisijas līmeni, ievērojama nozīme būs jaunākās paaudzes kodolspēkstacijām, un vairākas valstis — Eiropā un ārpus tās — rīkojas, lai paildzinātu pastāvošo spēkstaciju ekspluatāciju un plānotu jaunu spēkstaciju izveidi; lielākā daļa Komitejas locekļu uzskata, ka, Eiropai pārejot uz ekonomiku ar zemu oglekļa emisijas līmeni, būs jāizmanto kodolenerģija. Tradicionālā kodolenerģijas ražošanas tehnoloģija jau ir labi attīstīta, un Komiteja uzskata, ka attiecībā uz jebkādam jaunām kodolspēkstacijām jāizvirza prasība, lai reālās saimnieciskās izmaksas, ko radīs kodolspēkstaciju darbība, apdrošināšana un iespējamā ekspluatācijas pārtraukšana, kā arī atkritumu uzglabāšana un apsaimniekošana, tiktu segtas bez jebkādam tiešām vai slēptām subsīdijām.

2.12. Ogles arī turpmākajās desmitgadēs noteikti būs nozīmīgs enerģijas avots, jo īpaši elektroenerģijas ieguvei. Lai mazinātu ogļu sadedzināšanā radīto CO₂ emisiju, ir intensīvi jāturpina izstrādāt un ierīkot oglekļa dioksīda uztveršanas un uzglabāšanas iekārtas un jānosaka termiņi attiecībā uz minēto iekārtu ierīkošanu visās spēkstacijās, kur izmanto ogles.

2.13. Energoefektivitātes uzlabošana un dekarbonizācija intensīvāk jāveicina visās nozarēs, īpaši transporta, mājokļu un būvniecības nozarē, elektroenerģijas ražošanā un nozarēs, kurās patērē daudz energoresursu.

2.14. **Finansējuma nodrošināšana.** Lai minētajā veidā pārveidotu enerģētikas nozari, turpmākos 20 gadus būs jāveic apjomīgi ieguldījumi (iespējams, trīskārt vai četrkārt lielāki nekā pašreizējais ieguldījumu līmenis). Lai tik ievērojami palielinātu ieguldījumus, ir vajadzīga vērienīga Eiropas līmeņa stratēģija, nosakot skaidrus mērķus un izveidojot piemērotu, stabilu un konsekventu tiesību aktu, stimulu un cita veida atbalsta sistēmu, kas iesaistītajās nozarēs sekmētu pastāvīgu virzību uz minēto mērķu sasniegšanu.

2.15. **Atbilstošās iestādes un struktūras.** Pārveides īstenošanai būs ievērojami jāpastiprina arī institucionālā sadarbība attiecībā uz attīstības plānošanu un vadīšanu un tirgus dinamikas un konkurences sekmēšanu, lai varētu nodrošināt vajadzīgos ieguldījumus. Gan enerģijas apgādes plānošana, gan tikla pārvaldība un enerģijas tirgus un tā tarifu struktūru regulējums jāpārskata un jāintegrē vai jākoordinē Eiropas līmenī, lai nodrošinātu to saskaņotību ar Enerģētikas stratēģijā 2011.–2020. gadam noteiktajiem mērķiem.

2.16. Lai panāktu vajadzīgās izmaiņas, būs strauji un būtiski jāmaina Eiropas ekonomikā lietotās ražošanas metodes un patērīna ieradumi. Attiecībā uz ražošanu jānorāda, ka, paplašinoties atjaunojamu enerģijas avotu izmantošanai un attīstot energoefektīvus produktus un pakalpojumus, enerģētikas nozarē varētu parādīties daudz jaunu uzņēmumu un darbavietu; savukārt senākās nozares jomās uzņēmumi un darbavietas izzudīs. Lai minēto pāreju pārvaldītu līdzsvaroti, būs vajadzīga visaptveroša izpratnes veicināšanas, apmācības un pārkvalifikācijas programma.

2.17. Patlaban strauji attīstās ar enerģētikas nozares pārveidi saistīts starptautisks jauno tehnoloģiju un risinājumu tirgus. Eiropā ir jāpastiprina pētniecība un izstrāde, un Eiropas ražotāji un uzņēmēji spēcīgāk jāmudina iekarot vadošās pozīcijas šajā dinamiskajā starptautiskajā tirgū, kur valda sīva konkurence.

2.18. **Patērētāju, mazo un vidējo uzņēmumu un visas sabiedrības iesaistīšana.** Attiecībā uz pieprasījumu ievērojamas pūles jāvelta patērētāju (mājsaimniecību un uzņēmumu) izglītošanai un stimulēšanai, lai viņi spētu sniegt ieguldījumu nākotnē nepieciešamajā viedajā patērīnā. Visas patērētāju grupas (uzņēmumi un mājsaimniecības) būs atbilstīgi jāinformē par viņu iespējām efektīvāk izmantot enerģiju un sekmēt pāreju uz atjaunojamu enerģijas avotu izmantošanu. Lielā daļā gadījumu būs vajadzīgi īpaši stimuli, lai patērētāji paši veiktu energoefektivitātes pasākumus vai uzstādītu ierīces atjaunojamu enerģijas avotu izmantošanai.

2.19. Enerģijas cenas, visticamāk, būs augstākas nekā līdz šim, tāpēc rūpīgi jāvērtē, kā tas ietekmēs trūcīgas mājsaimniecības un neaizsargātas iedzīvotāju grupas, un jāīsteno atbilstoši pasākumi. Sniedzot atbalstu energoefektivitātes uzlabošanas pasākumu īstenošanai, prioritāri būtu jāizvēlas trūcīgās mājsaimniecības — gan tāpēc, ka tām varētu pietrūkt līdzekļu šādu pasākumu īstenošanai, gan tāpēc, ka augstākas enerģijas cenas trūcīgām mājsaimniecībām sagādās lielākas grūtības nekā labāk nodrošinātām mājsaimniecībām.

2.20. **Eiropas alianse pārmaiņu īstenošanai.** Lai varētu īstenot vajadzīgo plašo un straujo enerģētikas nozares pārveidi, Eiropas Savienībai un dalībvalstīm ir jāizmanto kopīgās zināšanas un cieši jāsadarbojas, veidojot tehniski un ekonomiski integrētu vienotu enerģijas tirgu un iesaistot atbilstošās ražošanas nozares uz pārveidi virzītajā darbā. ES stratēģijai ir jābūt visiem kopīgai, un tā ir kopīgi jāīsteno.

2.21. **Mērķi.** Lai pāreja būtu vienmērīga un nepārtraukta, Komiteja uzskata, ka būtu lietderīgi ES stratēģijā noteikt savstarpēji saistītus un saskaņotus termiņus konkrētu pārejas posmu īstenošanai. Ikviena mērķa sasniegšanai būs vajadzīgi citi īstenošanas pasākumi un ieguldījumu plāni, kas izstrādāti sadarbojoties ar nozari un citām iesaistītajām pusēm. Piemēram,

- mērķi 2020. gadam, kas attiecībā uz atjaunojamiem enerģijas avotiem jau izvirzīti, un mērķi, ko izvirzīs 2030., 2040. un 2050. gadam;
- kad būs pilnībā izstrādāta tehnoloģija oglekļa dioksīda uztveršanai un tā atdalīšanai jaunās degizraktenļu spēkstacijās, jāizvirza prasība minēto tehnoloģiju jau no paša sākuma ieviest visās jaunajās degizraktenļu spēkstacijās un noteikt grafiku tās ieviešanai visās jau pastāvošajās spēkstacijās;
- termiņš, no kura vairs nedrīkstēs celt mājokļus un citas ēkas, kas rada oglekļa dioksīda emisiju, un termiņš jau uzcelto ēku pakāpeniskai aprikošanai;
- termiņi pakāpeniskai elektrificēto transportlīdzekļu īpatnsvara palielināšanai;
- orientējoši mērķi attiecībā uz degizraktenļu kurināmā izmantošanas pārtraukšanu mājokļu apkurē un uztura pagatavošanā.

2.22. Visi minētie mērķi un pasākumi ir jāiekļauj visaptverošā stratēģijā siltumnīcefekta gāzu emisijas mazināšanai un jāsaņā ar vispārējo 2020. gadam izvirzīto mērķi, proti, samazināt siltumnīcefekta gāzu emisiju par 20 % (vai par 30 %).

3. Jaunās enerģētikas stratēģijas prioritātes, kas noteiktas Komisijas konsultatīvajā dokumentā.

3.1. **Moderni integrēti tīkli.** Komiteja piekrīt Komisijas viedoklim, ka ir ārkārtīgi svarīgi Eiropā attīstīt spēcīgāku, elastīgāku, viedāku un integrētāku tīkla infrastruktūru. Visefektīvāk atjaunojamās enerģijas avotus varēs izmantot, ja enerģijas ieguves iekārtas atradīsies vietās, kur tās darbojas visproduktīvāk (proti, vēja ģeneratorus — vējainās vietās, saules enerģijas ģeneratorus — saulainās utt.), un pēc tam enerģiju novadīs saprātīgiem, izmantojot efektīvu tīklu. Lai panāktu minēto optimizāciju visā Eiropā, uz elektroenerģijas ražošanu Eiropā ir jāraugās kā uz vienotu, integrētu sistēmu. Jāizveido "Eiropas vienotais tīkls", kā arī kopīgi projekti un struktūras tā plānošanai un pārvaldīšanai. Tīklam jābūt tādām, ko varētu viedt pārvaldīt un ekspluatēt visos līmeņos, lai labāk saskaņotu piedāvājumu un pieprasījumu. Viens no integrētā tīkla uzdevumiem būs uzņemt enerģiju no tāliem avotiem (piemēram, jūrā izvietoti vēja ģeneratori vai tuksnēsī novietotas ierīces saules enerģijas iegūšanai); būs jāoptimizē arī maīņstrāvas un līdzstrāvas izmantošana dažādos tīkla posmos, lai mazinātu kopējo enerģijas zudumu tīklā.

3.2. Komisijai un dalībvalstīm ir ciešāk jāsadarbojas savstarpēji un ar Enerģijas pārvades sistēmu operatoru Eiropas tīkliem, lai izveidotu saskaņotu struktūru integrētā tīkla izveides plānošanai un pārvaldīšanai, nosakot arī tīkla izveides un ekspluatācijas tehniskos un finansīālos rādītājus.

3.3. Komiteja piekrīt Komisijas viedoklim, ka būs svarīgi, lai visu līmeņu patērētāji, tostarp arī individuālajos mājokļos, sāktu lietot viedas mērierīces. Enerģijas piegādātājiem un publiskajām struktūrām būs jāsniedz patērētājiem ievērojams atbalsts, lai tie varētu saprast viedo mērierīču nodrošināto informāciju, un jāiepazīstina patērētāji ar iespējām, kā izmantot minēto informāciju, lai uzlabotu enerģijas patēriņa ieradumus.

3.4. **Pāreja uz zemas oglekļa emisijas enerģētikas sistēmu.** ES pašlaik ir apņēmusies līdz 2020. gadam samazināt oglekļa dioksīda emisiju par 20 % un plāno izvirzīt mērķi par 30 % samazinājumu, ja arī citas valstis paudīs līdzīgu apņemšanos. Minētie mērķi rosina uz rīcību arī citās politikas jomās un stimulē ieguldījumus saskaņā ar tām izveidotās jaunās enerģētikas sistēmās. Komiteja uzskata, ka Eiropas Savienībai vajadzētu rīkoties atbilstoši Vācijas, Francijas un Apvienotās Karalistes vides ministru priekšlikumam un noteikt stingrāku CO₂ emisijas mazināšanas mērķi 2020. gadam, proti — apņemšanos to samazināt par 30 % nevis par 20 %, kā paredzēts šobrīd, ja to pieļauj ekonomikas un sociālie apstākļi un tādējādi netiek zaudēta konkurētspēja, un vienlaikus nodrošināt pasākumus un ieguldījumus, kas vajadzīgi minētā mērķa sasniegšanai.

3.4.1. Eiropas Savienība jau guvusi būtiskus panākumus ceļā uz 20 % emisijas samazinājumu līdz 2020. gadam (17 % samazinājums sasniegts jau 2009. gadā), un lielākai apņēmībai sasniegt vēl tālāko samazinājuma mērķus varētu būt labvēlīga ietekme, veicinot ātrāku enerģētikas sistēmas pārveidošanu, oglekļa emisijas kvotu tirgus efektīvāku darbību un ilgtermiņā uzlabojot Eiropas konkurētspēju. Tomēr politisku apsvērumu dēļ un, lai īsākā termiņā saglabātu Eiropas rūpniecības (sevišķi energoietilpīgo nozaru) konkurētspēju, daudz vienkāršāk būtu izvirzīt 30 % samazinājuma mērķi tikai tad, ja citas rūpnieciski attīstītās valstis apņemtos veikt līdzvērtīgu samazinājumu un attīstības valstis, kas jau sasniegušas augstāku attīstības līmeni, piekristu sniegt atbilstošu ieguldījumu starptautiskajos pūliņos. Tādējādi nozīmīgāko valstu veikto ieguldījumu apjoms un ar enerģētikas sistēmas pārveidošanu saistītais enerģijas cenu pieaugums būtu vienlīdzīgāks, un varētu mazināt oglekļa emisiju pārvirzi ("carbon leakage").

3.4.2. Līdz šim ES ir centusies sarunās norādīt uz iespēju izvirzīt 30 % emisijas samazinājuma mērķi līdz 2020. gadam, lai pārliecinātu arī citas valstis uzņemties līdzvērtīgas saistības. Tomēr šāda taktika nav bijusi efektīva ne līdz Kopenhāgenas konferencē, ne pēc tās. Savukārt iespēja, ka tālāko mērķi līdz 2020. gadam varētu paātrināt Eiropas enerģētikas sistēmas pārveidošanu, laimā ritot, samazinās aizvien vairāk.

3.4.3. Tā kā vēl aizvien nav panākta visaptveroša starptautiska vienošanās par klimata pārmaiņu ierobežošanu, ES būtu jāapsver iespēja ātrāk izvirzīt 25 % emisijas samazinājuma mērķi līdz 2020. gadam, tādējādi nosakot zemāko robežvērtību, ko rūpnieciski attīstītajām valstīm līdz minētajam termiņam ieteikusi

Klimata pārmaiņu starpvaldību padome. Pēc iespējas ātrāk izvirzot tālāko mērķus, Eiropa arī varētu izmantot dažas ar enerģētikas sistēmas pārveidošanu saistītās priekšrocības un vienlaicīgi saglabāt argumentus (samazinājums par vēl 5 % procentiem) sarunās ar citām valstīm, lai turpmākajos divos gados tās mudinātu darīt vairāk.

3.5. Ja drīzumā uzsāktu attiecīgus pasākumus, būtu jānosaka stingrākas kvotas oglekļa dioksīda emisiju tirdzniecības sistēmā, tāpēc pieaugtu un tādējādi būtu iedarbīgākas arī emisijas kvotu tirdzniecības cenas. Komiteja uzskata — lai emisijas kvotu tirdzniecības sistēma patiešām nestu labumu, ir jānosaka minimālā cena, kas nav zemāka par 30 *euro*, turklāt Eiropas Savienībai ir jāveic atbilstoši pasākumi, lai, veicot atbilstošus ieguldījumus, lielāku proporcionālo daļu oglekļa emisijas samazinājuma panāktu tieši ES teritorijā nevis to eksportētā uz citām pasaules daļām ar ES īstenotā Ekoloģiski tīras attīstības mehānisma starpniecību. Komiteja uzskata, ka, pat ņemot vērā minētos uzlabojumus, ir svarīgi nepārvērtēt rezultātus, ko var iegūt tikai ar tirdzniecības sistēmas starpniecību. Turklāt var izrādīties, ka ir politiski un no konkurences viedokļa nepieņemami ievērojami stiprināt sistēmu Eiropas Savienībā, ja citas pasaules valstis neveic līdzīgus pasākumus. Lai enerģētikas nozares pārveide notiktu pietiekami strauji, īstenojot visaptverošo stratēģiju, būs jāveic arī daudz citu pasākumu atbilstoši šajā atzinumā sniegtajiem ieteikumiem, un, ja tirdzniecības sistēma praksē joprojām darbosies neapmierinoši, ierosinātie politikas pasākumi nākamajā stratēģijā būs jāpastiprina.

3.6. Eiropas Savienībā jau panākts ievērojams progress, nosakot obligātos energoefektivitātes standartus ēkām, transportlīdzekļiem un dažādām precēm un pakalpojumiem. Tomēr minētos ierobežojumus ir iespējams piemērot vēl plašāk un padarīt stingrākus. Turklāt vēl daudz darāms, lai nodrošinātu arī to, ka minētos standartus patiešām ievieš un ievēro. Komisijai būs jāpalielina spiediens uz dalībvalstīm, lai tās izstrādātu atbilstošus energoefektivitātes rīcības plānus un politikas pasākumus.

3.7. **Vadošā loma tehnoloģiju attīstībā.** Lai izstrādātu jaunus enerģētikas produktus un pakalpojumus un pazeminātu to cenas līdz pieņemamākam līmenim, izšķiroša nozīme būs tehnoloģiju izstrādei enerģētikas jomā. Pastāv bažas, ka Eiropa enerģētikas tehnoloģiju inovācijas ziņā varētu atpalikt no galvenajiem konkurentiem pasaulē, tāpēc Eiropas Savienībā jāpastiprina nozīmīgāko jauno tehnoloģiju pētniecība un izstrāde (publiskajā un privātajā sektorā). Eiropas līmenī ir nekavējoties jāīsteno Eiropas energotehnoloģiju stratēģiskais plāns.

3.8. Jāpalielina enerģētikas nozares nozīme visās attiecīgajās ES programmās un jo īpaši struktūrfondu programmās. Arī dalībvalstīm, plānojot ieguldījumus, vairāk uzmanības jāpievērš enerģētikai, īpaši energoefektivitātei un atjaunojamo enerģijas avotu izmantošanai. Eiropas Savienībai un dalībvalstīm ir jānodrošina arī piemērota un stabila tiesību aktu un stimulu sistēma, lai privātā sektora uzņēmumi, kas darbojas enerģijas apgādes un sadales jomā un saistībā ar energoefektīviem produktiem un pakalpojumiem, varētu sekmēt attiecīgos centienus.

3.9. Komiteja piekrīt, ka vietējām un reģionālajām pašvaldībām ir īpaši liela nozīme energoefektivitātes veicināšanā to darbības jomās un atjaunojamo enerģijas avotu izmantošanas plānu koordinēšanā. Komiteja iesaka sniegt Eiropas atbalstu vērtīgajām enerģētikas jomas iniciatīvām, kas uzsāktas ar Pilsētu mēru paktu, un meklēt līdzekļus minēto iniciatīvu pastiprināšanai un paplašināšanai.

3.10. **Spēcīga un saskaņota ārējā enerģētikas politika.** Komiteja piekrīt, ka ES iegūtu vairāk, īstenojot saskaņotāku enerģētikas politiku attiecībā uz trešajām valstīm. Tomēr, pat ja Eiropas politiku saskaņotu, Eiropas stāvoklis pasaulē joprojām būs nedrošs, ja tā tikpat lielā mērā kā līdz šim būs atkarīga no degizrakteņu kurināmā, ko iaved no citām pasaules valstīm, īpaši tādēļ, ka degizrakteņi ir koncentrēti nedaudzās būtiski svarīgās valstīs. Jo straujāk ES spēs palielināt energoefektivitāti, samazināt vispārējo enerģijas patēriņu un atkarību no ievestā degizrakteņu kurināmā, jo drošāks būs tās stāvoklis.

3.11. **ES iedzīvotāju aizsardzība.** Komiteja piekrīt Komisijas viedoklim, ka īpaša nozīme jāpievērš pasākumiem, lai radītu

vienlīdzīgus apstākļus enerģētikas jomas uzņēmumiem visā Eiropas teritorijā, un veicinātu pārredzamību, proti, lai klientiem būtu pārredzami visi saņemto enerģētikas pakalpojumu aspekti. Visām patērētāju grupām — kā uzņēmumiem, tā mājsaimniecībām — būs jāmacās pievērst vairāk uzmanības enerģijas patēriņa ieradumiem un pieejamajām iespējām samazināt enerģijas patēriņu, izmantojot enerģiju efektīvāk.

3.12. Enerģētikas produkti un pakalpojumi visticamāk kļūs dārgāki — tas būs ekonomisks stimuls samazināt enerģijas patēriņu. Tomēr nebūtu pareizi, ja vienīgi cenu pieaugums stimulētu patērētājus spert soļus pareizajā virzienā. Informācija par preču un pakalpojumu enerģētiskajām īpašībām jāpadara daudz plašāk pieejama un jāsniedz arī konkrēta informācija par pieejamajām iespējām, kā arī jāisteno atbalsta pasākumi, kas palīdzētu veikt pāreju (piemēram, iespējas uzlabot mājokļu un citu ēku energoefektivitāti, iespējas izvēlēties videi nekaitīgāku transportu, iespējas izvēlēties preces, kas ir nekaitīgas videi un atpūsties videi draudzīgākā veidā utt.).

Briselē, 2010. gada 9. decembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

PIELIKUMS

Nodaļas atzinumu grozīja ar šādu pilnsapulces pieņemtu grozījumu, kurš tomēr ieguva tikai vienu ceturtdaļu nodoto balsu.

3.4. punkts

“Pāreja uz zemas oglekļa emisijas enerģētikas sistēmu. XES pašlaik ir apņēmusies līdz 2020. gadam samazināt oglekļa dioksīda emisiju par 20 % un plāno izvirzīt mērķi par 30 % samazinājumu, ja arī citas valstis paudīs līdzīgu apņemšanos. Minētie mērķi rosina uz rīcību arī citās politikas jomās un stimulē ieguldījumus saskaņā ar tām izveidotās jaunās enerģētikas sistēmās. Komiteja uzskata, ka Eiropas Savienībai vajadzētu rīkoties atbilstoši Vācijas, Francijas un Apvienotās Karalistes vides ministru priekšlikumam un noteikt stingrāku CO₂ emisijas mazināšanas mērķi 2020. gadam, proti — apņemšanos to samazināt par 30 % nevis par 20 %, kā paredzēts šobrīd, ja to pieļauj ekonomikas un sociālie apstākļi un tādējādi netiek zaudēta konkurētspēja, un vienlaikus nodrošināt pasākumus un ieguldījumus, kas vajadzīgi minētā mērķa sasniegšanai. Taču to iespējams panākt tikai tad, ja citas industrializētās valstis uzņemsies līdzvērtīgas samazinājuma saistības un attīstītākās jaunattīstības valstis piekritis sniegt savu ieguldījumu pasaules mēroga centienos.”

Balsošanas rezultāti Par: 88 Pret: 82 Atturas: 26

**Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu par tematu
“Islande kandidātvalsts statusā”**

(izpētes atzinums)

(2011/C 54/02)

Ziņotāja: **CARR KDZE**

Eiropas Komisijas priekšsēdētāja vietnieks Maroš Šefčovič kgs un Komisijas loceklis paplašināšanās un kaimiņattiecību politikas jautājumos Štefan Füle kgs 2010. gada 28. aprīļa vēstulē lūdza Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu izstrādāt izpētes atzinumu par tematu

“Islande kandidātvalsts statusā”.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ārējo attiecību specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2010. gada 27. oktobrī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 467. plenārajā sesijā, kas notika 2010. gada 8. un 9. decembrī (9. decembra sēdē), ar 170 balsīm par un 1 balsi pret, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi.

1.1. Saskaņā ar sabiedrisko apspriešanu, kas Islandē notika 2010. gada septembrī, valstī šobrīd ir nopietni sarežģījumi saistībā ar sabiedrības viedokli par Islandes pieteikumu dalībai ES. Lai gan pievienošanās kā tāda joprojām ir strīdīgs jautājums, šķiet, ka atbalsts pievienošanās sarunām pēdējā laikā ir palielinājies: 64 % iedzīvotāju ir par to, lai pievienošanās sarunas turpinātu, nevis atsauktu Islandes pieteikumu. Salīdzinājumā ar iepriekšējām viedokļu aptaujām atbalsts pievienošanās procesam ir ievērojami pieaudzis.

1.2. Komiteja uzskata, ka pienācis laiks ES atbalstošām organizācijām plašāk iesaistīties sabiedriskajā apspriešanā, lai Islandei, kā arī ES demonstrētu dalības ES priekšrocības. EESK varētu uzņemties vadību un organizēt pasākumus, kuros galvenā uzmanība īpaši pievērsta “dažādu interešu” organizācijām.

1.3. EESK stingri atbalsta Islandes pievienošanos ES un uzsver, ka Islandes pilsoniskajai sabiedrībai ir jāpiedalās pievienošanās sarunās. Sociālajiem partneriem vienmēr ir bijusi liela nozīme Islandes politikas norisēs un tiem jau ir saikne ar EESK un jumta organizācijām Eiropā.

1.4. Komiteja uzsver, ka ir jāpiedalās gan sociālajiem partneriem, gan citām pilsoniskās sabiedrības interešu grupām. Pievienošanās procesā papildus ierastajam sociālajam dialogam jānodrošina arī pilsoniskais dialogs.

1.5. EESK ierosina pēc iespējas īsā laikā izveidot apvienoto konsultatīvo komiteju ar Islandi tāpat kā ar citām kandidātvalstīm. Komiteja uzskata, ka tas būtu lietderīgs līdzeklis Islandes un ES

dalībvalstu pilsoniskās sabiedrības viedokļu apmaiņai, kopīgu ieteikumu un viedokļu izteikšanai sarunās iesaistītajām pusēm un jo īpaši III grupas organizāciju lomas nostiprināšanai pievienošanās sarunās.

1.6. Islande kopumā ir gatava (neraugoties uz tās ekonomikas sabrukumu nesēnā krīzē) uzņemties ES dalībvalsts pienākumus, īpaši jomās, uz kurām attiecas Līgums par Eiropas Ekonomikas zonu (EEZ līgums), jo tā ir politiski un ekonomiski augsti attīstīta Eiropas Ekonomikas Zonas (EEZ) valsts. EESK arī uzskata, ka Islande kā ES dalībvalsts varētu sekmēt ES politikas dažādo jomu attīstību, piemēram, attiecībā uz ilgtspējīgu zivsaimniecību, atjaunojamo enerģiju un Arktikas dimensiju. Šobrīd Islande nepedalās ES lēmējinstāžu darbā.

1.7. Lai gan Islande jau ir ieviesusi ievērojamu daļu ES *acquis*, vēl joprojām saglabājas problēmas dažās svarīgās jomās, galvenokārt zivsaimniecībā un lauksaimniecībā. EESK uzsver, ka pilsoniskās sabiedrības grupām, kas darbojas minētajās jomās, ir jāklūst par nozīmīgāko faktoru pievienošanās procesā. Pievienošanās procesā ir jāiesaista arī citas attiecīgās grupas, lai atbalstītu Islandes valdību pievienošanās sarunās.

1.8. Islandē ir vairākas spēcīgas pilsoniskās sabiedrības organizācijas, kas jau ir izteikušas iebildumus pret Islandes pievienošanos ES. Šādos apstākļos ir ārkārtīgi svarīgi, ka ES atbalstošas organizācijas tuvākā laikā uzsāk sabiedrisku apspriešanu par dalības priekšrocībām gan Islandei, gan ES. EESK uzskata, ka lietderīgas būtu debates valstu un Eiropas līmenī, lai palīdzētu organizācijām un sabiedrībai veidot viedokli demokrātiskā ceļā, ievērojot vienotu pieeju Eiropas līmenī.

1.9. Islandes sabiedrības negatīvā attieksme pret dalību Eiropas Savienībā daļēji ir radusies neatrisinātā *Icesave* jautājuma dēļ. Tādēļ vēl svarīgāk ir iesaistīt pilsonisko sabiedrību konstruktīvā dialogā par dalību ES. EESK uzsver, ka *Icesave* jautājums nedrīkst apgrūtināt Islandes pievienošanās un tas būtu jāatrisina ārpus pievienošanās sarunām.

2. Pašreizējais stāvoklis.

2.1. Islande 2009. gada jūlijā iesniedza pieteikumu dalībai Eiropas Savienībā, un 2010. gada 24. februārī Komisija sniedza pozitīvu atzinumu par Islandes pieteikumu. Eiropadome 2010. gada 17. jūnijā nolēma uzsākt pievienošanās sarunas un aicināja Eiropas Savienības Padomi pieņemt vispārēju sarunu programmu. Eiropas Parlaments 2010. gada 28. jūnijā apstiprināja minēto lēmumu. Pirmā starpvaldību konferences sēde notika 2010. gada 27. jūlijā.

2.2. Ar EEZ līguma un Šengenas asociācijas nolīguma starpniecību Islande jau ir ieviesusi lielu daļu no ES *acquis*; tas atvieglos atbilstības izvērtēšanas procesu un turpmākās sarunas par konkrētām sadaļām. Tomēr vēl ir palikušas problēmas dažās svarīgākajās jomās, piemēram, lauksaimniecībā, zivsaimniecībā un monetārajā politikā. Atbilstības izvērtēšanas process ir uzsākts, un to ir paredzēts pabeigt 2011. gada jūnijā.

2.3. Islande pilnībā atbilst dalības politiskajiem kritērijiem, ko Eiropadome noteica 1993. gadā Kopenhāgenā. Islandē ir augsti attīstīta pārstāvības demokrātija, spēcīgas iestādes, visaptveroša pamattiesību un cilvēktiesību aizsardzības sistēma, un valstī ievēro tiesiskuma principus.

2.4. Islandes valsts pārvalde kopumā ir efektīva un norit bez politiskas iejaukšanās. Nesenie satricinājumi finanšu tirgū izraisīja politiskas pārmaiņas un liecināja, ka tomēr vajadzīga pārvaldes reforma. Saskaņā ar Komisijas atzinumu līdz ar finanšu krīzi saasinājās jautājums par iespējamajiem interešu konfliktiem, kas saistīti ar politiķu un uzņēmēju ciešajām attiecībām, tādēļ, visticamāk, būs jāīsteno vairāk reformu. Pašlaik uzsākta valsts pārvaldes reforma, risinot dažas no Komisijas uzsvētajām problēmām.

2.5. Neraugoties uz ekonomikas krīzes smagajām sekām, Islandē ir dzīvotspējīga tirgus ekonomika, kas spēj izturēt ES konkurences spiedienu un tirgus spēku iedarbību. Lai cīnītos pret krīzes sekām, Islandes valdība īsteno stingrus taupības pasākumus, tā ierosinājusi pasākumus ekonomikas dažādošanai un cer līdz 2010. gada beigām atjaunot izaugsmi. Pašreizējās valdības galvenais mērķis ir līdz 2013. gadam līdzsvarot valsts budžetu, vienlaikus radot jaunas darba vietas un veicinot inovāciju, lai līdz 2020. gadam atjaunotu Islandes konkurētspēju.

2.6. Islandi uzskata par piemērotu Eiropas Savienības kandidātvalsti; Islandē ir augsti attīstīta demokrātijas kultūra un tās tiesību akti ir augstā līmenī saskaņoti ar *acquis*; ja tiesību aktus saskaņotu pilnībā, pievienošanās sarunas ar Islandi varētu noslēgt salīdzinoši ātri. Ja sarunas noritēs veiksmīgi un islandieši referendumā atbalstīs savas valsts pievienošanās Eiropas Savienībai, Islande būtu ES dalībvalsts ar vismazāko iedzīvotāju skaitu — aptuveni 317 000.

2.7. Pēc tam, kad Islande iesniedza pieteikumu dalībai Eiropas Savienībā, izveidoja desmit sarunu grupas, kuru pārziņā ir dažādas pievienošanās sarunu sadaļas. Sociālie partneri un citas nozīmīgas organizācijas ir pietiekami pārstāvētas un piedalās attiecīgo grupu darbā. Lai arī par sarunām atbildīgas ir amatpersonas, sabiedrības grupas, ko visvairāk varētu ietekmēt sarunu gaita, ir uzaicinātas iesaistīties sarunu grupu sagatavošanas darbā, kā arī tieši piedalīties attiecīgajā procesā.

2.8. Islandes valdības politika ir pilnībā iesaistīt pilsonisko sabiedrību pievienošanās procesā. Pilsoniskās sabiedrības organizācijas, privātpersonas un iestādes saņēma uzaicinājumu iesniegt komentārus par pievienošanās Eiropas Savienībai, kurus ņēma vērā, gatavojot Islandes Parlamenta Ārlietu komitejas atzinumu par pievienošanās Eiropas Savienībai. Islandes Parlamenta Ārlietu komiteja secinājumu daļā norādīja, ka tiks izveidots plašs konsultatīvs forums, lai apspriestu Eiropas Savienību, pievienošanās sarunu norisi un Islandes nostāju atsevišķās sarunu jomās.

2.9. Neraugoties uz visiem pozitīvajiem signāliem par pilsoniskās sabiedrības iesaistīšanos pievienošanās procesā, uzticība Islandei dažās ES dalībvalstīs ir mazinājusies banku krīzes un *Icesave* strīda dēļ. Islandiešu attieksme pret ES ir mainīga. *Gallup* aptauja 2010. gada jūlijā parādīja, ka 60 % iedzīvotāju atbalsta pievienošanās pieteikuma atsaukšanu, bet septembra beigās cita aptauja, ko veica laikraksts *Fréttablaði*, liecināja, ka 64 % respondentu vēlas sarunu pabeigšanu, lai par pievienošanās varētu balsot referendumā. Lai gan ir pārāgri secināt, ka attieksme pret ES islandiešu vidū būtu mainījusies, skaidrs ir tas, ka ārkārtīgi ir palielinājies pieprasījums pēc faktiskas informācijas par ES un dalību tajā. Aizvien palielinās islandiešu vēlme uzzināt vairāk par ES un pievienošanās procesu, lai turpmākos lēmumus balstītu nevis uz mītiem un bailēm, bet gan uz pienācīgām zināšanām.

3. Attiecības ar Eiropas Savienību.

3.1. Tā kā Islande ir EEZ līguma, kas stājās spēkā 1994. gadā, dalībvalsts, tai ir cieša saikne ar Eiropas Savienību. EEZ līgumā noteikts, ka trīs no Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas (EBTA) valstīm ir ES iekšējā tirgus dalībnieces. Pēc tam, kad Islande iesniedza pieteikumu dalībai Eiropas Savienībā, ES izveidoja pārstāvniecību Islandē; līdz tam attiecības ar Islandi bija ES pārstāvniecības Oslo pārziņā.

3.2. EEZ līgumā ir noteikta prasība augstā līmenī iekļaut ES *acquis* Islandes tiesību sistēmā. Islande ir pieņēmusi lielāko daļu normu, kas attiecas uz četrām pamatbrīvībām. EEZ līgums neskar tikai dažas iekšpolitikas jomas, tāpēc pastāv uzskats, ka ar minēto līgumu Islande jau ir daļēji pievienojusies ES. Islandes tiesību aktos līdz 2009. gada jūlijam bija transponēts tikpat daudz iekšējā tirgus tiesību aktu, cik caurmērā transponēts ES dalībvalstu tiesību aktos.

3.3. Lai gan EEZ līgums neattiecas uz tiesiskumu, brīvību un drošību, tomēr Islande iesaistījies minētajā politikas jomā ar Šengenas asociācijas nolīguma starpniecību. Ziemeļvalstis, kas ir ES dalībvalstis, pievienojās Šengenas nolīgumam ar nosacījumu, ka saglabās Ziemeļvalstu Pasu savienību ar Islandi un Norvēģiju. Tādēļ Islande un Norvēģija kopš 2001. gada marta piemēro Šengenas *acquis*.

3.4. Attiecībā uz piedalīšanos ES lēmumu pieņemšanā EEZ līgums nodrošina vienīgi piekļuvi Komisijai. Saskaņā ar EEZ līguma 99. un 100. pantu EBTA valstis, kas noslēgušas EEZ līgumu, var iesaistīties Komisijas ekspertu grupu darbā un komitoloģijas komiteju darba grupās. Tomēr EBTA valstīm, kas noslēgušas EEZ līgumu, nav oficiālas piekļuves Padomei vai Eiropas Parlamentam.

3.5. Islandes sociālie partneri kopīgi ar EESK darbojas EEZ apvienotajā konsultatīvajā komitejā. Politiskajā līmenī Islande ir pārstāvēta EEZ Apvienotajā parlamentārajā komitejā. Kopīgi ar Norvēģiju tā piedalās arī Ziemeļvalstu un Baltijas valstu neoficiālās sanāksmēs, kas notiek pirms Padomes sēdēm un kurās Islandei ir iespēja darīt zināmu savu viedokli.

3.6. Papildus tam, ka Islande pilnībā nepiedalās ES lēmumu pieņemšanas procesā, Islandes kā EEZ dalībvalsts un ES dalībvalsts statusa galvenā atšķirība ir tāda, ka ar EEZ līgumu netiek izveidotas pārvalstiskas likumdevējas iestādes, kuru pieņemtie tiesību akti ir tieši jāpiemēro dalībvalstīs. EEZ līgums nenosaka arī juridisko kompetenci. Vienlaikus dalība ES nodrošinātu Islandes pārstāvību visās ES iestādēs un lēmējīstādēs.

3.7. Neraugoties uz ciešajām attiecībām ar Eiropas Savienību, Islande līdz šim nav vēlējusies kļūt par ES dalībvalsti. Tam ir dažādi iemesli, bet galvenais no tiem, šķiet, ir vēlme saglabāt valsts kontroli pār zivsaimniecības resursiem. Kopējā lauksaimniecības politika arī nav populāra Islandes lauksaimnieku vidū, jo viņi baidās no konkurences, ko radītu lētāki produkti no kontinenta. Dažās iedzīvotāju grupās Islandē liela ietekme ir nacionālismam, un daži lēmumu pieņēmēji allaž vairājušies spert soļus, ko varētu uztvert kā draudus valsts suverenitātei. Islandes līdzšinējo nostāju attiecībā uz dalību Eiropas Savienībā var skaidrot arī ar valsts ģeogrāfisko izolētību, ar to, ka Islandē aukstā kara laikā bija īpašas drošības attiecības ar Amerikas Savienotajām Valstīm, ar Islandes

nelielo administrāciju un to, ka Islandes vēlēšanu sistēma ir tendēta par labu lauku iedzīvotāju interesēm. Visbeidzot, līdz finanšu krīzei tika uzskatīts, ka EEZ nolīgums pietiekamā mērā apmierina Islandes intereses.

3.8. Neraugoties uz iepriekš minētajiem faktoriem, daudzas sabiedrības grupas gadiem ir atbalstījušas ciešāku saikni ar ES. Islandes attieksme pret dalību Eiropas Savienībā un *euro* ieviešanu vēlāk mainījās pēc valsts finanšu sistēmas sabrukuma 2008. gada oktobrī. Islandes parlaments 2009. gada jūlijā pieņēma lēmumu iesniegt pieteikumu dalībai Eiropas Savienībā. Islandes sabiedrības un politisko partiju viedokļi minētajā jautājumā tomēr ir atšķirīgi.

3.9. Islandes dalība ES būtu izdevīga gan ES, gan Islandei. ES tā piešķirtu ģeogrāfisko pilnīgumu, nodrošinot tai stabilu stāvokli Arktikā un iespējas piedalīties Arktikas Padomē. Islande, pievienojoties ES, nostiprinātu savu stāvokli, sekmējot labākus daudzpusējās pārvaldības veidus Arktikā. Pievienošanās ES zināmā mērā arī palīdzētu atjaunot starptautiskās sabiedrības uzticību Islandei un stabilizētu Islandes valūtu un ekonomiku kopumā. Būdamā ES dalībvalsts, Islande varētu ievērojami sekmēt Ziemeļu dimensijas politiku, atjaunojamo energoresursu attīstību un izmantošanu un videi nekaitīgāku tautsaimniecību ES.

3.10. Saglabājas dažādas problēmas, jo daudzi svarīgi jautājumi neietilpst EEZ līguma vai Šengenas līguma darbības jomā. Ļoti iespējams, ka minētie jautājumi varētu radīt sarežģījumus pievienošanās sarunās. Īpaši karstas diskusijas gaidāmas par zivsaimniecību un lauksaimniecību, un pievienošanās procesu ievērojami ietekmēs pilsoniskās sabiedrības organizācijas, kas darbojas minētajās jomās. Pievienošanās procesam jābūt brīvprātīgam abpusējas vienošanās procesam, kurā neviena no pusēm nav spiesta uzņemties saistības, ko tā nav gatava pildīt.

4. Sociāli ekonomiskais stāvoklis.

4.1. Islandes ekonomikas galvenais pamats izsenis bijusi zivsaimniecība, un uz to joprojām attiecināma gandrīz puse Islandes eksporta. Nesen par nozīmīgām nozarēm kļuvušas arī alumīnija ražošana un tūrisms. Islande 1990. gadā uzsāka ekonomikas regulāciju, liberalizāciju un dažādošanu, ievērojami paplašinot finanšu nozari. Pasaules finanšu krīzes rezultātā Islandes banku nozare sabruka — pie tā vainojama pārmērīga riska uzņemšanās, nepietiekama finanšu nozares uzraudzība, kā arī valsts ekonomikai neproporcionāli lielās bankas. Banku kopējās saistības vairāk nekā desmit reizi pārsniedza Islandes iekšzemes kopproduktu ⁽¹⁾. Tas izraisīja smagu lejupslīdi, kas ietekmēja gan sociālo jomu, gan ekonomiku.

⁽¹⁾ Islandes Ārlietu ministrija, vispārējs ziņojums, Islandes ekonomikas atveseļošanas programma, 2010. gada jūnijs http://www.mfa.is/media/MFA_pdf/Factsheet-Iceland%27s-Economic-Recovery-Program-June.pdf.

4.2. Islandes kronas vērtība ir ievērojami samazinājusies, izraisot augstu inflāciju, bezdarba līmenis ir paaugstinājies, aktīvu cenas ir kritušas, liels skaits uzņēmumu ir bankrotējuši, un privātais patēriņš ir samazinājies. Pieauguši arī nodokļi (kapitāla, ienākuma, akcīzes nodokļu un pievienotās vērtības nodokļa likmes) un ieviesta jauna trīspakāpju sistēma iedzīvotāju ienākuma nodoklim, kā arī samazinātas dažādas sociālās priekšrocības, piemēram, grūtniecības un dzemdību / paternitātes atvaļinājumi un bērnu palsti. Samazināti arī valsts izdevumi izglītībai un veselības aprūpei. Krīze ir negatīvi ietekmējusi daudz Islandes mājsaimniecību, tās zaudējušas lielu daļu ietaupījumu un/vai ienākumu. Lai mazinātu krīzes sekas, pašlaik plašā mērogā pārstrukturē privātpersonu un uzņēmumu parādus. Izveidota īpaša ārpustiesas sistēma, lai pārstrukturētu sevišķās grūtībās nonākušu mājsaimniecību parādus⁽²⁾.

4.3. Krīzes dēļ vairākas reizes ir pieaudzis valsts parāda apjoms. Lielu daļu valsts parāda veido *Icesave* saistības. Saskaņā ar Direktīvu par noguldījumu garantiju sistēmām (94/19/EK) Islandei jāizmaksā noguldītājiem atlīdzība līdz 20 000 euro par katru kontu. Islande ir piekritusi pildīt minētās saistības. Tomēr vēl jāatrisina strīds par *Icesave*, proti, par noteikumiem un nosacījumiem, ar ko saskaņā Islandei jāatmaksā Lielbritānijas un Nīderlandes valdībām līdzekļi, kurus tās iztērējušas, lai savu valstu iedzīvotājiem atlīdzinātu par zaudētajiem noguldījumiem.

4.4. Islande īsteno dažādus krīzes novēršanas pasākumus. Trīs nozīmīgākās bankas ir nacionalizētas, pārstrukturētas un rekapitalizētas. Īstenoti maksājumu bilances aizsardzības pasākumi, ierobežojot ārvalstu kapitāla plūsmu, lai novērstu valūtas aizplūšanu un Islandes kronas devalvāciju. Centrālā banka 2009. gada oktobrī sāka pakāpeniski atcelt minētos kontroles pasākumus. Izveidoja jaunu Ekonomikas ministriju, ieviesa izmaiņas Centrālās bankas pārvaldībā un palielināja Finanšu uzraudzības pārvaldes ietekmi. Valdība izveidoja arī īpašu izmeklēšanas komisiju un iecēla īpašu prokuroru, lai visaptveroši izmeklētu norises, kas noveda pie krīzes.

4.5. Valdība vērsās pēc palīdzības pie starptautiskās sabiedrības, tostarp arī pie Starptautiskā valūtas fonda (SVF). SVF noslēdza ar Islandi rezerves vienošanos par 2,1 miljardu ASV dolāru, savukārt vēl 2,75 miljardus ASV dolāru Islande saņems no citām Ziemeļvalstīm, Polijas un Farēru salām. SVF atbalstītā ekonomikas programma ietver pasākumus, kuru mērķis ir stabilizēt valūtas maiņas kursu, atjaunot uzticēšanos monetārajai politikai, pārskatīt fiskālo politiku un saglabāt kontrolējamo valsts parāda līmeni, pārstrukturēt finanšu nozari un tās regulējumu, kā arī veicināt mājsaimniecību un uzņēmumu parādu pārstrukturēšanu. SVF 2010. gada septembra beigās apstiprināja savu trešo pārskatu par Islandes ekonomikas atveseļošanas programmu.

4.6. Islandes makroekonomikas stabilizācija vēl nav pabeigta un galvenais uzdevums joprojām ir fiskālā konsolidācija. Lai stiprinātu fiskālo sistēmu, plānots pieņemt četr gadu fiskālās konsolidācijas plānu. Jau ir vērojamas pazīmes, kas liecina par uzlabošanos. SVF prognozē, ka ekonomikas izaugsme sāksies jau 2010. gada otrajā pusē, jo Islandes ekonomikā ir spēcīgi pamati⁽²⁾. Inflācija samazinās un valūtas maiņas kurss ir stabilizējies.

Jaunās komercbankas ir rekapitalizētas un pabeigta plaša finanšu tirgus noteikumu reforma. Bezdarba līmenis, pretēji prognozētajam, nav pārsniedzis 10 %.

4.7. Sociālajiem partneriem ir bijusi nozīmīga ietekme uz Islandes ekonomikas atveseļošanas plānu. Valdība un sociālie partneri 2009. gada jūnijā parakstīja stabilitātes paktu, kas ietekmēja 2010. gada budžetu. Pakta mērķis bija nodrošināt sabiedrības vienprātību par vajadzīgajiem pielāgošanas pasākumiem, tomēr, tā kā tajā galvenokārt bija iesaistīti sociālie partneri, dažas pilsoniskās sabiedrības organizācijas uzskatīja, ka tās nav iekļautas minētajā procesā. Islandes Darba devēju konfederācija 2010. gada marta izstājās no pakta, paziņojot, ka tā noteikumi ir pārkāpti un ka valdība nav spējīga turēt savus solījumus.

4.8. Islandei vidēji ilgā laikposmā un ilgstoši bijis salīdzinoši elastīgs darba tirgus un augsts ekonomiski aktīvā darbaspēka līmenis, gados diezgan jauni un labi izglītoti strādājošie iedzīvotāji, kā arī spēcīga resursu bāze, tostarp bagātīgas zvejas vietas un ievērojami atjaunojamie enerģijas avoti. Tāpēc paredzams, ka Islande ar laiku pilnībā atgūsies no pašreizējām neveiksmēm ekonomikā. Bez tam Eiropas Komisija uzskata, ka Islandes pievienošanās Ekonomikas un monetārajai savienībai neradīs īpašas problēmas, ja valsts saskaņos savus tiesību aktus ar *acquis* ekonomikas un monetārās politikas jomā.

5. Islandes pilsoniskā sabiedrība.

5.1. Islandei ir sena pilsoniskā sabiedrības līdzdalības vēsture. Islandes sabiedrība ir neliela, tādēļ interešu grupām ir ļoti ciešas un bieži arī personiskas attiecības ar valsts pārvaldi, un tās aktīvi iesaistās politikā. Dažām interešu grupām, piemēram, lauksaimnieku un zivsaimnieku apvienībām un arodbiedrībām, tradicionāli ir sevišķi tuvas attiecības ar noteiktām politiskajām partijām.

5.2. Islandes valsts pārvalde ir neliela, un tās iespējas ir ierobežotas, tāpēc valdības pārstāvji cieši sadarbojas ar Islandes interešu grupām, kas darbojas ES līmenī, un bieži tām ievākt informāciju un veicināt izpratni par Islandei svarīgiem jautājumiem Briselē. Interešu grupas būtiski ietekmē informācijas vākšanu un stratēģijas veidošanu, bet to ietekme uz ES politiku ir mazāka — izņemot sociālo politiku, kur sociālie partneri darbojas īpaši aktīvi un var tieši iesaistīties politikas veidošanā.

5.3. Saskaņā ar Konstitūcijas 74. pantu Islandē tāpat kā pārējās ziemeļu valstīs visu veidu apvienības var dibināt bez iepriekšējas atļaujas un tās nevar likvidēt ar administratīvu lēmumu. Apvienībām ir jāreģistrējas nacionālajā reģistrā, lai iegūtu valsts reģistrācijas numuru nodokļu nomaksai, un tām vajadzīga arī juridiskā adrese. Arodbiedrību darbību nosaka Likums par arodbiedrībām un darba strīdiem.

⁽²⁾ http://www.mfa.is/media/MFA_pdf/Factsheet--Iceland%27s-Economic-Recovery-Program-June.pdf.

5.4. Daudzām Islandes organizācijām ilgstoši bijuša cieša saikne ar partnerorganizācijām Ziemeļvalstīs. Minētā saikne varētu palīdzēt Islandes organizācijām apgūt labas prakses piemērus un mācīties no pieredzes, ko minētās partnerorganizācijas guvušas laikā, kad to valstis pievienojās Eiropas Savienībai.

5.5. Sabiedriskā apspriešanās ar pilsoniskas sabiedrības organizācijām Islandē tomēr atklāja, ka salīdzinājumā ar sociālo partneru organizācijām pilsoniskās sabiedrības pārējo organizāciju darbība ir vērsta galvenokārt uz iekšējiem jautājumiem. Izvērsot ciešāku sadarbību, būtu iespējams pārliecināt minētās organizācijas plašāk raudzīties uz to lomu Islandē, jo īpaši attiecībā uz to lomu pievienošanās procesā, kā arī ES organizācijām būtu jāsniedz iespēja mācīties no savām partnerorganizācijām Islandē.

5.6. Islande īsteno Ziemeļvalstu ekonomikas un sociālo modeli, kam raksturīga augsta labklājība un augsts sociālā nodrošinājuma līmenis. Sociālie partneri — kā darba devēji, tā darba ņēmēji — aktīvi iesaistās sociālajā dialogā, lai apmainītos ar informāciju un risinātu dažādus nozīmīgus sociālos un ekonomikas jautājumus. Darba devēju un darba ņēmēju attiecības parasti ir noteiktas nevis ar tiesību aktiem, bet gan koplīgumos.

5.7. Islandes attīstība ir bijusi līdzīga Ziemeļvalstu attīstībai, un tai raksturīgs valsts izdevumu pieaugums. Urbanizācija un izmaiņas sabiedrības struktūrā izraisīja dažādu interešu grupu (galvenokārt arodbiedrību, kooperatīvu un lauksaimnieku apvienību) veidošanos. Sākotnēji bija tikai dažas, bet ietekmīgas interešu grupas, kam bija ciešas saites ar noteiktām politiskajām partijām, kurās darbojās to intereses.

5.8. Interešu grupu skaits pieauga divdesmitā gadsimta otrajā pusē, kad sabiedrība kļuva daudzveidīgāka. Līdz ar pieaugošo daudzveidību atsevišķu politisko partiju un spēcīgu interešu grupu saikne ir vājinājusies. Tomēr tik mazā sabiedrībā, kāda ir Islandē, pilsoniskās sabiedrības un valdības saziņas kanāli ir ļoti īsi.

5.9. Islandes modelis daudzējādā ziņā līdzinās Ziemeļvalstu modelim, bet dažās jomās pastāv atšķirības. Islandē attīstība notika lēnāk un Islandes sociālie izdevumi parasti ir bijuši zemāki nekā pārējās Ziemeļvalstīs. Pagājušā gadsimta deviņdesmitajos gados notika ievērojama liberalizācija un privatizācija, savukārt krīzes dēļ ievērojami samazināja sociālās priekšrocības. Islandē, tāpat kā citās Ziemeļvalstīs, par labklājības modeli iestājas kreisās un labējās partijas, lai arī Islandes politikā vairāk dominē labēji centriskās koalīcijas. Sociālie partneri ir ievērojami ietekmējuši norises politikā.

5.10. Tādēļ vēl svarīgāk ir iesaistīt pilsonisko sabiedrību konstruktīvā dialogā par dalību ES. Pret dalību ES jo īpaši vēršas zvejnieku un lauksaimnieku apvienības, turpretī tādu organizāciju kā, piemēram, Darba konfederācijas un Rūpniecības federācijas, attieksme ir pozitīva. Daudzu Islandes organizāciju nostāja minētajā jautājumā ir neitrāla. Lai gan Islandē ir ārkārtīgi spēcīga

demokrātija, plašākas pilsoniskās sabiedrības organizāciju pārstāvība ir salīdzinoši maza un tādējādi netiek pietiekami atspoguļots pilsoniskās sabiedrības viedoklis.

6. Galvenās organizācijas un to nostāja debatēs par ES.

6.1. Sociālie partneri.

6.1.1. Islandes Darba konfederācija (ASI) ir galvenā arodbiedrību organizācija Islandē, kas pārstāv darba ņēmējus kopumā — biroju un mazumtirdzniecības darbiniekus, jūrniekus, celtniecības un ražošanas darbiniekus, elektroenerģijas nozarē strādājošos un citu profesiju pārstāvjus privātajā sektorā un daļā publiskā sektora, tomēr lielāko daļu publiskā sektora darbinieku pārstāv Valsts un pašvaldību darbinieku federācija (BSRB). Abas minētās organizācijas ir Eiropas Arodbiedrību konfederācijas locekles. Trešā galvenā organizācija — Akadēmiķu apvienība (BHM) — nodarbojas ar akadēmisko grādu ieguvušiem darba ņēmējiem gan publiskajā, gan privātajā sektorā.

6.1.2. Islandes darba devēju interesēs darbojas Islandes darba devēju konfederācija (SA), kas ir Eiropas Rūpniecības un darba devēju konfederāciju savienības (BUSINESSEUROPE) locekle. Islandes darba devēju konfederācijā apvienojušās astoņas apvienības, kas darbojas enerģētikas, tūrisma, finanšu, zivsaimniecības un citās nozarēs. Abas minētās organizācijas pilda nozīmīgu funkciju attiecībā uz politikas pasākumu koordinēšanu nodarbinātības, sociālo lietu, vides un darba tirgus jomā. Arī Islandes Rūpniecības federācija (SI), kas ietilpst Islandes darba devēju konfederācijā, aktīvi darbojas ES līmenī un ir Eiropas Rūpniecības un darba devēju konfederāciju savienības locekle.

6.1.3. Darba devēju konfederācija un Darba konfederācija darbojas vairākās komitejās un valsts iestāžu padomēs (piemēram, Islandes Darba drošības un veselības pārvaldē, Vienlīdzības padomē un Zinātnes un tehnoloģijas padomē), aizstāvot savu locekļu intereses tiesību aktu izstrādē un īstenošanas procesā. Organizācijas sadarbojas ar valsts pārvaldi arī tad, kad jāsaģatavo un jāatjauno koplīgumi. Sociālie partneri cieši sadarbojas vienlīdzības, darba aizsardzības un informācijas izplatīšanas jautājumos, kur to intereses ir kopīgas.

6.1.4. Islandes sociālie partneri jau ir diezgan lielā mērā iesaistīti ES politikas procesā. ES politika ietekmē Islandes sociālos partnerus jomās, uz kurām attiecas EEZ līgums, tādēļ tie rūpīgi seko līdzi ES likumdošanas procedūrai.

6.1.5. EEZ konsultatīvā komiteja — viena no EEZ iestādēm — nodrošina saikni starp darba devēju un darba ņēmēju organizācijām no EBTA valstīm un EESK. Minētā iestāde nodrošina saikni starp sociālajiem partneriem EBTA valstīs un pilsoniskās sabiedrības organizācijām Eiropas Savienībā. Atšķirībā no EESK EEZ valstu konsultatīvajā padomē ir pārstāvētas vienīgi arodbiedrības un darba devēju organizācijas. Tādējādi neveidojas pilnvērtīgs pilsoniskais dialogs.

6.1.6. Islandes sociālie partneri kopumā diezgan pozitīvi vērtē iekļaušanos Eiropas Savienībā, tomēr viedokļi atšķiras. Islandes Darba konfederācijas (ASI) nostāja pret dalību EEZ sākotnēji bija skeptiska, bet pēc savas politikas pārskatīšanas 2000. gadā secināja, ka EEZ sniedz dažādas priekšrocības Islandes darba ņēmējiem. ASI šobrīd atbalsta pievienošanās sarunas un *euro* ieviešanu, jo uzskata, ka, Islandei kļūstot par pilntiesīgu ES dalībvalsti, daudz labāk varēs aizsargāt darba ņēmēju intereses un nodrošināt ekonomikas vispārējo stabilitāti. Tomēr organizācija norādījusi, ka pievienošanās sarunās jāpanāk, lai Islande varētu pilnībā saglabāt kontroli pār zivsaimniecību valsts ekskluzīvajā ekonomikas zonā un tiktu nodrošināts atbalsts Islandes lauksaimniecībai. BSRB, kas pārstāv publiskā sektora darba ņēmējus, nav izteikusi oficiālu viedokli par dalību ES, lai gan tā atzinīgi vērtē ar sarunām saistīto atklāto apspriešanu.

6.1.7. Pārstāvot darba devējus, SA mērķis ir cieši sekot līdzi pievienošanās sarunām, bet tās nostāja pret dalību ES ir neitrāla, jo konfederācijā ietilpstošo apvienību domas par minēto jautājumu dalās. SI, piemēram, atbalsta pievienošanos ES, norādot, ka Islandes ekonomika ir nestabila valūtas kursa svārstību dēļ un ka integrācija ES un *euro* ieviešana palielinātu konkurētspēju un radītu labākus darba apstākļus Islandes rūpniecības nozarēm.

6.2. Zivsaimniecības nozare.

6.2.1. Zvejas kuģu īpašnieku federācija (LIU) un Zivju apstrādes rūpniecību federācija savukārt kategoriski nostājas pret pievienošanos Eiropas Savienībai. Ar zvejniecību saistītās personas nevēlas, lai Islande iesaistītos kopējā zivsaimniecības politikā, jo tādējādi nozarē iekļūtu ārvalstu ieguldījumi un kopējās pieļaujamās nozvejas kvotas Islandes 200 jūdžu ekskluzīvajā ekonomikas zonā noteiktu Briselē. Kaut arī Islande, būdama dalībvalsts, būs visaptveroši iesaistīta lēmumu pieņemšanas procesā, pilsoniskās sabiedrības organizāciju pārstāvji uzskata, ka tā ir pārāk maza valsts, lai spētu pietiekami ietekmēt lēmumus ES līmenī. Islandei būtu jāatsakās arī no tiesībām slēgt līgumus ar trešām valstīm par transzonālo zivju krājumu zveju, kas veido 30 % Islandes nozvejas. LIU uzskata, ka brāķētie lomi un pārzveja ir nopietnas problēmas ES, turpretī Islandes zivsaimniecības nozare ir rentabla. Bez tam nav garantijas, ka ES tiks saglabāts relatīvas stabilitātes princips.

6.2.2. LIU priekšsēdētājs Islandes radio RÚV pārraidē 2010. gada augustā tomēr paziņoja, ka Islandei jāturpina pievienošanās sarunas ar ES, ka minētajās sarunās jārod "iespējami labākais variants" un ka nav jēgas šajā posmā atsaukt Islandes pieteikumu.

6.2.3. Visbeidzot, fakts, ka Islande 2006. gadā atsāka vaļu komerciālās medības, visticamāk izraisīs asas diskusijas, jo ir pret-runā ES politikai, un, ja netiks rasts problēmas risinājums, tā varētu kļūt par nopietnu šķērslī Islandes ceļā uz pievienošanos ES.

6.2.4. Pašlaik notiek kopējās zivsaimniecības politikas pārskatīšana. Gaidāmās izmaiņas visticamāk tuvinās kopējo zivsaimniecības politiku Islandes modelim. Tomēr pievienošanās sarunas ar Islandi notiks par pašreizējo *acquis*, un tādēļ vairākos jautājumos

varētu izcelties strīdi. Svarīgākais temats sarunās par Islandes pievienošanos visticamāk būs zivsaimniecība. Zivsaimniecības lobi-jam ir ārkārtīgi liela ietekme uz politikas norisēm un iespējams, ka tas ietekmēs arī diskusijas par pievienošanos Eiropas Savienībai, jo ienākumi no zvejas uz vienu iedzīvotāju Islandē ir daudz lielāki nekā jebkurā ES dalībvalstī.

6.3. Lauksaimniecības nozare.

6.3.1. Arī Lauksaimnieku apvienība ilgstoši ir iesaistījusies politikā. Lauksaimniekiem Islandē tradicionāli ir liela ietekme un ciešas attiecības ar valsts pārvaldi, tomēr to ietekme gadu gaitā ir vājinājusies, jo samazināties nozares apjoms. Tāpat kā LIU, arī Lauksaimnieku apvienība cieši seko ES likumdošanas procesam. Lauksaimnieku apvienība ir COPA/COCEGA partnerorganizācija, un tādēļ tās dalība ir zināmā mērā ierobežota. Šī Eiropas jumta organizācija pievēršas galvenokārt ar ES saistītiem jautājumiem.

6.3.2. Lauksaimnieku apvienība ir kategoriski pret pievienošanās Eiropas Savienībai, norādot, ka pievienošanās gadījumā daudz lauksaimniecības nozarē strādājošo zaudētu darbu un tas negatīvi ietekmētu pārtikas nekaitīgumu un pārtikas nodrošinājumu valstī. Galvenais iemesls šādam viedoklim ir tas, ka Islandei būs jā-lauj neierobežoti ievest citu ES dalībvalstu lauksaimniecības produktus, ar ko Islandes lauksaimniekiem būtu grūti konkurēt. Tomēr ES pārtikas aprites tiesību akti, kas attiecas uz pārtikas nekaitīgumu⁽³⁾, jau ir iekļauti EEZ līgumā un stāties spēkā 2011. ga-da beigās. Ieviešot pārtikas tiesību aktu kopumu valsts līmenī, Lauksaimnieku asociācija Islandes tiesībās sekmīgi saglabāja aizliegumu attiecībā uz svaigas gaļas importu, lai gan šāds aizliegums neatbilst ES tiesībās iekļautajiem mērķiem. Saskaņā ar EEZ līguma 19. pantu Islande ir piekritusi arī ievērot tarifu kvotas un koncesijas attiecībā uz noteiktiem produktiem, kas arī izraisa Lauksaimnieku asociācijas bažas.

6.3.3. Lauksaimniecība būs viens no galvenajiem pievienošanās sarunu tematiem, un viens no Islandes galvenajiem mērķiem būs panākt noteiktu atbalstu piensaimniecībai, aitkopībai un citām tradicionālās lauksaimniecības nozarēm. Ja Islandē īstenotu līdzīgu ilgtermiņa valsts atbalsta programmu kā citos ES reģionos, kas atrodas ziemeļos no 62. paralēles, tas palīdzētu saglabāt lauksaimniecisko darbību Islandes teritorijā, kurā ir zems iedzīvotāju blīvums un nelabvēlīgi klimatiskie apstākļi.

6.4. Vides nozare.

6.4.1. Islandē aktīvi darbojas vairākas vides aizsardzības grupas. Vides aizsardzības grupas ES dalībvalstīs parasti rūpīgi seko ES vi-des politikai, aktīvi darbojas Eiropas līmenī un ir iesaistījušās jum-ta organizācijās. Islandes vides aizsardzības grupām tas gadiem ilgi nav šķitis svarīgi, lai arī dažas no tām ir iesaistījušās starptau-tiskās organizācijās.

⁽³⁾ Vispārējā pārtikas aprites tiesību aktu regula (EK) Nr. 178/2002 un ar to saistītie tiesību akti.

6.4.2. Iepriekš minētajam ir daudz iespējamu skaidrojumu. Pirmkārt, Eiropas vides aizsardzības grupām bieži ir negatīva attieksme pret vaļu medībām, tādēļ Islandes vides aizsardzības grupas varētu uzskatīt, ka to intereses atšķiras no Eiropas grupu interesēm. Otrkārt, Islandes vides aizsardzības grupas, piemēram, *Landvernd*, galveno uzmanību pievērš zemes erozijas problēmai un Islandes dabisko dzīvotņu saglabāšanai un bieži protestē pret hidroelektrostaciju celtniecību, ko veic, lai paplašinātu alumīnija ražošanu. Lai arī EEZ līgums aptver lielāko daļu ES vides politikas, tajā nav iekļauti tiesību akti par dabisko dzīvotņu saglabāšanu. Visbeidzot, vides aizsardzības grupām Islandē trūkst finansējuma un resursu. Iespējams, ka minēto iemeslu dēļ Islandes vides aizsardzības grupas kopumā nav darbojušās tik aktīvi kā to partnerorganizācijas ES līmenī un līdz šim nav aktīvi iesaistījušās diskusijā par pievienošanos Eiropas Savienībai. Piemēram, *Landvernd* nav paudusi oficiālu nostāju par pievienošanos ES, lai gan tā kopumā uzskata, ka ES vides tiesību aktu ietekme ir bijusi pozitīva. *Landvernd* ir arī ieinteresēta precizēt savu iespējamo lomu pievienošanās sarunās, tostarp attiecībā uz turpmāku piedalīšanos ES programmās, piemēram, dabas saglabāšanas un aizsardzības programmās.

6.5. Patērētāju tiesību aizsardzība.

6.5.1. Islandes Patērētāju tiesību aizsardzības apvienība (NS) ir neatkarīga nevalstiska bezpeļņas organizācija, kas dibināta 1953. gadā; tā aktīvi darbojas Eiropas līmenī un ietilpst dažādās juma

organizācijās. NS jau cieši sadarbojas ar Islandes ECC, kas ietilpst Eiropas Patērētāju tiesību aizsardzības centra tīklā. NS nav stingras nostājas par vai pret Islandes pievienošanos ES. Tomēr NS ilgstoši ir uzskatījusi, ka Islandei būtu jāapsver visi ieguvumi un trūkumi saistībā ar pievienošanos ES, un NS pilnsapulce 2008. gadā secināja, ka Islandei būtu jāiesniedz pieteikums par pievienošanos, lai apzinātu reālās problēmas un lai turpmākās diskusijas par ES būtu bez aizspriedumiem un balstītos uz faktiem. NS 2008. gadā izstrādāja arī ziņojumu par priekšrocībām un trūkumiem patērētājiem, ja Islande pievienotos ES. Tādējādi, nepieņemot stingru nostāju un neizstrādājot politiku par vai pret ES, NS ir vienmēr ir atbalstījusi pieteikumu par pievienošanos kā tādu un centusies palīdzēt uzsākt diskusijas par ES.

6.6. Citas organizācijas.

6.6.1. Nozīmīgas organizācijas ir arī Organizācija cilvēkiem ar invaliditāti, Tirdzniecības kamera, kas ir *EUROCHAMBERS* (Eiropas Tirdzniecības un rūpniecības palātu asociācija) locekle, Tirdzniecības un pakalpojumu federācija, kas ir *EUROCOMMERCE* (Mazumtirdzniecības, vairumtirdzniecības un starptautiskās tirdzniecības pārstāvniecība) locekle, un Islandes Tirdzniecības federācija, kā arī dažādas citas nevalstiskās organizācijas. Pašlaik minētās organizācijas vēl nav nākušas klajā ar oficiālu viedokli par dalību Eiropas Savienībā, kaut gan tās, visticamāk, paudīs pozitīvu vai negatīvu attieksmi pret atsevišķām ES politikas jomām. Pastāv arī grupas, kas īpaši pauž proeiropisku vai eiroskeptisku nostāju, piemēram, *Evrópusamtökin* un *Heimssýn*.

Briselē, 2010. gada 9. decembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Padomes regulai par valsts atbalstu nekonkurētspējīgu ogļraktuvju slēgšanas atvieglošanai”

(pašiniciatīvas atzinums)

(2011/C 54/03)

Galvenais ziņotājs: **PEZZINI KGS**

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja saskaņā ar Reglamenta 29. panta 2. punktu 2010. gada 21. oktobrī nolēma izstrādāt pašiniciatīvas atzinumu par tematu

“Priekšlikums Padomes regulai par valsts atbalstu nekonkurētspējīgu ogļraktuvju slēgšanas atvieglošanai”.

Komitejas Birojs 2010. gada 20. oktobrī uzdeva Rūpniecības pārmaiņu konsultatīvajai komisijai (CCMI) sagatavot Komitejas atzinumu par šo jautājumu.

Nemot vērā jautājuma steidzamību, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 467. plenārajā sesijā, kas notika 2010. gada 8. un 9. decembrī (8. decembra sēdē), iecēla Pezzini kgu par galveno ziņotāju un ar 158 balsīm par, 8 balsīm pret un 5 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi.

1.1. EESK uzskata, ka vajadzīgs pasākumu kopums, kas veicinātu ilgtspējīga enerģijas ražošanas modeļa izveidi un sniegtu nozarei drošu un stabilu satvaru, iekļaujot tajā apgādes drošības principam atbilstošu enerģētikas plānošanu, **sociālo, teritoriālo un vides aizsardzības aspektu vērā ņemšanu un ceļvedi 2020.–2050. gadam.**

1.2. EESK iesaka pašreiz ogļrūpniecības nozarei piemērojamās regulas (Padomes Regula (EK) Nr. 1407/2002 (2002. gada 23. jūlijs) par valsts atbalstu ogļu rūpniecībai) darbības termiņu pagarināt par tikpat ilgu laiku, neuzliekot papildu slogu ES budžetam un neizvirzot kategorisku prasību raktuves slēgt, bet pieļaujot atbalsta piešķiršanu ieguldījumiem un novatoriskām tīru ogļu tehnoloģijām (“*clean coal*”), augsti kvalificēta personāla izglītošanai stratēģiski svarīgo izejvielu nozarē un aicina grozīt priekšlikumu tā, lai tas “atvieglotu ogļraktuvju pārstrukturēšanu par konkurētspējīgām raktuvēm”, un prasa Kopienas stratēģiskas rezerves konsolidāciju.

1.3. EESK aicina termiņa vidusposmā izvērtēt šādus jautājumus: tīru ogļu tehnoloģijas konkurētspēja salīdzinājumā ar citiem Eiropas Savienības vietējiem resursiem 2020. gada perspektīvā, citiem vietējiem enerģijas avotiem piešķirtais atbalsts, ogļu izmantojuma veicināšana pasaules tirgos, degizraktenū kurināmā cenu svārstības starptautiskā līmenī, Eiropas vietējo resursu pievienotā vērtība, kā arī elektrostaciju pārveides un slēgto ogļraktuvju sanācības izmaksas.

1.4. Komiteja uzskata, ka minētā pārbaude 2014. gadā būtu jāveic, stingri ievērojot Lisabonas līguma noteikumus par jauno ES enerģētikas politiku (194. pants) un saskaņā ar ES stratēģiju par energoapgādes drošību un piekļuvi izejvielām, kā arī atbilstīgi ES politikai citās jomās, it īpaši rūpniecībā, tirdzniecībā, pētniecībā un jauninājumos.

1.5. Komiteja aicina 2015. gadā iesniegt Eiropas Parlamentam, Padomei un pašai EESK termiņa vidusposma ziņojumu, kurā izvērtēta Eiropas ogļrūpniecības konkurētspēja pēc pašreizējās krīzes ārkārtas apstākļu pārvarēšanas, ņemot vērā iepriekš minētos aspektus un attiecīgos termiņus un izklāstot panākumus stratēģiskajā, ekonomikas, tehnoloģijas, sociālajā, vides aizsardzības un atkarības no importētiem energoresursiem mazināšanas jomā.

1.6. EESK atgādina, ka ES ir līdere videi nekaitīgas energoresursu izmantošanas tehnoloģiju pētniecības un attīstības jomā, jo īpaši attiecībā uz CO₂ uztveršanas un uzglabāšanas tehnoloģijām, tīru ogļu tehnoloģijām, enerģijas poligenerāciju no ogļēm un elektrības ražošanu saistībā ar integrētiem, nulles līmeņa emisiju ⁽¹⁾ risinājumiem — visas šīs jomas ir ES Septītās pamatprogrammas pētniecībai un tehnoloģiju attīstībai (2007–2013) neatņemama sastāvdaļa.

⁽¹⁾ Sk. “Zero emissions platform” — programma Eiropas Tehnoloģiju platforma par nulles emisiju līmeņa fosilo kurināmo — īstenošanas plāns 2010.–2012. gadam (www.zeroemissionsplatform.eu/ccs-technology/capture.html); informāciju prezidentvalsts Beļģijas 2010. gada 15. un 16. novembra konferenci par Eiropas energotehnoloģiju stratēģisko plānu (SET plāns), Eiropas Tehnoloģiju platforma par nulles emisiju līmeni, (<http://setis.ec.europa.eu/technologies/Zero-emission-fossil>).

1.7. EESK uzsver, ka Eiropas iekšējā tirgū nav konkurences izkropļojumu, jo — kā Komisija pati to ir norādījusi — dalībvalstu savstarpējā ogļu tirdzniecība notiek nelielos apmēros, arī tāpēc, ka katras elektrostacijas iekārtas ir pielāgotas konkrētam ogļu veidam.

1.8. EESK uzsver, ka Regula (EK) Nr. 1407/2002 par valsts atbalstu ogļu rūpniecībai patlaban ir īpaši aktuāla, it īpaši tāpēc, ka:

- “nevienlīdzīgā konkurence starp Kopienas oglēm un ievestajām oglēm ir piespiedusi veikt ievērojamus pārstrukturēšanas pasākumus ogļu rūpniecībā, kā arī lielu ražošanas samazināšanu pēdējās desmitgadēs;
- Kopiena ir kļuvusi aizvien vairāk atkarīga no ārējiem primārās enerģijas avotiem;
- politiskā situācija pasaulē ģeopolitiskā un drošības riska novērtējumam enerģijas nozarē nosaka pavisam jaunu dimensiju un drošas apgādes jēdzienam piešķir plašāku nozīmi.”

1.9. Visu minēto iemeslu dēļ un ņemot vērā energoresursu stratēģisko nozīmi, EESK iesaka efektīvā veidā pāriet uz jaunu, ilgtspējīgu Eiropas enerģētikas modeli, kas ietver dažādus enerģijas veidus, iekļaujot visus enerģijas avotus, piesārņojošu emisiju samazinošas tehnoloģijas un izpildāmu īstenošanas grafiku, kā arī ievieš un saglabā faktorus, kas samazina minētā modeļa atkarību no ārējiem resursiem.

1.10. Attiecībā uz energoefektivitāti, klimata pārmaiņu novēršanu, kā arī CO₂ un citu piesārņojošu vielu emisiju mazināšanu, Komiteja uzsver, ka ir svarīgi demokrātiskā un iekļaujošā veidā panākt konsensu; tāpēc tā uzstājīgi mudina Eiropas Savienības ekonomiskās un sociālās kohēzijas politikas ietvaros visos līmeņos pastiprināt un labāk strukturēt ogļu rūpniecības **nozares** sociālo dialogu, jo, ņemot vērā globālo krīzi, darbības pārtraukšana ogļu ražošanas reģionos nozīmētu vairāk nekā 300 000 darbvietu zaudēšanu dažās specifiskās teritorijās.

2. Ievads.

2.1. ES pašreizējais ogļu ⁽²⁾ ražošanas apjoms ir aptuveni 288 miljoni tonnu ogļu ekvivalenta, no kā 122 miljoni tonnu ir akmeņogles. Ogles izmanto galvenokārt elektrības, siltuma un tērauda ražošanai un citiem rūpnieciskiem procesiem. Lielākās ogļu ražotājas Eiropas Savienībā ir Polija un Vācija.

(2) Šajā atzinumā jēdziens “ogles” lietots saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1407/2002 2. pantā minēto definīciju un ietver antracītu, brūnogles un akmeņogles.

2.2. Akmeņogles ražo desmit dalībvalstīs, no kurām sešas piešķir vismaz viena veida valsts atbalstu — visvairāk Vācija un Spānija, mazākā apmērā arī Ungārija, Polija, Rumānija un Slovākija (Slovēnijā atbalstu saņem vienīgi jau slēgtās raktuves).

2.3. Eiropas Ogļu un tērauda kopienas dibināšanas līgumā (1951) bija iekļauti skaidri noteikumi par to, vai ir pieļaujams, ka valstis piešķir atbalstu ogļu un tērauda rūpniecības uzņēmumiem: “Turpmāk norādītais [tiek] atzīts par nesaderīgu ar ogļu un tērauda kopējo tirgu un (.) saskaņā ar šo Līgumu Kopienā [tiek] aizliegts: (.) subsīdijas vai palīdzība, kuras (.) jebkāda veidā piešķir valsts.” Aizliegums dalībvalstīm piešķirt uzņēmumiem jebkāda veida atbalstu, kā tas noteikts 4. panta c) punktā, loģiski izrietēja no tā, ka kopējā tirgū atcēla visus valstu protekcionisma pasākumus.

2.4. Taču drīz pēc kopējā tirgus izveides kļuva skaidrs, ka Eiropas energoapgādi nodrošināt nebūs iespējams. Lai atļautu dažus Kopienas atbalsta veidus, piemēroja 95. pantu par neparedzētiem apstākļiem pēc līguma parakstīšanas. Minētajā pantā ir pieļauta Kopienas interence, ja tā ir vajadzīga, lai sasniegtu vienu vai vairākus līguma mērķus.

2.5. Pēc EOTK līguma darbības beigām Padome 2002. gada 23. jūlijā pieņēma Regulu (EK) Nr. 1407/2002 par valsts atbalstu ogļu rūpniecībai, kura ir spēkā līdz 2010. gada 31. decembrim. No 2003. gada līdz 2008. gadam nozares atbalstam apstiprināja vairāk nekā 26 miljardus EUR.

2.6. Komiteja ir paudusi viedokli par šo atbalsta shēmu ⁽³⁾, piekrītot EOTK konsultatīvās komitejas uzskatam, ka regulā, kuras mērķis ir uzlabot energoapgādes drošību un nodrošināt stabilu primārās enerģijas avotu bāzi, vienlaikus nevar arī izvirzīt prasību “pastāvīgi samazināt” jebkāda veida atbalstu, ko piešķir ogļu rūpniecībai.

2.7. Komiteja atzinīgi novērtēja to, ka “dalībvalstīm atļauts saglabāt stabilu minimālo vietējo akmeņogļu ražošanas apjomu, kas sniegs iespēju izmantot nozīmīgā apmēra iegulas”. Tas nozīmēja saglabāt darbībai nepieciešamo infrastruktūru, pievērst pastiprinātu uzmanību delikātajam jautājumam par drošību un veselības aizsardzību darba vietā, kā arī augsti kvalificētam personālam un tehniskajām zināšanām, un veikt konkrētus pasākumus.

2.8. Komiteja arī uzsver, ka šai specifiskajai nozarei jāpievērš uzmanība, jo tā ir saistīta ar vietējām stratēģiskajām izejvielām, tā aktīvi jāatbalsta, lai padarītu Eiropu pievilcīgāku investoriem un darba devējiem, veicinātu uzņēmumu konkurētspēju un sociālo kohēziju, sekmētu pētniecību un inovāciju un, visbeidzot, atbalstītu jaunu iemaņu ieviešanu un izplatību, kā arī cilvēkresursu apmācību. ⁽⁴⁾

(3) OV C 48, 21.2.2002., 49. lpp.

(4) OV C 65, 17.3.2006., 1. lpp.

2.9. Komiteja arī atzīmēja, ka Komisijai jāpievērš lielāka uzmanība tādām valsts atbalstam, kas ievērojami ietekmē tirdzniecību, nevis jātērē līdzekļi, analizējot daudzus, galvenokārt vietējas ietekmes gadījumus, un ka tai būtu jāprecizē, ko ietver jēdziens “vietēja ietekme” un kā to interpretēt ⁽⁵⁾.

2.10. Komiteja arī ir norādījusi, ka Eiropas un pasaules energoapgāde pašlaik pamatojas uz fosilajiem kurināmajiem — ogļēm ⁽⁶⁾, naftu un dabasgāzi. Šie kurināmie nākamajos gadu desmitos būs tikpat nozīmīgi un nepieciešami ⁽⁷⁾.

2.11. Ja vairāk izmantotu Eiropas ogļu iegulas, būtu iespējams mazināt minēto atkarību. Tiek lēsts, ka no 3 400 miljardiem tonnu naftas vienību līdz šim ir iegūti tikai 3 %. (.) Ogļu, naftas un dabasgāzes avotu un krājumu paredzamā pieejamība pasaules mērogā būs atkarīga no vairākiem faktoriem (ekonomiskās izaugsmes, izpētes un tehnoloģijas attīstības). Resursu pietiek vēl vairākām desmitgadēm (ogļu — varbūt pat gadsimtiem) (.). ⁽⁷⁾

2.12. Kopīgā pētniecības centra prognozēs 2030.–2050. gadam ⁽⁸⁾ ir norādīts, ka arī 21. gadsimtā ogļēm būs nozīmīga loma, lai apmierinātu pieprasījumu pēc enerģijas. Tā kā arvien vairāk uzmanības tiek pievērsts siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanai, daudz līdzekļu jāiegulda videi nekaitīgu tehnoloģiju pētniecībā un izstrādē ogļu izmantošanas jomā un nerimīgi jāuzlabo CO₂ uztveršanas un uzglabāšanas tehnoloģiju efektivitāte. Pasaules mērogā ogles arī turpmāk būs nozīmīgs enerģijas avots, no kura apmierinās vairāk nekā 20 % no kopējā pieprasījuma pēc enerģijas.

2.13. Kā Komiteja to jau ir norādījusi ⁽⁹⁾, tā kā uzlabosies ogļu izmantošanas konkurētspēja elektroenerģijas ražošanas jomā, tad pēc nelielas lejupslīdes, ap 2015. gadu atkal gaidāms ogļu patēriņa kāpums. Šīs attīstības gaitas pamatā būs dabasgāzes cenas palielināšanās un tas, ka paredzama progresīvas tehnoloģijas izstrāde elektroenerģijas ieguvei no ogļēm.

2.14. Pasaulē galvenie ražotāji ir Ķīna, ASV, Indija, Austrālija un Krievija; Ķīna saražo 2 761 miljonus tonnu gadā (47 % no pasaules kopējā apjoma), ASV — 1 006 miljonus tonnu (17 %) un Krievija — 247 miljonus tonnu (4 %). ES importē 180 miljonus tonnu akmeņogļu gadā, galvenokārt no Krievijas (30 %), Kolumbijas (17,8 %), Dienvidāfrikas (15,9 %) un ASV (12,8 %) ⁽¹⁰⁾.

⁽⁵⁾ Sk. 2. zemsvītras piezīmi.

⁽⁶⁾ Antracīts, brūnogles un akmeņogles.

⁽⁷⁾ OV C 28, 3.2.2006., 5. lpp.

⁽⁸⁾ “Coal of the Future (Supply Prospects for Thermal Coal by 2030–2050)”, Kopīgā pētniecības centra ģenerāldirektorāta Enerģētikas institūts, Petena, Nīderlande, 2007. gada februārī.

⁽⁹⁾ Sk. 8. zemsvītras piezīmi.

⁽¹⁰⁾ ASV joprojām aktīvi iesaistās ogļu elektrostaciju finansēšanā gan savā valstī, gan ārzemēs, kas ir pretrunā prezidenta Obamas solījumam G20 sanāksmē pakāpeniski samazināt fosilā kurināmā nozarei piešķirtās subsīdijas.

3. Priekšlikums.

3.1. Tā kā drīz beigsies darbības termiņš Regulai (EK) Nr. 1407/2002 (2002. gada 23. jūlijs) par valsts atbalstu ogļu rūpniecībai, Komisija nesnāca klajā ar šādiem sešiem risinājumiem:

- 1. risinājums: neierosināt īpaši šai nozarei paredzētu jaunu tiesību instrumentu, kas piemērojams pēc Ogļu regulas termiņa beigām, bet piemērot vispārīgos valsts atbalsta noteikumus;
- 2. risinājums: pieņemt pamatnostādnes, pamatojoties uz Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 107. panta 3. punkta c) apakšpunktu, kas līdzinātos kuģubūves un tērauda rūpniecības nozarēs pieņemtajām pamatnostādņēm (atbalsts, lai segtu ogļraktuvju uzņēmumu maksājumus darbiniekiem, kas atlaisti vai priekšlaicīgi pensionējas raktuvju slēgšanas dēļ, un lai segtu minēto darbinieku konsultēšanas un profesionālās pārkvalificēšanās un objektu slēgšanas izmaksas);
- 3. risinājums: pieņemt regulu, kas paredzētu laikā ierobežotu atbalstu darbībai (slēgšanas atbalstu) vai darbības atbalstu, kura apjoms tiek pastāvīgi samazināts, ja raktuvju un rūpnīcu darbības apjomu pakāpeniski samazina saskaņā ar labi izstrādātu raktuvju slēgšanas plānu;
- 4. risinājums: pieņemt regulu, kas paredzētu atbalstu neparedzētu izdevumu segšanai (pārņemtās sociālās un vides aizsardzības saistības), kas saistīti ar ogļraktuvju slēgšanu;
- 5. risinājums: pamatojoties uz LESD 107. panta 3. punkta e) apakšpunktu, pieņemt regulu, kurā noteikts, ka dalībvalstis drīkst piešķirt gan slēgšanas atbalstu, gan atbalstu neparedzētu izdevumu segšanai;
- 6. risinājums: pašreiz spēkā esošās “Ogļu rūpniecības regulas” darbības termiņu pagarināt vēl par desmit gadiem, t.i., līdz 2020. gada beigām, nepieprasot raktuvju slēgšanu un iekļaujot iespēju piešķirt investīcijas.

3.2. Atbilstīgi 5. risinājumam Komisija ir nolēmusi ierosināt jaunu Padomes regulu, ar kuru piešķirs dalībvalstīm papildu instrumentu, kas mazinātu raktuvju slēgšanas sociālās un reģionālās sekas un veicinātu Eiropas reģionu sociālo kohēziju.

3.3. Lai veicinātu uzņēmumu konkurētspēju un sociālo kohēziju, sekmētu pētniecību un inovāciju un atbalstītu jaunu zināšanu ieviešanu un izplatīšanu, kā arī cilvēkresursu apmācību, papildus vispārīgajos valsts atbalsta noteikumos paredzētajām iespējām Komisijas priekšlikums pieļauj deklarēt divus akmeņogļu rūpniecības atbalsta veidus par saderīgiem ar iekšējo tirgu — slēgšanas atbalstu un atbalstu neparedzētu izdevumu segšanai.

3.3.1. Konkrēti, ogļraktuvju darbībai piešķirtajam atbalstam būtu jāatbilst šādiem noteikumiem:

- attiecībā uz konkurētspējīgām ogļraktuvēm, kas darbojās 2009. gada 31. decembrī, jāizstrādā detalizēts plāns par to pilnīgu slēgšanu līdz 2014. gada 1. oktobrim;
- laika gaitā atbalsts būtiski jāsamazina, t.i., ik pēc 15 mēnešu laikposma atbalsts jāsamazina par 33 %;
- ja raktuvi neslēdz līdz noteiktajam datumam, viss piešķirtais atbalsts jāatmaksā;
- dalībvalstīm jāiesniedz pasākumu plāns, kura mērķis ir samazināt ogļu izmantošanas ietekmi uz vidi.

3.3.2. Atbalsts neparedzētiem izdevumiem ir paredzēts, lai segtu neplānotas objekta pārstrukturēšanas un ekspluatācijas izbeigšanas izmaksas, kas nav tieši saistītas ar pašreizējo ražošanu, kā arī lai segtu raktuvju slēgšanas rezultātā pārņemtās sociālās un vides aizsardzības saistības, ar noteikumu, ja tās rodas, slēdzot ogļu ražotnes.

4. Vispārīgas piezīmes.

4.1. Komiteja izsaka nožēlu, ka Padome nav lūgusi tās viedokli, it īpaši, ņemot vērā kompetences jomas, kādas ir Rūpniecības pārmaiņu konsultatīvajai komisijai (CCMI), kura pārņēma Eiropas Ogļu un tērauda kopienas konsultatīvās komitejas funkcijas un ir iekļauta Komitejā kā pastāvīga struktūrvienība.

4.1. Vispirms EESK izmanto savas tiesības sniegt viedokli šajā jautājumā, kas ES rūpniecības pārmaiņu jomā ir ļoti svarīgs, jo EOTK konsultatīvā komiteja attiecībā uz Regulu (EK) Nr. 1407/2002 jau norādīja, ka mērķi uzlabot energoapgādes drošību un nodrošināt stabilu primārās enerģijas bāzi nevar apvienot ar prasību "pastāvīgi samazināt ogļu rūpniecībai jebkāda veida piešķirto atbalstu".

4.3. EESK vērš uzmanību uz to, ka Eiropadome 2009. gada 19. un 20. martā apstiprināja Komisijas 2008. gada 13. novembrī pieņemto otro Stratēģisko enerģētikas pārskatu, kurā uzsvērts, ka "galvenā vērtība jāvelta (.) labākai ES iekšienē saražoto enerģijas resursu izmantošanai" un ka "ES vislabākā veidā jāizmanto savi enerģijas resursi, tostarp atjaunojamie energoresursi, fosilais kurināmais un — valstīs, kas to izvēlēties, — kodolenerģija".

4.4. Komiteja arī uzsver, ka viens no Sestās vides rīcības programmas (2002–2012) mērķiem ir "[atbalstīt] pāreju uz atjaunojamiem resursiem un izraksteņu kurināmo ar zemāku oglekļa saturu enerģijas ražošanai" un ka pašreiz spēkā esošās Regulas par valsts atbalstu ogļu rūpniecībai 1. pantā paredzēta "nepieciešamība kā piesardzības pasākumu saglabāt minimālu daudzumu vietējās ogļu ražošanas, lai nodrošinātu rezerves resursu apguvi".

4.5. Visbeidzot EESK vērš uzmanību uz to, ka arī Eiropas līmeņa pētījumos, kurus veicis Kopējā pētniecības centra Enerģētikas institūts (Petena), ir norādīts, ka arī 21. gadsimtā akmeņogles noteikti izmantos kā avotu, lai apmierinātu pieprasījumu pēc enerģijas.

4.6. Komiteja atzinīgi vērtē Komisijas ierosinātos pasākumus tiktāl, ciktāl tie pietiekamā apmērā palīdzēs uzlabot nozares uzņēmumu konkurētspēju un ciktāl tie neizriet vienīgi no apsvēruma par konkurētspējas trūkumu ⁽¹¹⁾, bet gan saskaņā ar vienotiem pamatprincipiem palīdz sasniegt šādus mērķus:

- saglabāt pietiekamu vietējo enerģijas avotu apjomu, lai sekmētu apgādes drošību un samazinātu atkarību no importētiem energoresursiem;

- saglabāt Eiropas vadošo pozīciju progresīvu kalnrūpniecības tehnoloģiju, kā arī tīru ogļu un CO₂ uztveršanas un uzglabāšanas tehnoloģiju jomā (CO₂ uztveršanas un uzglabāšanas tehnoloģiju būs iespējams plašāk pielietot tikai pēc 2020. gada un arī vienīgi tad, ja vajadzīgā pētniecība un izstrāde tiks veikta laicīgi un tai būs labi rezultāti);

- novērst tirgus darbības trūkumus attiecībā uz ieguldījumiem pētniecībā, jauninājumos un pārstrukturēšanā, lai Eiropas ogļu rūpniecības uzņēmumi varētu ieviest jaunas tirgus tehnoloģijas par zemākām cenām un kļūt konkurētspējīgāki;

- ņemt vērā sociālos un vides aizsardzības mērķus, veicinot labklājības vairošanu, nodarbinātību un attīstību tajos reģionos, kuros galvenās vai vienīgās nozares ir kalnrūpniecība, ieguves rūpniecība un saistītās nozares;

- attiecināt uz nozari "vietējās ietekmes" jēdzienu, jo Kopienas iekšējā tirdzniecība maz ietekmē vai vispār neietekmē nozares darbību un tāpēc tā būtiski neietekmē tirdzniecību, kā arī tāpēc, ka pašreizējā atbalsta sistēma nav izraisījusi būtiskus tirdzniecības kropļojumus;

⁽¹¹⁾ Šajā saistībā un kā tas norādīts visos Komisijas dokumentos par enerģētikas politiku — tostarp SET plānā, Enerģētikas stratēģijā (2011–2020) un citos —, jāņem vērā vairāki šādi parametri: citu Eiropas Savienības vietējo resursu konkurētspēja 2020. gada perspektīvā, citiem vietējiem enerģijas avotiem piešķirtais atbalsts, ogļu izmantojuma veicināšana pasaules tirgos, fosilo kurināmo cenas svārstības starptautiskā līmenī, Eiropas vietējo resursu pievienotā vērtība energoapgādes drošības ziņā, jo īpaši starptautisku krīžu un saspīlējuma gadījumā; kā arī jāapsver ogļu elektrostaciju pārveides un slēgto ogļraktuvju sanācijas izmaksas.

- Opavērt iespējas elektrostaciju modernizācijai un nodrošināt nozares valsts līmeņa ⁽¹²⁾ pārstrukturēšanas termiņu un procedūru ievērošanu, atbalstot ogļu rūpniecības apgabalu un kalnrūpniecības un minerālu resursu konsultāciju centru sadarbības tīklus, kā arī sadarbības tīklus augsti kvalificētu vadītāju apmācībai;
- saglabāt koncepciju par vietēji saražotu ogļu minimālajām stratēģiskajām rezervēm, lai izpildītu valsts sektora universālā pakalpojuma saistības nodrošināt energapgādes drošību, kā tas paredzēts LESD 106. pantā (bijušajā EKDL 86. pantā);
- nodrošināt profesionālās orientācijas, apmācības un pārkvalificēšanās pakalpojumus konkurētspējīgu raktuvju strādniekiem un speciālistiem, kā arī atbalstīt priekšlaicīgu pensionēšanos ogļu rūpniecībā un saistītajās nozarēs;
- attīstīt un atbalstīt Eiropas kalnrūpniecības nozares sociālo dialogu un rīkot Berlīnes forumam par fosilo kurināmo līdzīgus, sadarbības tīklu veidā strukturētus tehniskos forumus;
- atbalstīt labākās prakses piemēru izplatīšanu un pieredzes apmaiņu, it īpaši par tehniskajiem un vides aizsardzības jautājumiem gan, lai modernas ogļu ražošanas metodes un to pielietojumu padarītu konkurētspējīgu un ilgtspējīgu, gan, lai pamudinātu sākt to objektu pārstrukturēšanu, pārveidi un slēgšanu (kā arī sanācību ⁽¹³⁾), kuros šādi pasākumi nav konkurētspējīgi.

Briselē, 2010. gada 8. decembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

4.7. Komiteja uzskata, ka Komisijas norādītais termiņš ir pārāk īss un neatbilst nozares attīstības vajadzībām. Līdzīgi kā pašreizējais periods ietver 2002.–2010. gadu, arī nākamo periodu būtu piemērotāk noteikt 2011.–2018. gadam, jo tas ļautu konstatēt, vai, ņemot vērā tirgus tehnoloģiju attīstību lētas CO₂ uztveršanas un uzglabāšanas, tīru ogļu un kalnrūpniecības paņēmieni aspektā, nozares uzņēmumi ir konkurētspējīgi.

4.8. EESK arī uzskata, ka paredzētā regresivitāte ir pārāk strauja un tās piemērošanas laika periodi pārāk īsi, lai atgūtu konkurētspēju un veiktu jauninājumus ražošanas (tīru ogļu un CO₂ uztveršanas un uzglabāšanas) jomā. Turklāt atbalstam drīzāk vajadzētu apbalvot uzņēmumus, kas uzlabo savu konkurētspēju, nevis tos sodīt (kā tas ir priekšlikumā).

4.9. Attiecībā uz importēto un vietējo ražojumu konkurences izkropļojumiem: iespējams, vispirms būtu precīzāk un ar lielāku pārredzamību jāpārbauda eksportētāju valstu atbalsta sistēmas, pirms izteikt ierosinājumu tāpēc ierobežot Kopienas sistēmu. Komiteja arī uzskata, ka, parakstot nolīgumus ar trešām valstīm, būtu uzmanīgāk un konsekventāk jāpārbauda, vai tajos ir iekļauta prasība ievērot attiecīgās ILO sociālās normas, lai izvairītos no raktuvju darbinieku ekspluatēšanas un nodrošinātu darbiniekiem optimālu drošību un aizsardzību pret bieži vien nāvējošajiem nelaimes gadījumiem, kas notiek pasaules lielajās raktuvēs.

4.10. Visbeidzot Komiteja uzskata: lai ogļu rūpniecības un elektrības ražošanas nozaru turpmākā darbība būtu veiksmīga, ļoti svarīgi ir sniegt Eiropas uzņēmumiem un dalībvalstīm skaidru, proaktīvu ietvaru par horizontālo atbalstu, ko varētu izmantot sociālajiem un vides aizsardzības mērķiem, kā arī pētniecībai un izstrādei, inovācijai, apmācībai un profesionālo prasmju apgūšanai nozarē.

⁽¹²⁾ Sk., piemēram, Vācijas ogļraktuvju plānu līdz 2018. gadam.

⁽¹³⁾ Angliski "decommissioning".

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Piegādes drošība lauksaimniecības un pārtikas nozarē Eiropas Savienībā"

(pašiniciatīvas atzinums)

(2011/C 54/04)

Ziņotājs: **Armands KRAUZE**

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 2010. gada 18. februārī saskaņā ar Reglamenta 29. panta 2. punktu nolēma izstrādāt pašiniciatīvas atzinumu par tematu

"Piegādes drošība lauksaimniecības un pārtikas nozarē Eiropas Savienībā"

(pašiniciatīvas atzinums).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2010. gada 17. novembrī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 467. plenārajā sesijā, kas notika 2010. gada 8. un 9. decembrī (9. decembra sēdē), ar 133 balsīm par, 3 balsīm pret un 7 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi.

1.1. Pārtikas krājumu pieejamības nodrošināšanai arī turpmāk jābūt vienam no ES lauksaimniecības politikas pamatmērķiem. Ņemot vērā ar pārtikas nodrošinājumu saistītās problēmas un nenoteiktību visā pasaulē, Kopējā Lauksaimniecības politikā (KLP) pēc 2013. gada būtu jāturpina nodrošināt piegādes drošību lauksaimniecības un pārtikas nozarē.

1.2. Ilgtspējīga lauksaimnieciskā ražošana un lauksaimniecības tirgus netraucēta darbība veido pamatu pārtikas piegādes drošībai Eiropas Savienībā. Turpmākajā KLP jāparedz efektīvi tirgus pārvaldības mehānismi, lai nodrošinātu lauksaimniecības tirgus darbību un cenu stabilitāti. Noteikumiem, kas regulē lauksaimniecības produktu tirdzniecību, būtu jāgarantē piegādes drošību lauksaimniecībā visās valstīs un jebkādos apstākļos.

1.3. Lai varētu risināt visas turpmākās problēmas un nodrošināt piegādi lauksaimniecības un pārtikas nozarē visās dalībvalstīs, ES vajadzīga spēcīga KLP, kurai arī nākotnē jābūt vienai no galvenajām ES politikas jomām. Turpmākajam KLP finansējumam jābūt atbilstīgam.

1.4. Pārtikas nodrošinājuma pamatā visā pasaulē ir ilgtspējīga pārtikas ražošana vietējā mērogā. Daudzveidīga lauksaimnieciskā ražošana ir jāsaglabā un jāveicina visās ES dalībvalstīs. Īpaša uzmanība jāvelta nomaļiem un nelabvēlīgu apstākļu ietekmētiem reģioniem.

1.5. Eiropas Savienībai vairāk jā rūpējas par sistemātisku plānošanu piegādes drošības jomā, lai nodrošinātu lauksaimnieciskās ražošanas un visas pārtikas nozares dzīvotspēju pat krīžu un ārkārtas situāciju gadījumos. Praktisku pasākumu īstenošanai šajā jomā (krājumi, lauksaimniecības infrastruktūra, apmācība utt.)

tomēr arī turpmāk jābūt dalībvalstu kompetencē. Jauni ES tiesību akti par piegādes drošību lauksaimniecības un pārtikas nozarē šobrīd nav nepieciešami.

1.6. Dalībvalstis kā līdzekli tādu pasākumu veicināšanai, kas ļauj atbalstīt un uzlabot pārtikas piegādes drošību lauksaimniecības un pārtikas nozarē, var izmantot ES lauku attīstības politiku. Dalībvalstīm minētā iespēja būtu jāizmanto lauku attīstības programmās.

1.7. Lauksaimniecības nozare varētu būtiski sekmēt stabilas un noturīgas enerģijas apgādes nodrošināšanu Eiropas Savienībā un mazināt ES atkarību no degzrakstu kurināmā importa. Enerģijas ražošana lauku saimniecībās var būtiski sekmēt piegādes drošību. Lai veicinātu bioenerģijas izmantošanu lauku saimniecības, jāturpina bioenerģijas ražošanas tehnoloģiju izstrāde. Bioenerģija būtu jāražo ilgtspējīgā veidā un vairāk būtu jāuzsver lauksaimniecības un pārtikas nozares blakusproduktu labāka izmantošana, lai mazinātu piesārņojumu un CO₂-emisiju.

2. Ievads.

2.1. Piegādes drošība lauksaimniecības un pārtikas nozarē nozīmē, ka jānodrošina, lai pārtika būtu pieejama un iedzīvotāji būtu ekonomiski spējīgi to iegādāties, un jānovērš bēdas. Daudzas lauksaimniecības nozares visā Eiropas Savienībā saražo pietiekamu daudzumu pārtikas, lai tās pietiktu visiem ES iedzīvotājiem, un tas panākts, īstenojot KLP. Nodrošinātība ar pārtiku kā sabiedrībai sniegts labums, par ko nevar saņemt atlīdzību tirgū, bet ko lauksaimniecība un pārtikas nozare nodrošina sabiedrības interesēs, būs būtisks KAP mērķis pēc 2013. gada ⁽¹⁾.

(1) Saistībā ar šā atzinuma izstrādi 2010. gada 31. maijā Helsinkos notika seminārs par tematu "Piegādes drošība lauksaimniecībā un pārtikas nozarē Eiropas Savienībā".

2.2. Nākamajās desmitgadēs nodrošinātība ar pārtiku būs visas pasaules lauksaimniecības un pārtikas nozares galvenais uzdevums. Pārtikas un ekonomikas krīzes dēļ vairāk nekā miljards cilvēku visā pasaulē cieš badu.

2.3. Nodrošinātība ar pārtiku nozīmē, ka cilvēkam netrūkst veselīgai dzīvei vajadzīgās pārtikas, kas ir droša un nekaitīga. Šis sarežģītais jautājums ir saistīts arī ar citām nozarēm, piemēram, naftas ražošanu, loģistiku utt. Ikvienu loģistikas vai ražošanas problēma, kas negaidītu krīzi dēļ rodas galvenajos ražošanas reģionos, var ietekmēt pārtikas pieejamību miljoniem cilvēku, galvenokārt pilsētu teritorijās. Pārtikas nodrošinājuma pamatā visā pasaulē ir ilgtspējīga pārtikas ražošana vietēja mērogā. ⁽²⁾

3. Pārtikas ražošanas problēmas pasaulē.

3.1. Saskaņā ar ANO Pārtikas un lauksaimniecības organizācijas (FAO) prognozēm līdz 2050. gadam iedzīvotāju skaits pasaulē pieaugs līdz gandrīz 9,5 miljardiem. Lai apmierinātu visu cilvēku vajadzību pēc pārtikas, tās ražošanas apjoms pasaulē salīdzinājumā ar pašreizējo līmeni būs jāpalielina divas reizes. Īpaši strauji iedzīvotāju skaits pieaugs jaunattīstības valstu pilsētās. Ar lauksaimniekiem saistīsies lielas cerības un arvien biežāk izskanēs aicinājumi intensificēt lauksaimniecisko ražošanu. Lai pasaules iedzīvotājus, kuru skaits arvien pieaug, nodrošinātu ar pārtiku, būs jāpalielina lauksaimniecības produktivitāte. Iespējas paplašināt izmantojamās zemes platības ir ierobežotas, jo to kavē zemes izmantošana ar lauksaimniecību nesaistītiem mērķiem un lauksaimniecībai piemērotas zemes trūkums.

3.2. Ieguldījumi lauksaimniecībā būs jāpalielina visā pasaulē, bet jo īpaši jaunattīstības valstīs, kur ražošanu varētu ievērojami paplašināt. Jaunattīstības valstīs jāuzlabo arī lauku infrastruktūra, piekļuve mūsdienīgiem ražošanai nepieciešamiem resursiem, ilgtspējīga augsnes pārvaldība un jo īpaši piekļuve ūdenim, kā arī jāpilnveido izglītības sistēmas un lauksaimniecības tirgus darbība. Tomēr ilgtermiņā pārtikas nodrošinājuma jomā lielākā problēma būs pārtikas pieejamība un piekļuve tai. Visefektīvākais pārtikas nodrošināšanas līdzeklis būs vispārēja attīstība un ienākumu līmeņa paaugstināšana visnabadzīgākajās valstīs. Lai iedzīvotājus nodrošinātu ar pārtiku, īpaši svarīga nozīme ir lauksaimniecībai, taču ir grūti pārtikas nodrošinājumu panākt tikai ar lauksaimniecības līdzekļiem. ⁽³⁾

3.3. ANO Pārtikas un lauksaimniecības organizācijas 2009. gadā rīkotās augstākā līmeņa sanāksmes nobeiguma deklarācijā ieteikts, ka pārtikas ražošanai jābūt pašu valstu kompetencē.

3.4. Gan pārtikas un ekonomikas krīze, gan mainīgā situācija pasaulē ir veicinājusi vispārējo izpratni par to, ka visām valstīm un reģioniem, tostarp arī mazāk attīstītajiem, ir jābūt ne vien tiesībām, bet pat pienākumam ražot pašiem savu pārtiku. Jārod iespēja ražot vairāk pārtikas ilgtspējīgākā veidā.

⁽²⁾ Kā norādīts ANO Pārtikas un lauksaimniecības organizācijas augstākā līmeņa sanāksmē.

⁽³⁾ O V C 100, 30.4.2009., 44. lpp.

3.5. Līdztekus iedzīvotāju skaita pieaugumam ir vēl viena problēma, kas apdraud pārtikas piegādes drošību pasaulē, proti, tās ir klimata pārmaiņas un ar tām saistītā dabas resursu ierobežotība. Klimata pārmaiņas var būtiski ietekmēt pārtikas ražošanu, īpaši jaunattīstības valstīs, kurām dažkārt ir visgrūtāk pielāgoties šīm pārmaiņām. Lauksaimniecībā ir jācenšas ierobežot siltumnīcefekta gāzu emisijas, tomēr vienlaikus tā palīdz daļēji risināt emisiju problēmu, piesaistot oglekļa dioksīdu augsnē. Jāpanāk, lai lauksaimnieciskā ražošana būtu efektīvāka, un jāsamazina tās radīto emisiju apjoms. Lauksaimniecības nozarei ir jāsekmē gaisa un ūdens kvalitātes uzlabošana, dabas daudzveidības saglabāšana un erozijas novēršana. Pasaules iedzīvotāju nodrošināšana ar pārtiku saistīta arī ar tādiem ļoti svarīgiem uzdevumiem kā lauksaimniecības zemes platību un saldūdens nodrošināšana pietiekamā daudzumā.

3.6. Ar pārtikas nodrošinājumu un klimata pārmaiņām saistīto problēmu risināšanā ļoti svarīga nozīme ir inovācijai lauksaimniecības nozarē. Visbūtiskākie ir jauninājumi tādās jomās kā dzīvnieku un augu selekcija, apūdeņošanas paņēmieni, plūdu kontrole, izturība pret karstumu un aukstumu, tradicionālo lauksaimniecības metožu dažādošana utt. Problēmas nākotnē varētu arī risināt, uzlabojot augu selekcijas metožu efektivitāti un tādējādi būtiski paaugstinot lauksaimniecības produktivitāti.

4. Piegādes drošības koncepcija.

4.1. Nodrošinātība ar pārtiku ir stratēģiski nozīmīgs jautājums visiem pasaules iedzīvotājiem. Piekļuve pārtikai ir viens no vispārējās drošības koncepcijas aspektiem. Ja pārtika nav pieejama, visai drīz palielinās sociālā nestabilitāte un var sākties nemieri. Sabiedrības uzdevums ir nodrošināt piekļuvi pārtikai pat krīzes un ārkārtas apstākļos.

4.2. Mūsdienīgā un cieši saistītā ekonomikā nodrošinātība ar pārtiku ir atkarīga no daudziem faktoriem. Pārtiku nevar nodrošināt bez stabilas energopiegādes (naftas un elektrības), IT, efektīviem loģistikas pakalpojumiem, labiem sanitārajiem risinājumiem un efektīvas ātrās brīdināšanas sistēmas, kas pasargā sabiedrību no veselībai kaitīgas pārtikas. Dalībvalstīm jānodrošina stratēģiski nozīmīgas infrastruktūras aizsardzība lauksaimniecības un pārtikas nozarē un jāīsteno konkrēti pasākumi vietējā līmenī.

4.3. Sabiedrībai ir jāgādā par pārtikas nodrošinājumu ārkārtas situācijās. Šos sagatavošanās pasākumus apzīmē ar jēdzienu "piegādes drošība" ("security of supply"). Parasti ar šo jēdzienu saprot materiālu plūsmas nodrošināšanu (piemēram, rezervju uzkrāšanu ārkārtas situācijām), taču piegādes drošības jēdzienam ir arī plašāka nozīme — tā ir spēja saglabāt sabiedrības ekonomiskās pamatfunkcijas, kas būtiski ietekmē iedzīvotāju dzīves apstākļus un sabiedrības pastāvēšanu un drošību. Tāpēc piegādes drošība un pārtikas pieejamība nozīmē spēju nodrošināt pārtikas ražošanu un visas pārtikas nozares darbību arī krīzes vai ārkārtas apstākļos.

5. ES lauksaimniecības politika un piegādes drošība.

5.1. Eiropas Savienība patlaban gatavojas vēlreiz pārskatīt KLP, proti, lauksaimniecības politiku pēc 2013. gada. Komisija 2010. gada novembrī publicēja paziņojumu par turpmāko politiku. Paredzams, ka 2011. gada otrajā pusē Komisija nāks klajā ar priekšlikumiem attiecīgajiem tiesību aktiem, savukārt Padomes un Eiropas Parlamenta lēmums ir sagaidāms 2012. gadā. Eiropas Savienībā pietiekams pārtikas ražošanas līmenis arī turpmāk tiks panākts, īstenojot KLP.

5.2. ES lauksaimniecības politikas mērķi, kas izvirzīti Eiropas Kopienas dibināšanas līgumā un bez izmaiņām iekļauti pagājušajā gadā ratificētajā Lisabonas līgumā, ir šādi:

- paaugstināt lauksaimniecības produktivitāti;
- nodrošināt lauksaimniekiem pietiekami augstu dzīves līmeni;
- stabilizēt tirgus;
- nodrošināt pārtikas krājumu pieejamību;
- nodrošināt saprātīgas pārtikas cenas patērētājiem.

5.3. Nav šaubu, ka globālās pārmaiņas un ar tām saistītie jaunie pārbaudījumi izvirzīs ES lauksaimniecības politikai citus mērķus, taču iepriekš minētie pamatmērķi arī turpmāk būs nepieciešami un nozīmīgi. Iepriekšējos gados ES lauksaimniecības politikai ir veltīts daudz kritikas, arī tirdzniecības sarunās. Patiesībā KLP ir spējusi sasniegt tai izvirzītos mērķus vairāk nekā apmierinoši. Par spīti cenu svārstībām tā ir nodrošinājusi pārtikas piegādi visā Savienībā arī krīžu laikā. Lai gan ES nespēj sevi pilnībā nodrošināt ar dažiem lauksaimniecības produktiem un ražošanai nepieciešamiem resursiem, īstenojot KLP, tomēr ir izdevies panākt piegādes drošību Eiropas Savienībā. Vienlaikus tomēr jānorāda: Eiropas Savienībai jāņem vērā tas, ka laikposmos, kad notiek lielas cenu svārstības, dalībvalstis ES nomalēs bieži saskaras ar grūtībām apgādes nodrošināšanā.

5.4. Nākotnē globālie tirgi būs atvērtaķi. Jebkādi turpmākie tirdzniecības nolīgumi var atvieglot ārpus ES esošo valstu lauksaimniecības produktu nonākšanu Eiropas Savienībā (ja būs ievēroti pārtikas nekaitīguma kritēriji) un vienlaikus nodrošinās ES lauksaimniecības produktiem piekļuvi citiem tirgiem. Pasaules demogrāfiskā stāvokļa un tirgus ietekmē visā pasaulē mainās lauksaimnieciskās ražošanas prioritātes un pieprasījums pēc pārtikas. Palielinās sabiedrību un saimniecisko zonu savstarpējā atkarība. Klimata pārmaiņas arvien biežāk izraisa ārkārtējus klimatiskos apstākļus. Tā kā starptautiskās tirdzniecības pieaugums vien pārtikas piegādi negarantē, nākotnē palielināsies lauksaimniecības produktu cenu svārstības un tirgus nestabilitāte. Turpmākajā ES lauksaimniecības politikā ir jāparedz tirgus stabilizācijas mehānismi. Eiropas Savienība nedrīkst radīt nestabilitāti pasaules pārtikas tirgos, Eiropas Savienībai aktīvi jāsekmē tās novēršana.

5.5. Eiropas Savienība ir viena no pasaules lielākajām pārtikas ražotājām un eksportētājām. Labākais veids, kā ES varētu sekmēt pasaules pārtikas tirgu stabilitāti un novērst pārtikas krīzes, ir nodrošināt pašai sava lauksaimniecības tirgus līdzsvaru un efektīvu darbību. Eiropas Savienībai būtu arī jāvelta lieli pūliņi, lai panāktu nodrošinātību ar pārtiku visā pasaulē.

5.6. Eiropas patērētāji vēlas arī turpmāk lietot kvalitatīvu, uzturvielām bagātu un drošu pārtiku. Lauksaimniecības politikas nākotnes uzdevums ir nodrošināt tādu ražošanu, kurā netiek nodarīts kaitējums videi (gaisam, augsnei, ūdenim) un kurā tiek ievēroti lauksaimniecības dzīvnieku labturības principi. Izmaksas Eiropas ražotājiem palielina tas, ka ES standarti ir augstāki nekā citur pasaulē, tāpēc ES lauksaimniecības politikā jāparedz instrumenti, ar kuriem Eiropas Savienības un citu valstu ražotājiem radīt vienlīdzīgus konkurences apstākļus gan lauksaimniecībā, gan uzņēmējdarbībā. ES uzdevums ir izmantot pašreizējos instrumentus (piemēram, tirdzniecības nolīgumus) un attīstīt jaunus instrumentus, kas citām valstīm, kuras ražo pārtiku, liktu virzīties uz ES pārtikas ražotāju piemērotajiem standartiem.

5.7. Lauku attīstības politikai (KLP 2. pīlārs) arī turpmāk būs liela nozīme, lai lauku rajonu attīstība noritētu līdzsvaroti. Lauku rajoni ir nozīmīga Eiropas daļa. Vairāk nekā 60 % Eiropas Savienības 27 dalībvalstu iedzīvotāju dzīvo lauku rajonos, kas aizņem 90 % no ES kopējās teritorijas. Lauku attīstības politikai, kurā vairāk ņemti vērā dalībvalstu dažādie apstākļi, turpmāk varētu būt vēl lielāka nozīme. Lauku attīstības politikai būs arvien lielāka nozīme nodarbinātības veicināšanā lauku rajonos un uzņēmējdarbības iespēju dažādošanā. ES, īstenojot lauku attīstības politiku, varētu veicināt piegādes drošību lauksaimniecības un pārtikas nozarē.

5.8. Ņemot vērā ar pārtikas nodrošinājumu saistītās problēmas un nenoteiktību visā pasaulē, turpmākajā lauksaimniecības politikā jāturpina pievērst uzmanības piegādes drošības jautājumiem. Pārtikas pieejamības nodrošināšana ir viens no ES lauksaimniecības politikas pamatmērķiem. Lai nodrošinātu lauksaimnieciskās ražošanas un visas pārtikas nozares dzīvotspēju pat krīžu un ārkārtas situāciju gadījumos, Eiropas Savienībai vairāk jā rūpējas par sistemātisku plānošanu. Lai to nodrošinātu, jābūt izveidotiem attiecīgiem mehānismiem. Viens no ES lauksaimniecības politikas pamatmērķiem ir nodrošināt daudzveidīgu lauksaimniecisko ražošanu un to veicināt visā ES. Pareizākais ES pārtikas politikas stratēģiskais risinājums būtu saglabāt kvalitatīvas, dažādas ES lauku rajonos ražotas pārtikas daudzveidību ES iedzīvotāju vajadzībām. Tas palīdzēs garantēt arī piegādes drošību.

5.9. Lai ilgtermiņā panāktu pārtikas piegādes drošību lauksaimniecības un pārtikas nozarē, lauksaimnieciskajai ražošanai jābūt ilgtspējīgai. Līdztekus vides ilgtspējai, būtiska nozīme ir arī ekonomiskajai un sociālajai dimensijai. Vairāk uzmanības jāvelta tam, kā lauksaimniecība varētu pielāgoties klimata pārmaiņām un sekēt to ierobežošanu. Lauksaimniecībai un pārtikas nozarei ir jāiesaistās arī bioenerģijas ražošanā. Stratēģijas *Eiropa 2020* mērķi jāatspoguļo lauksaimniecības politikā.

5.10. Iesaistoties bioenerģijas ražošanā, ES lauksaimniecības nozare aktīvi ievieš atjaunojamu energoresursu ieguves tehnoloģijas. Ilgtspējīga lauksaimniecība un pārtikas nozare var būtiski mazināt ES atkarību no degizrakteņu kurināmā importa un vairo ES patērētāju energoapgādes drošību. Lauksaimnieciskās ražošanas atkritumu un blakusproduktu (kūtsmēslu, pārtikas nozares atkritumu u.c.) izmantošana bioenerģijas ražošanā palīdzēs mazināt piesārņojumu un CO₂ emisiju.

Briselē, 2010. gada 9. decembrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Stafan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “ES un Krievijas attiecības”**(pašiniciatīvas atzinums)**

(2011/C 54/05)

Ziņotājs — **VOLEŠ KGS**

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 2010. gada 17. un 18. februāra plenārajā sesijā saskaņā ar Reglamenta 29. panta 2. punktu nolēma izstrādāt pašiniciatīvas atzinumu par tematu

“ES un Krievijas attiecības”.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ārējo attiecību specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2010. gada 23. novembrī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 467. plenārajā sesijā, kas notika 2010. gada 8. un 9. decembrī (2010. gada 9. decembra sēdē), ar 195 balsīm par un 8 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Ieteikumi.

1.1. EESK atzinīgi vērtē kopīgo deklarāciju “Partnerība modernizācijai” (PM), kuru 2010. gada 31. maijā–1. jūnijā pieņēma ES un Krievijas augstākā līmeņa sanāksmē Rostovā pie Donas un kurā pilsoniskā sabiedrība aicināta paplašināt savu līdzdalību ES un Krievijas sadarbībā, aktīvāk iesaistoties dialogā. ES un Krievijas attiecības abām pusēm ir stratēģiski svarīgas, un to pamatā jāliek savstarpēja uzticēšanās. ES un Krievijas pilsoniskajām sabiedrībām būtu aktīvāk jāsadarbjas un jāpiedalās iniciatīvas “Partnerība modernizācijai” īstenošanā. EESK ir gatava aktīvi iesaistīties šajā procesā.

1.2. Attiecībā uz kopīgajām darbības telpām EESK atbalsta pašreizējo struktūru, taču aicina vairāk iesaistīt abu pušu pilsonisko sabiedrību tās viedokļa un iniciatīvu paušanā dažādās darbības jomās.

1.3. Dialogā par ekonomikas un tirdzniecības attiecībām EESK aicina iesaistīt vairāk attiecīgo ieinteresēto personu un apsvērt iespēju izveidot ES un Krievijas uzņēmējdarbības forumu, kurā būtu pārstāvēts plašs dalībnieku spektrs.

1.4. EESK atbalsta nekavējošus centienus, lai sarunās panāktu vīzu režīma vienkāršošanu un atvieglošanu.

1.5. ES un Krievijas apspriedēs par cilvēktiesību jautājumiem būtu jāiesaista vairāk nevalstiskās jomas pārstāvju. EESK ir gatava pievienoties šim forumam.

1.6. Vajadzīgs vairāk forumu, kuros ES un Krievijas pilsoniskās sabiedrības organizācijas varētu līdzdarboties ES un Krievijas attiecību novērošanā un pārraudzīšanā. Par šādu instrumentu varētu kļūt ES un Krievijas pilsoniskās sabiedrības forums, kas būtu veidots līdzīgi Austrumu partnerības pilsoniskās sabiedrības forumam.

1.7. EESK aicina veidot vairāk tiešu personisku kontaktu un paplašināt sadarbību izglītības un kultūru dialoga jomā, lai tādējādi uzlabotu savstarpējo sapratni un uzticēšanos.

1.8. Lai ES varētu paust vienotu nostāju, izvirzot vērienīgus, taču vienlaikus reāli sasniedzamus mērķus un darbojoties ar vajadzīgo elastību, ir labāk jākoordinē dalībvalstu pozīcija attiecībā pret Krieviju.

1.9. EESK uzskata, ka Krievijas dalībai PTO ir būtiska nozīme, pilnībā atbalsta šo procesu un pauž cerību, ka to izdosies pabeigt pēc iespējas ātrāk.

1.10. Ir jāpārskata ES noteikumi par “Eiropas Demokrātijas un cilvēktiesību instrumenta” izmantošanu NVO finansiālai atbalstīšanai, jo minētie noteikumi paredz būtisku līdzfinansējuma daļu, tādējādi daudzām Krievijas NVO nav iespēju izmantot šīs dotācijas.

1.11. EESK iesaka meklēt iespējas, kā Krievijai iesaistīties lielos reģionālos projektos, kas tiktu apspiesti ar Austrumu partnerības (AP) valstīm, — sevišķi vides, sabiedrības veselības, transporta un energoefektivitātes jomā. Krievijas pilsoniskā sabiedrība būtu jāaicina piedalīties AP pilsoniskās sabiedrības foruma, kas skar ES, AP un Krievijas kopīgās intereses. Būtu vēlams arī ciešāka pilsoniskās sabiedrības iesaistīšana Ziemeļu dimensijas, Baltijas jūras stratēģijas, Melnās jūras reģiona sinerģijas un citu nozīmīgu iniciatīvu īstenošanā.

1.12. EESK atkārtoti rosina gaidāmajā nolīgumā paredzēt kopīgas ES un Krievijas pilsoniskās sabiedrības struktūrvienības izveidi.

1.13. EESK ir nolēmusi izveidot ES un Krievijas attiecībām vērtīgu kontaktgrupu un turpinās pilnveidot sadarbību ar Krievijas Federācijas Pilsonisko palātu (KFPP), vienlaikus aicinot kopīgajos pasākumos vairāk iesaistīt arī tās pilsoniskās sabiedrības organizācijas, kuras nav pārstāvētas KFPP.

2. ES un Krievijas attiecību pašreizējais stāvoklis.

2.1. Divās pēdējās desmitgadēs ES un Krievijas attiecībās ir bijuši gan vairāki kāpumi, gan kritumi. Savstarpējās attiecības negatīvi ietekmēja 2008. gada augustā notikušais Krievijas un Gruzijas militārais konflikts un 2009. gada janvārī pieredzētais Krievijas un Ukrainas strīds par gāzi. Tomēr abas puses nav pārtraukušas centienus izklūt no strupceļa. Galvenais šā atzinuma nolūks ir darīt zināmus EESK ieteikumus par to, kā uzlabot ES un Krievijas attiecības un kā šo mērķi var palīdzēt sasniegt ES un Krievijas pilsoniskā sabiedrība.

2.2. 2008. gada jūnijā Hantimansijskā tika paziņots par to, ka sāksies sarunas par jaunu ES un Krievijas divpusēju nolīgumu, kas aizstātu 1994. gadā noslēgto partnerības un sadarbības nolīgumu; sarunas oficiāli tika uzsāktas tā paša gada jūlijā. Pušu pieeja sarunām bija atšķirīga, jo katrai bija savs viedoklis par jaunā nolīguma būtību. ES vēlas noslēgt visaptverošu un detalizētu stratēģisku nolīgumu, savukārt Krievijas puse dod priekšroku politiskam pamatnolīgumam, kam vēlāk sekotu sīkāk izstrādāti nozaru nolīgumi tajos sektoros, kas interesē Krieviju ⁽¹⁾.

2.3. 2010. gada novembra vidū sākās ES un Krievijas Federācijas sarunu 12. kārtā, kurā attiecīgās darba grupas apspriež jautājumus, kas saistīti ar kopīgajām darbības telpām. Līdzšinējos sarunu rezultātus Eiropas Komisija vērtē ar piesardzīgu optimismu, tomēr pašreizējā posmā vēl nav iespējams prognozēt, kad sarunas par jauno nolīgumu varētu tikt pabeigtas.

2.4. Lēnais progress jaunā nolīguma apspriešanā atspoguļo abu pušu atšķirīgo viedokli par to savstarpējām attiecībām. ES atbalsta daudzpusīgu sociālu, politisku un ekonomisku modernizāciju saskaņā ar Eiropas *acquis* un iestāžu praksi. Krievija turpretī vēlas, lai pret to izturas kā pret suverēnu starptautisku lielvārdu, kurai ir pašai sava, specifiska pieeja demokrātijai, cilvēktiesībām, ekonomiskajām un drošības interesēm ⁽²⁾. Lai spēlētu šo lomu, Krievija izmanto visus tai pieejamos resursus — gan dabasgāzes un naftas krājumus, kodolieroču jaudu, kosmosa programmas utt., gan savu stāvokli starptautiskajās organizācijās, piemēram, ANO Drošības padomē, Šanhajas Sadarbības organizācijā, NVS, G20 un citur. Tomēr Krievijas pašreizējo sociālekonomisko problēmu dēļ iepriekš minēto ambīciju starptautiskā projekcija ir ierobežota ⁽³⁾.

2.5. ES un Krievijas viedokļi būtiski atšķiras jautājumā par iespējamajām izmaiņām Eiropas drošības sistēmas uzbūvē. Krievija vēlas pārskatīt Eiropas drošības sistēmas struktūru un noslēgt jaunu Eiropas drošības pakti; tas atspoguļots ierosinājumā, ko 2008. gada jūnijā izteicis Krievijas prezidents Dmitrijs Medvedevs.

2.6. Dziļas domstarpības joprojām saglabājas arī energoapgādes drošības jomā. Krievija kā ES galvenā dabasgāzes un naftas piegādātāja grib panākt īpašu attieksmi, arī sevišķas labvēlības režīmu saviem enerģētikas uzņēmumiem un to piekļuvei ES tirgum, kā arī vēlas, lai tiktu atzīts tās īpašais statuss un intereses Baltkrievijas un Ukrainas enerģētikas sektorā ⁽⁴⁾. Krievija 2009. gada augustā izstājās no Enerģētikas hartas nolīguma (EHN). ES savukārt uzskata EHN par pamatu jebkādai turpmākai enerģētikas tirgus liberalizācijai, arī attiecībā uz tirgus atvērību Krievijas enerģētikas uzņēmumiem. Krievijas prezidenta D. Medvedeva nesenā iniciatīva — noslēgt jaunu starptautisku energoapgādes drošības līgumu, kas aizstātu EHN, — bija adresēta G20 dalībvalstīm, nevis atsevišķi Eiropas Savienībai, lai gan ES joprojām ir galvenā Krievijas tirdzniecības partnere enerģētikas jomā.

2.7. Savas intereses Eiropas Savienībā Krievija cenšas īstenot, veidojot īpašas attiecības ar valstīm, kas tradicionāli uzskatītas par Eiropas "lielvarām". ES dalībvalstīm ar Krieviju patiešām ir individuālas divpusējas attiecības, kas atbilst to tradīcijām un interesēm, taču ir ļoti svarīgi, lai šīs valstis vairāk censtos koordinēt savu nostāju un rīcību, formulējot vienotu ES politiku attiecībā pret Krieviju. Jaunajā Lisabonas līgumā lielāka nozīme ir piešķirta ES kopējai ārpolitikai un drošības politikai, turklāt paplašinātas ES pilnvaras energoapgādes drošības jomā.

2.8. Krievijai un ES ir domstarpības arī par Austrumu partnerību, ko Krievija uzskata par mēģinājumu paplašināt ES ietekmes sfēru. ES savukārt saskata Austrumu partnerībā līdzekli, kas dod iespēju Austrumu kaimiņvalstīs popularizēt kopīgās vērtības un standartus, kuru ieviešana palīdzētu modernizēt šo valstu ekonomiku un sociālo jomu, kā arī stiprinātu visa Eiropas kontinenta drošību un stabilitāti.

2.9. Uzlabojusies ir ES un Krievijas sadarbība ES–Krievijas–Norvēģijas–Islandes kopīgi īstenotās Ziemeļu dimensijas politikas jomā. Izdevies sasniegt reālus panākumus, īstenojot vides, sabiedrības veselības, kultūras, transporta un infrastruktūras partnerības projektus. EESK ir pastāvīgi iesaistījies rīcībpolitikas īstenošanā, savā atzinumā par Ziemeļu dimensijas politiku uzsverot, cik svarīgi šajā procesā iesaistīt pilsonisko sabiedrību ⁽⁵⁾.

2.10. Kaut arī ir vērojamas iepriekš minētās domstarpības un grūtības, kopumā gan Krievijā, gan ES dominē vienota izpratne par divpusējo attiecību stratēģisko nozīmi. Politiskā griba uzlabot

(1) 2010. gada 29. jūnijā notikuši EESK pārstāvju tikšanās ar Krievijas Federācijas premjerministra vietnieku Aleksandru Žukovu.

(2) Sk. Krievijas Federācijas valsts drošības stratēģiju laikposmam līdz 2020. gadam, kas 2009. gada 12. maijā apstiprināta ar Krievijas Federācijas prezidenta dekrētu Nr. 537.

(3) Krievijas Federācijas valsts drošības stratēģija laikposmam līdz 2020. gadam, kas 2009. gada 12. maijā apstiprināta ar Krievijas Federācijas prezidenta dekrētu Nr. 537; sk. 2. daļu "Mūsdienu pasaule un Krievija — pašreizējais stāvoklis un attīstības tendences", 4.–8. lpp., un 9. daļu "Stratēģiskā stabilitāte un līdztiesīga stratēģiskā partnerība", 29.–31. lpp.

(4) Sk. Krievijas enerģētikas stratēģiju laikposmam līdz 2030. gadam, kas 2009. gada 13. novembrī apstiprināta ar Krievijas Federācijas valdības dekrētu Nr. 1715-r.; sk. 9. daļu "Ārējā enerģētikas politika", 55.–58. lpp.

(5) OV C 309, 16.12.2006., 91.–95. lpp.

divpusējās attiecības skaidri parādīta 2010. gada 31. maijā–1. jūnijā Rostovā pie Donas notikušās ES un Krievijas augstākā līmeņa sanāksmes secinājumos, tostarp kopīgajā deklarācijā par iniciatīvu “Partnerība modernizācijai”⁽⁶⁾.

3. Kopīgajās darbības telpās gūtā pieredze.

3.1. Galvenie secinājumi.

3.1.1. Saistībā ar kopīgajām darbības telpām organizētais institucionālais dialogs⁽⁷⁾ ir intensīvāks, kādu ES jebkad īstenojusi ārpolitikā, veidojot attiecības ar trešām valstīm. Sarunās par jauno ES un Krievijas nolīgumu būtu jāņem vērā līdzšinējā pieredze, kas gūta, sadarbojoties ES un Krievijas kopīgajās darbības telpās⁽⁸⁾, proti:

- kopīgo darbības telpu struktūra ir veiksmīgi izstrādāta institucionāla sistēma, kas ļauj uzturēt izvērstu politisko un nozaru dialogu starp ES un Krieviju, un šī sistēma ir jāsaglabā;
- lai gan ir vairāki pozitīvi piemēri, kas liecina par nozaru jautājumos panākto progresu, abu pušu sākotnējās cerības attiecībā uz kopīgajām darbības telpām piepildījušās tikai daļēji;
- lai uzlabotu dialogu un sadarbību, vajadzīga lielāka politiskā griba, savstarpēja uzticēšanās un abu pušu gatavība vienoties par nosacījumiem un vērtībām, tostarp par savstarpēji pieņemtajiem standartiem.

3.2. Kopīgā ekonomikas telpa.

3.2.1. Veidojot kopīgo ekonomikas telpu, ES mērķis bija radīt atvērtu un integrētu tirgu starp ES un Krieviju. Virzība uz šo mērķi norit lēni, un šķiet, ka brīva tirdzniecības zona šobrīd drīzāk ir

tāla nākotne. Ir ļoti svarīgi, lai Krievija iestātos PTO, un EESK atzinīgi vērtē Krievijas puses vēlmi pēc iespējas drīzāk kļūt par šīs organizācijas locekli. Tomēr ar Kazahstānu un Baltkrieviju izveidotā muitas savienība radījusi jautājumu, kā tas ietekmēs Krievijas sarunas ar PTO.

3.2.2. Dialogs par kopīgo ekonomikas telpu notiek vairākos līmeņos, un tajā ietverti daudzi ekonomikas, tirdzniecības, finanšu un rūpniecības aspekti⁽⁹⁾. EESK iesaka kopīgās ekonomikas telpas dialogā ietvert arī nodarbinātību un sociālo politiku, iesaistot sarunu procesā līdz šim vēl neiesaistītos sociālos partnerus, vienlaicīgi ņemot vērā ES ierobežoto kompetenci šajās jomās. Īpaša uzmanība būtu jāvelta sabiedrības veselības jautājumiem, tostarp sanitārajiem un fitosanitārajiem pasākumiem un patērētāju aizsardzībai.

3.2.3. ES un Krievijas rūpniecības pārstāvju apaļais galds ir institucionāls forums, kas uzņēmējiem ļauj iesaistīties kopīgajā ekonomikas telpā. Līdzās pozitīvajiem aspektiem — stingram atbalstam, ko abu pušu uzņēmēji pauž attiecībā uz lielāku ekonomikas integrāciju —, tomēr jānorāda arī, ka aktīvu darbu vēl nav sākušas vairākas darba grupas, kas izveidotas, lai sekmētu ES un Krievijas dialogu par normatīvajiem un rūpniecības jautājumiem⁽¹⁰⁾, un ka politiku un valsts administrācijas aprindās ieteikumi un ierosinājumi netiek ņemti vērā. Ja attiecīgās ieinteresētās personas aktīvāk un sistemātiskāk iesaistītos sarunu procesā, būtu vieglāk identificēt un likvidēt “mākslīgos” šķēršļus, kas traucē abpusējai tirdzniecībai un investīcijām. Lai veicinātu šo līdzdalību, vajadzīgi piemēroti instrumenti. Par tādu varētu kļūt ES un Krievijas uzņēmējdarbības forums, kurā būtu pārstāvēti galvenie ekonomikas un uzņēmējdarbības jomas dalībnieki.

3.2.4. Visām darba grupām, kas izveidotas saistībā ar kopīgo ekonomikas telpu, par galveno jautājumu jāizvirza šķēršļu likvidēšana uzņēmējdarbībā un investīciju jomā, protekcionisma novēršana, godīgas konkurences nodrošināšana, kā arī tiesību aktu un standartu saskaņošana. EESK uzskata, ka procesā vajadzīga lielāka pārskatatbildība un ka ir jāstiprina Krievijas spēja ieviest pārmaiņas gan tiesību aktos, gan praksē. Turklāt ar Lisabonas līgumu Eiropas Savienībai noteikta ekskluzīva kompetence investīciju jomā gan attiecībā uz investīciju regulējumu, gan to aizsardzību. Tāpēc jaunajā, aktualizētajā nolīgumā, kas aizstās partnerības un sadarbības nolīgumu, Eiropas Savienībai būtu jāiekļauj būtiski investīciju nosacījumi, arī par taisnīgu un vienlīdzīgu attieksmi un it īpaši par uzticamām un drošām arbitražas klauzulām, lai aizsargātu investoru un valsts attiecības.

⁽⁶⁾ “Partnerība modernizācijai” ietvers šādas prioritāras darbības: paplašināt investīciju iespējas galvenajās nozarēs, kas veicina izaugsmi un inovāciju, pastiprināt un padziļināt divpusējo tirdzniecību un ekonomiskās attiecības un stimulēt mazos un vidējos uzņēmumus; sekmēt tehnisko noteikumu un standartu saskaņošanu un ievērojami paaugstināt intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzības līmeni; uzlabot transporta jomu; veicināt zemu oglekļa emisiju ilgtspējīgu ekonomiku un energoefektivitāti, kā arī starptautiskas sarunas par klimata pārmaiņu problēmas risināšanu; pastiprināt sadarbību inovācijā, pētniecībā un izstrādē, kā arī kosmosa jomā; nodrošināt līdzsvarotu attīstību, risinot jautājumus, kas saistīti ar tautsaimniecības pārstrukturēšanas reģionālo un sociālo ietekmi; nodrošināt tiesu iestāžu efektīvu darbību un pastiprināt cīņu pret korupciju; veicināt personu tiešos kontaktus; pastiprināt dialogu ar pilsonisko sabiedrību, lai tādējādi stimulētu privātpersonu un uzņēmumu līdzdalību.

⁽⁷⁾ ES un Krievija 2003. gada maijā vienojās par jaunu strukturētu sadarbības formātu, kura uzbūvi veido četras kopīgas darbības telpas: kopīgā ekonomikas telpa, kopīgā brīvības, drošības un tiesiskuma telpa, kopīgā ārējās drošības telpa un kopīgā pētniecības, izglītības un kultūras telpa. Abas puses 2005. maijā vienojās par ceļvežu kopumu kopīgo darbības telpu izveidei un īstenošanai. Sk. arī http://ec.europa.eu/external_relations/russia/docs/commonsplaces_prog_report_2009_en.pdf.

⁽⁸⁾ Sk. “Searching for New Momentum in EU-Russia Relations. Agenda, Tools and Institutions” (“Meklējot jaunu impulsu ES un Krievijas attiecībām. Darba kārtība, instrumenti un institūcijas”), Bratislava, Slovākijas Ārpolitikas apvienības pētniecības centrs, 2009. gads.

⁽⁹⁾ Sarunās par kopīgo ekonomikas telpu izveidotas šādas galvenās darba grupas: “Transports”, “Rūpniecības un uzņēmējdarbības politika”, “Normatīvais dialogs par rūpniecības ražojumiem”, “Kosmoss”, “Informācijas sabiedrība”, “Lauksaimniecība”, “Zivsaimniecība”, “Makroekonomikas politika”, “Finanšu pakalpojumi”, “Enerģētika”, “Iepirkums”, “Vide”, “Tirdzniecības veicināšana”, “Intelektuālā īpašuma tiesības”, “Ieguldījumi”, “Reģionu sadarbība”, “Statistika”, “Makroekonomikas un finanšu jautājumi”.

⁽¹⁰⁾ Piemēram, šādas darba grupas un apakšgrupas: “Būvizstrādājumi”, “Mehānismi un elektroierīces”, “Atbilstības novērtēšana un standartizācija”, “Aerokosmiskā telpa”, “Konkurence” un “Sabiedrības veselība”.

3.2.5. ES finanšu instrumenti, kas paredzēti, lai atbalstītu sadarbību minētajā jomā, būtu precīzāk jāsaista ar attiecīgo politiku, un administratīvajā ziņā to izmantošanai jākļūst vienkāršāka. Jāstiprina tie procesa posmi, kas saistīti ar īstenošanu un novērtēšanu. Galvenokārt būtu jāizveido nelieliem projektiem paredzēti investīciju fondi, kuru procedūras būtu vienkāršotas, lai tādējādi līdzekļi būtu pieejami plašākām mērķgrupām un institūcijām, tostarp sievietēm uzņēmējām, MVU, sociālās ekonomikas uzņēmumiem, un šie līdzekļi jāizmanto nelieliem, bet konkrētiem un uz rezultātiem vērstiem projektiem ⁽¹¹⁾. Pieejamo līdzekļu apjoma iespējamā samazināšana Krievijai būtu jākompensē ar lielāku līdzfinansējumu, tādējādi uzlabojot līdzatbildību par programmām un projektiem un nodrošinot lielāku ietekmi tajos.

3.3. Kopīgā brīvības, drošības un tiesiskuma telpa.

3.3.1. Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa ir ļoti svarīga, jo tā ietver arī demokrātijas, cilvēktiesību ieviešanas un pamatbrīvību jautājumus. Abas puses ir ieinteresētas tādu problēmu risināšanā kā organizētā noziedzība, terorisms, narkotikas un nelegālā imigrācija.

3.3.2. Viens no galvenajiem sarunu tematiem ir vīzu un atpakaļuzņemšanas politika. EESK stingri aicina ņemt vērā pilsoniskās sabiedrības viedokli par vīzu izsniegšanas atvieglošanu uzņēmējiem, pilsoniskās sabiedrības organizācijām un studentiem, par vairākkārtējas ieceļošanas vīzu izsniegšanu pierobežas reģionu iedzīvotājiem, par vīzu nodevu samazināšanu vai atcelšanu, par ārvalstnieku reģistrāciju un tās vienkāršošanu, par noteikumu līdzsvarotu un nediskriminējošu piemērošanu darba un uzturēšanās atļauju piešķiršanā, un turklāt aicina ievērot dalībvalstu pilnvaras minētajās jomās. EESK atbalsta vīzu režīma vienkāršošanu un atvieglošanu visdrīzākajā laikā, ja tiek izpildītas tās saistības, par kurām puses abpusēji vienojušās.

3.3.3. Eiropas Savienībai jāturpina darbs, cenšoties iesaistīt arī citus nevalstiskos dalībniekus ES un Krievijas diskusijās par cilvēktiesību jautājumiem.

3.4. Kopīgā ārējās drošības telpa.

3.4.1. Ārējās drošības jomā ES un Krievijas sadarbība nav visai plaša. Ņemot vērā pozitīvo pieredzi kopīgajās Rietumbalkānu un Čadas misijās, nav šaubu, ka Eiropas Savienībai jācenšas iesaistīt Krieviju kopīgos drošības uzturēšanas pasākumos.

3.4.2. Pēc 2008. gada augustā notikušā Krievijas un Gruzijas konflikta Krievija aicināja ES būt par starpnieku konflikta izšķiršanā. Krievija joprojām nav izpildījusi visas saistības, ko paredz 2008. gada 12. augusta un 8. septembra vienošanās. Centienos

nodibināt stabilitāti Gruzijā izšķiroša nozīme ir Eiropas Savienības uzraudzības misijai (EUMM). Būtiska, taču joprojām neīstnota EUMM pilnvaru daļa ir piekļuve Abhāzijai un Dienvidosetijai. Ir ārkārtīgi svarīgi, lai Krievija šai ziņā būtu gatava sadarboties.

3.4.3. Lai gan katrai no pusēm ir atšķirīgi uzskati par drošību Eiropā un pasaulē, ir jāturpina divpusējs dialogs par drošības jautājumiem un dialoga esošajās starptautiskajās institūcijās — ANO, Eiropas Padomē, EDSO, kā arī NATO un Krievijas Padomē, kuras būtu jāizmanto kā vieta diskusijām par ES un Krievijas attiecībām.

3.4.4. Veidojot attiecības ar Krieviju, ES nedrīkst izturēties nevērīgi pret savu Austrumu kaimiņvalstu interesēm, un otrādi; Eiropas Savienībai arī jāsaģlabā stingrā apņemšanās veicināt pārmaiņas Austrumu partnervalstīs.

3.4.5. Vienotība svarīgākajos jautājumos (attiecībās ar Krieviju, enerģētikas politikā, attiecībās ar Austrumu partnervalstīm) stiprinās ES nostāju sarunās ar Krievijas Federāciju. Pats galvenais — lai ES sāktu paust vienotu nostāju.

3.4.6. Oficiālie kontakti ir nodibināti un tiek izmantoti, taču ES un Krievijas pilsoniskās sabiedrības organizācijas, pētniecības institūti un ideju laboratorijas sadarbojas joprojām tikai nedaudzos jautājumos. Nepietiekami plašs saskarsmes un sadarbības dēļ veidojas klīšeiski priekšstati par “pretējās puses” partneru interesēm un nodomiem. Tāpēc divpusējs pilsoniskās sabiedrības dialogs palīdzētu rast jaunu pieeju tiem jautājumiem, kas dara bažas abām pusēm, piemēram, starptautiskajam terorismam un tā cēloņiem.

3.5. Kopīgā pētniecības, izglītības un kultūras telpa.

3.5.1. Kopīgā pētniecības, izglītības un kultūras telpa, kurā dominē eksakto zinātņu projekti, ir vislabākais paraugs veiksmīgai ES un Krievijas sadarbībai.

3.5.2. Par to, ka gūti panākumi, liecina abu pušu aktīvā līdzdalība, par ko var spriest gan no programmām un novirzītajiem līdzekļiem, gan no augšupējās pieejas, kad zinātnieki paši var izplānot savu darbu un izraudzīties piemērotākos tā veidus ⁽¹²⁾.

3.5.3. No otras puses, šie panākumi ir krasā kontrastā ar drīzāk ierobežoto mobilitātes līmeni izglītības jomā, kurā ir īstenoti daži apmaiņas pasākumi, piemēram, izmantojot *Tempus* un *Erasmus Mundus* programmas. Grūti ir arī iegūt šikāku informāciju par darba grupās paveikto. Vairāk uzmanības būtu jāvelta jaunatnes kustībai un kultūru apmaiņai. Lai varētu novērtēt to, kā pētniecības projekti ietekmē zināšanu sabiedrību, pilsoniskā sabiedrība būtu aktīvāk jāiesaista arī šīs kopīgās telpas nolīgumu sarunās un šo nolīgumu izvērtēšanā.

⁽¹¹⁾ Globāla tirdzniecība, godīga tirdzniecība, godīga konkurence, tiesu iestāžu pieejamība, datu aizsardzība un privātums, ilgtspēja, energoefektivitāte, ūdensapgāde, patērētāju izglītošana, e-komercija, pārtikas politika, kolektīvās prasības, veselība, atbildība par nekvalitatīvām precēm un pakalpojumiem, finanšu jautājumi, telekomunikācijas, līgumu noteikumi utt.

⁽¹²⁾ Darba grupas nodibinātas šādās jomās: veselības aizsardzība, pārtika, lauksaimniecība un biotehnoloģija, nanotehnoloģijas un jaunie materiāli, enerģētika, aeronautika un vide, kodola skaldīšana un kodol-sintēze, informācijas un komunikācijas tehnoloģija. Sadarbībai kosmosa jomā izveidotas septiņas grupas.

4. Situācija Krievijas pilsoniskajā sabiedrībā.

4.1. Pieejamā informācija par Krievijas pilsoniskās sabiedrības stāvokli un par sociālo un pilsonisko dialogu ⁽¹³⁾ liecina, ka tas vēl pilnībā neatbilst Eiropas standartiem, tomēr kopš iepriekšējā mūsu veiktā ES un Krievijas attiecību izvērtējuma ir daļēji pieaugusi pilsoniskās sabiedrības nozīme un ietekme ⁽¹⁴⁾.

4.2. 2006. gadā dibinātā Krievijas Federācijas Pilsoniskā palāta (KFPP) kļuvis par oficiālu struktūru, kas pārstāv Krievijas pilsonisko sabiedrību. Palātu izveidoja ar prezidenta dekrētu, un prezidents ieceļ trešo daļu tās locekļu. KFPP ir spējusi kļūt par instrumentu, ar kura palīdzību pilsoniskā sabiedrība var paust viedokli par svarīgiem jautājumiem valsts un reģionālā līmenī; daudzos reģionos ir izveidotas vietējās palātas. Palāta nāk klajā ar ieteikumiem, izsaka viedokli par tiesību aktu projektiem un analizē situāciju nozarēs un reģionos. Palāta par valdības politiku bieži pauž ļoti atklātu un kritisku nostāju ⁽¹⁵⁾.

4.3. Saskaņā ar KFPP publicēto ziņojumu par pilsoniskās sabiedrības stāvokli Krievijas Federācijā 2009. gadā ⁽¹⁶⁾ Krievijā reģistrēto bezpeļņas nevalstisko organizāciju — juridisko personu — skaits sasniedzis 670 tūkstošus. Laikā no 2004. gada līdz 2009. gadam to kopskaits sarucis par 17 %. KFPP iesaka mainīt bezpeļņas NVO klasifikāciju un izmantot ANO metodi, kurā valsts iestāžu izveidotas institūcijas netiek uzskatītas par NVO.

4.4. Pēc darbības jomām NVO sadalījums ir šāds: vairums organizāciju nodarbojas ar sociāliem jautājumiem (54 %), pārējās saistītas ar zinātni un izglītību (44 %), tiesību aizsardzību (42 %), labdarību (39 %), tūrisma un sportu (32 %), kultūru (30 %), informāciju (27 %), veselības aprūpi (22 %), vides aizsardzību (12 %), pašvaldībām (9 %), reliģiju (9 %), ekonomiku (6 %), mājokļiem (5 %) un citiem jautājumiem (5 %).

4.5. KFPP ir nodibinājusi attiecības ar ārzemju partnerorganizācijām, tostarp EESK (2008. gadā noslēgts saprašanās memorands) un kļuvusi par AICESIS locekli, turklāt 2009. gada decembrī rīkojusi AICESIS valdes sanākumi. Kopš tā laika EESK un KFPP attiecības ir kļuvušas ciešākas, kas panākts, rīkojot kopīgus seminārus par abām pusēm svarīgiem jautājumiem un šo semināru laikā pieņemot kopīgus secinājumus ⁽¹⁷⁾.

4.6. Krievijas vadība sāk apzināties, ka bez pilsoniskās sabiedrības iesaistīšanas nebūs iespējams īstenot stratēģisko mērķi — Krievijas modernizāciju. Pagājušajā gadā ir pieņemti vairāki

tiesību aktu grozījumi, lai uzlabotu pilsoniskās sabiedrības stāvokli un cita starpā mazinātu ierobežojumus to NVO darbā, kas finansējumu saņem no ārvalstīm.

4.7. Lai gan pakāpeniski pieaug izpratne par organizētas pilsoniskās sabiedrības nozīmi Krievijas politiskās sistēmas modernizācijā, darāmā vēl joprojām ir daudz.

4.8. Sociālo partneru valsts līmeņa sociālais dialogs norisinās Krievijas sociālo un darba attiecību regulēšanas **trīspusējā komitejā**. Vispārējās vienošanās tiek panāktas sarunās, kurās piedalās visas Krievijas arodbiedrības un darba devēju apvienības, kā arī valdība. Kopīgumus parasti slēdz uzņēmumos, kuros darbojas arodbiedrību pārstāvji, tomēr dažkārt domstarpības pāraug streikos. Krievija ir ratificējusi lielāko daļu SDO konvenciju, taču ir svarīgi šīs konvencijas arī pilnībā ievērot.

4.9. **Darba devējus** pārstāv Krievijas Rūpnieku un uzņēmēju savienība (RSPP) — neatkarīga nevalstiska organizācija. Savienība pārstāv vairāk nekā 120 reģionālās alianses un rūpnieku apvienības no nozīmīgākajām ekonomikas nozarēm, un tā aktīvi darbojas kā sociālais partneris Krievijas trīspusējā komitejā. Savienībai ir tiesības ierosināt jaunus likumprojektus, un tā pastāvīgi cenšas uzlabot pašreizējos tiesību aktus, kas saistīti ar ekonomiku un uzņēmējdarbību. Savienība cieši sadarbojas ar *BusinessEurope* un atbalsta Krievijas, ES un tās dalībvalstu uzņēmējdarbības attiecību uzlabošanu.

4.10. Līdzās RSPP ir arī citas uzņēmēju un darba devēju pārstāvības organizācijas, piemēram, Krievijas Federācijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera ⁽¹⁸⁾, Krievijas Vadošo darbinieku apvienība, “*Opora Rossii*” (MVU apvienība) un citas. Tās ir pārstāvētas KFPP.

4.11. **Arodbiedrību** pārstāvji ir divas arodbiedrību organizācijas: Krievijas Neatkarīgo arodbiedrību federācija (FNPR) un Krievijas Darba konfederācija (KTR). Tās abas ir Starptautiskās arodbiedrību konfederācijas (ITUC) un tās Eiropas reģionālās struktūrvienības — Viseiropas reģionālās padomes (PERC) — locekles ⁽¹⁹⁾.

4.12. EESK pauž bažas par problēmām, ar kurām Krievijas arodbiedrības pēdējos gados saskaras aizvien vairāk. Par visāko problēmu brīvās arodbiedrības uzskata to, ka netiek ievērotas darba ņēmēju pamattiesības — biedrošanās brīvība, tiesības uz sarunām par darba koplīgumu slēgšanu un tiesības streikot. Ir gadījumi, kad acīmredzami un neslēpti tiek izdarīts spiediens uz arodbiedrībām, to biedriem un vadītājiem nolūkā kavēt to tiesiskās darbības, un ir novērota arī diskriminācija. Valdības administrācija, kas atbild par darba attiecību likuma īstenošanu, nepietiekami garantē darba ņēmēju tiesisko aizsardzību.

⁽¹³⁾ Ziņojums par KF pilsoniskās sabiedrības stāvokli, ko 2009. gadā publicēja KFPP (<http://www.oprf.ru/documents/1151/1256/>); informatīvs dokuments, ko Ārējo attiecību ĢD 2009. gada februārī sagatavoja Eiropas Parlamentam.

⁽¹⁴⁾ OV C 294, 25.11.2005., 33.–37. lpp.

⁽¹⁵⁾ Sk. Krievijas Federācijas Pilsoniskās palātas tīmekļa vietni un vairākus tajā publicētos dokumentus: atzinumus, kontroles ziņojumus, izmeklēšanas dokumentus utt. (<http://www.oprf.ru>). Svarīgākie panākumi saistībā ar valsts iestāžu darba izpēti federālā un reģionālā līmenī apkopoti sadaļā “Mēs to paveicām!” (<http://www.oprf.ru/press/984/>).

⁽¹⁶⁾ Sk. 13. zemsivētras piezīmi.

⁽¹⁷⁾ Informācija par kopīgajiem semināriem un kopīgo secinājumu teksts ir pieejams tīmekļa vietnē <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.events-and-activities-eu-russia-june-2010>.

⁽¹⁸⁾ Krievijas Federācijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera ir *Eurochambers* locekle.

⁽¹⁹⁾ FNPR priekšsēdētāja pienākumus pilda pašlaik ievēlētais Viseiropas reģionālās padomes (PERC) priekšsēdētājs. Atbilstoši PERC statūtiem tās ģenerālsekretāra amatu ieņem Eiropas Arodbiedrību konfederācijas (EAK) ģenerālsekretārs.

4.1.3. **Nevalstisko organizāciju** spektrs ir ļoti daudzveidīgs. To darbības jomas aplūkotas 4.4. punktā. Tās cilvēktiesību aizsardzības organizācijas, kuru viedoklis nesaskan ar valdības nostāju ⁽²⁰⁾, saskaras ar dažādiem kavēkļiem, spiedienu un draudiem. NVO, kas nodarbojas ar iedzīvotāju interesējošiem jautājumiem un pārstāv patērētājus, vides aizsardzības aktivistus, jauniešus utt. ⁽²¹⁾, galvenokārt saskaras ar finansējuma problēmām. Līdztekus pilsoniskās sabiedrības organizācijām, kas darbojas federālā līmenī, ir tūkstošiem NVO, kas savu darbību izvērsī reģionālā un vietējā līmenī; pret dažām no tām tiek vērsti boikots vai nelabvēlīga attieksme no vietējām pašvaldībām.

5. EESK ieteikumi ES un Krievijas attiecību uzlabošanai.

5.1. Vispārīgi ierosinājumi.

5.1.1. ES un Krievijas attiecībās noteikti ir ļoti vajadzīga savstarpēja uzticēšanās, un par tās iedibināšanu pirmām kārtām ir atbildīgi politiskie vadītāji, taču šo uzdevumu jāpalīdz veikt arī abu pušu pilsoniskajai sabiedrībai, kurai šajā ziņā jāuzņemas atbalsta funkcijas. Bez uzticēšanās faktiski nebūs iespējams turpināt progresu ES un Krievijas sarunās par jauno nolīgumu un attīstīt dialogu, sadarbojoties kopīgajās darbības telpās.

5.1.2. Gan ES un Krievijas attiecībās plašākā nozīmē, gan konkrēti četrās kopīgajās darbības telpās lielākus panākumus varētu gūt, ja ES pusei būtu kopīga nostāja, kas panākta, dalībvalstīm vienojoties, skaidrāki mērķi, realistikāks redzējums un lielāka elastība.

5.1.3. ES un Krievijas attiecībās vajadzīgs jauns politisks stimulds, kas abām pusēm ļautu aktivizēt sadarbību un atgūt stratēģiskās partnerības sajūtu. "Partnerības modernizācijai" darba plāns, par ko 2010. gada 1. jūnijā Rostovā pie Donas tika panākta vienošanās augstākā līmeņa sanāksmē, ES pusei būtu jāuzskata par sadarbības ierosinājumu kopumu, kas izstrādāts, domājot par nākotni. Gaidāms, ka šie ierosinājumi dos jaunu stimulu ES un Krievijas attiecībām, ņemot vērā pieredzi, kas gūta kopīgajās darbības telpās, un vienlaikus papildinās arī piedāvājumu iesaistīties Austrumu partnerībā, kurš jau izteikts sešām Austrumeiropas valstīm.

5.1.4. EESK atzinīgi vērtē to, ka "Partnerības modernizācijai" darba plānā iekļauti ne vien tehnoloģiskie un ekonomikas aspekti, bet domāts arī par cilvēku tiešo kontaktu veicināšanu un dialoga pastiprināšanu ar pilsonisko sabiedrību, tādējādi stimulējot iedzīvotāju un uzņēmumu līdzdalību. Komiteja ir pārliecināta, ka

Krievijas sabiedrības modernizāciju var panākt tikai tad, ja īpašu uzmanību pievērš tādiem jautājumiem kā cilvēktiesības, demokrātija, korupcijas apkarošana, tiesiskums, plašsaziņas līdzekļu brīvība, sociālais dialogs un pilsoniskās sabiedrības plašāka līdzdalība nepieciešamo reformu sagatavošanā, īstenošanā un izvērtēšanā.

5.1.5. Lai ES atbalstu Krievijas NVO pasākumiem padarītu pieejamāku un efektīvāku, EESK iesaka apsvērt iespēju samazināt līdzfinansējuma līmeni, kas patlaban noteikts 20 % apmērā un tiek prasīts no tām Krievijas NVO, kas vēlas pieteikties atbalstam saistībā ar Eiropas Demokrātijas un cilvēktiesību iniciatīvas (EIDHR) dotāciju shēmu. Patlaban noteiktais EIDHR dotāciju līdzfinansējuma līmenis būtiski ierobežo to Krievijas NVO skaitu, kurām iespējams izmantot ES atbalstu.

5.1.6. Krievijas bažas par Austrumu partnerību nenozīmē, ka ES nevarētu rosināt un dibināt sadarbību un partnerību ar Krieviju konkrētos reģionos un reģionālos projektos, kuros ar līdzvērtīgiem nosacījumiem un konstruktīvi piedalās arī abām pusēm kopīgās kaimiņvalstis. Šajā saistībā būtu jāņem vērā EESK atzinumi par Ziemeļu dimensiju ⁽²²⁾, Baltijas jūras stratēģiju ⁽²³⁾, Melnās jūras reģiona sinerģiju ⁽²⁴⁾, Austrumu partnerību ⁽²⁵⁾ un Donavas stratēģiju. Ir svarīgi, lai mērķi, par kuriem Eiropas Savienība vienojusies ar Austrumu partnervalstīm un Krieviju, būtu pēc iespējas saskanīgāki. Lai gan nozaru dialogs ar Krievijas Federāciju, visticamāk, plašuma un vēriena ziņā atšķirsies no rīcības plāniem, par kuriem panākta vienošanās ar Austrumu partnervalstīm, tiem katrā ziņā jābūt vērstiem uz vienu un to pašu mērķi.

5.1.7. Eiropas Savienībai, Krievijai un to kopīgajām kaimiņvalstīm būtu jāizvērsī vispārēji projekti tādās jomās kā enerģētikas politika, infrastruktūras attīstība, robežu pārvaldība, vides aizsardzības jautājumi un standartu tuvināšana; tas palīdzētu pārvarēt robežšķirtnes, kuras varētu rasties, īstenojot Austrumu partnerību.

5.1.8. Pilsoniskā sabiedrība jāiesaista tādu projektu izstrādē, kas skar ES, Austrumu partnerības valstu un Krievijas intereses, un Krievijas pilsoniskās sabiedrības organizācijas ir jāaicina piedalīties attiecīgajās Austrumu partnerības pilsoniskās sabiedrības foruma darba grupās, kad tās apspriež visam reģionam svarīgus jautājumus. Līdzīgs ES un Krievijas pilsoniskās sabiedrības forums varētu būt līdzeklis, ar kura palīdzību Krievijas pilsoniskās sabiedrības organizācijām iesaistīties ES un Krievijas attiecību pilnveidošanā.

5.2. EESK loma.

5.2.1. EESK un Krievijas neatkarīgās pilsoniskās sabiedrības organizācijās būtu jāaicina piedalīties ES un Krievijas konsultācijās par cilvēktiesību jautājumiem, kuras notiek kopš 2005. gada.

⁽²⁰⁾ Pazīstamākās organizācijas ir Demokrātijas un cilvēktiesību attīstības centrs, Krievijas Cilvēktiesību institūts, Jauniešu kustība par cilvēktiesībām, nodibinājums "Sabiedriskais spriedums" (*Public Verdict*), Nodibinājums atklātuma aizsardzībai (*Glasnost Protection Foundation*), vēlēšanu tiesību aizsardzības apvienība "Golos", "Human Rights Watch" Krievijas nodaļa, cilvēktiesību grupa "Memorial", rasisma monitoringa grupa "SOVA" u.c.

⁽²¹⁾ Šādas organizācijas ir, piemēram, "Izvēles brīvība", Autobraucēju starpreģionālā organizācija, "Greenpeace" Krievijas nodaļa, vides aizsardzības organizācija "Bellona", Kolektīvās rīcības institūts, Kustība pret nelegālo imigrāciju, pieminekļu un vēstures liecību saglabāšanas biedrība "Pamyat", Krievijas pareizticīgo baznīca, Krievijas un Čečenijas sadraudzības biedrība, informācijas analīzes centrs "SOVA", Kara vīru māšu komiteju savienība un Pasaules Dabas fonda Krievijas nodaļa.

⁽²²⁾ OV C 309, 16.12.2006., 91.–95. lpp.

⁽²³⁾ OV C 277, 17.11.2009., 42.–48. lpp.

⁽²⁴⁾ OV C 27, 3.2.2009., 144.–151. lpp.

⁽²⁵⁾ OV C 277, 17.11.2009., 30.–36. lpp.

5.2.2. Lai stiprinātu Eiropas un Krievijas pilsoniskās sabiedrības sadarbību, būtu jāveic turpmāk minētie pasākumi.

5.2.2.1. EESK Ārējo attiecību specializētajā nodaļā jāizveido jauna kontaktgrupa, kura nodarbotos ar ES un Krievijas attiecībām.

5.2.2.2. Jāierosina vienā no ES un Krievijas gaidāmā nolīguma punktiem paredzēt kopīgas EESK un Krievijas pilsoniskās sabiedrības struktūrvienības izveidi. Tās galvenais mērķis būtu nodrošināt pilsoniskās sabiedrības ieguldījumu ES un Krievijas sadarbības attīstībā.

5.2.3. Ir jāturpina sadarbība ar Krievijas Federācijas Pilsonisko palātu, kā arī jāizvērs dialoga stiprināšanas pasākumi, lai šī sadarbība kļūtu pastāvīga un regulāra. Vienlaikus EESK būtu jāaicina Krievijas puse iesaistīt kopīgajā darbā arī pārstāvjus no citām pilsoniskās sabiedrības organizācijām, kuras patlaban nav pārstāvētas KFPP.

5.2.4. EESK arī turpmāk būtu jāpalīdz stiprināt Eiropas un Krievijas pilsoniskās sabiedrības sakarus, lai veicinātu Ziemeļu dimensijas politikas, Baltijas jūras stratēģijas, Melnās jūras reģiona sinerģijas un citu nozīmīgu reģionālo iniciatīvu īstenošanu.

Briselē, 2010. gada 9. decembrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Staffan NILSSON

III

(Sagatavošanā esoši tiesību akti)

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

467. PLENĀRSESĪJA 2010. GADA 8. UN 9. DECEMBRĪ

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz mērvienībām” (kodificēta redakcija)

COM(2010) 507 galīgā redakcija – 2010/0260 (COD)
(2011/C 54/06)

Eiropas Parlaments 2010. gada 7. oktobrī un Padome 2010. gada 15. oktobrī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 114. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz mērvienībām”

COM(2010) 507 galīgā redakcija– 2010/0260 (COD).

Tā kā priekšlikuma saturs ir pilnībā pieņemams un attiecībā uz to nav nepieciešami nekādi Komitejas komentāri, Komiteja 467. plenārsesijā, kas notika 2010. gada 8. un 9. decembrī (8. decembra sēdē), ar 85 balsīm par un 1 atturoties, nolēma sniegt pozitīvu atzinumu par ierosināto dokumentu.

Briselē, 2010. gada 8. decembrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu Komitejas
Priekšsēdētājs
Staffan NILSSON*

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par mehānisko transportlīdzekļu pieļaujamo trokšņu līmeni un izplūdes gāzu sistēmu” (kodificēta redakcija)

COM(2010) 508 galīgā redakcija – 2010/0261 (COD)

(2011/C 54/07)

Padome 2010. gada 15. oktobrī un Eiropas Parlaments 2010. gada 7. oktobrī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 114. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par mehānisko transportlīdzekļu pieļaujamo trokšņu līmeni un izplūdes gāzu sistēmu”

COM(2010) 508 galīgā redakcija – 2010/0261 (COD).

Tā kā priekšlikuma saturs ir pilnībā pieņemams un attiecībā uz to nav nepieciešami nekādi Komitejas komentāri, Komiteja 467. plenārsesijā, kas notika 2010. gada 8. un 9. decembrī (2010. gada 8. decembra sēdē), vienprātīgi nolēma sniegt pozitīvu atzinumu par ierosināto dokumentu.

Briselē, 2010. gada 8. decembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu Komitejas
Priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par aizmugurē piemontētām aizsardzības apgāšanās aizsargkonstrukcijām šauras riteņu bāzes lauksaimniecības un mežsaimniecības riteņtraktoriem” (kodificēta redakcija)

COM(2010) 510 galīgā redakcija – 2010/0264 (COD)

(2011/C 54/08)

Padome 2010. gada 15. novembrī un Eiropas Parlaments 2010. gada 7. oktobrī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 114. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par aizmugurē piemontētām aizsardzības apgāšanās aizsargkonstrukcijām šauras riteņu bāzes lauksaimniecības un mežsaimniecības riteņtraktoriem”

COM(2010) 510 galīgā redakcija– 2010/0264 (COD).

Tā kā priekšlikuma saturs ir pilnībā pieņemams un attiecībā uz to nav nepieciešami nekādi Komitejas komentāri, Komiteja 467. plenārsesijā, kas notika 2010. gada 8. un 9. decembrī (2010. gada 8. decembra sēdē), vienprātīgi nolēma sniegt pozitīvu atzinumu par ierosināto dokumentu.

Briselē, 2010. gada 8. decembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu Komitejas
Priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par norādēm vai zīmēm, kas identificē pārtikas produkta partiju” (kodificēta redakcija)

COM(2010) 506 galīgā redakcija – 2010/0259 (COD)

(2011/C 54/09)

Eiropas Parlaments 2010. gada 7. oktobrī un Padome 2010. gada 15. oktobrī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 114. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par norādēm vai zīmēm, kas identificē pārtikas produkta partiju”

COM(2010) 506 galīgā redakcija – 2010/0259 (COD).

Tā kā priekšlikuma saturs ir pilnībā pieņemams un attiecībā uz to nav nepieciešami nekādi Komitejas komentāri, Komiteja 467. plenārsesijā, kas notika 2010. gada 8. un 9. decembrī (8. decembra sēdē), ar 88 balsīm par un 3 atturoties, nolēma sniegt pozitīvu atzinumu par ierosināto dokumentu.

Briselē, 2010. gada 8. decembrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON*

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar kuru Regulā (EK) Nr. 460/2004, ar ko izveido Eiropas Tīklu un informācijas drošības aģentūru, izdara grozījumus attiecībā uz aģentūras darbības termiņu”

COM(2010) 520 galīgā redakcija – 2010/0274 (COD)

(2011/C 54/10)

Padome un Eiropas Parlaments saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 114. pantu attiecīgi 2010. gada 19. oktobrī un 2010. gada 29. oktobrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar kuru Regulā (EK) Nr. 460/2004, ar ko izveido Eiropas Tīklu un informācijas drošības aģentūru, izdara grozījumus attiecībā uz aģentūras darbības termiņu”

COM(2010) 520 galīgā redakcija – 2010/0274 (COD).

Pilnībā piekrītot priekšlikuma saturam un uzskatot, ka attiecībā uz to nav nepieciešamas nekādas Komitejas piezīmes, tā 467. plenārsesijā, kas notika 2010. gada 8. un 9. decembrī (8. decembra sēdē), ar 101 balsi par un 1 balsi pret nolēma sniegt pozitīvu atzinumu par ierosināto dokumentu.

Briselē, 2010. gada 8. decembrī

Eiropas Ekonomikas un Sociālo lietu Komitejas
Priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam par piekļuves nosacījumiem publiskajam regulētajam pakalpojumam, ko piedāvā globālā satelītu radionavigācijas sistēma, kas izveidota saskaņā ar Galileo programmu”

COM(2010) 550 galīgā redakcija – 2010/0282 (COD)

(2011/C 54/11)

Padome saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 172. pantu 2010. gada 29. oktobrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam par piekļuves nosacījumiem publiskajam regulētajam pakalpojumam, ko piedāvā globālā satelītu radionavigācijas sistēma, kas izveidota saskaņā ar Galileo programmu”

COM(2010) 550 galīgā redakcija – 2010/0282(COD).

Tā kā priekšlikuma saturs ir pilnībā pieņemams un attiecībā uz to nav nepieciešami nekādi Komitejas komentāri, Komiteja 467. plenārsesijā, kas notika 2010. gada 8. un 9. decembrī (8. decembra sēdē), ar 97 balsīm par un 3 atturoties, nolēma sniegt pozitīvu atzinumu par ierosināto dokumentu.

Briselē, 2010. gada 8. decembrī

Eiropas Ekonomikas un Sociālo lietu Komitejas
Priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par grozījumiem Regulā (EK) Nr. 1060/2009 par kredītreitingu aģentūrām”

COM(2010) 289 galīgā redakcija — 2010/0160 (COD)

(2011/C 54/12)

Ziņotājs: **Carmelo CEDRONE KGS**

Eiropas Parlaments 2010. gada 23. jūnijā un Eiropas Savienības Padome 2010. gada 13. jūlijā saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 114. pantu un 304. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par grozījumiem Regulā (EK) Nr. 1060/2009 par kredītreitingu aģentūrām”

COM(2010) 289 galīgā redakcija — 2010/0160 (COD).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa atzinumu pieņēma 2010. gada 25. novembrī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 467. plenārajā sesijā, kas notika 2010. gada 8. un 9. decembrī (8. decembra sēdē), ar 172 balsīm par, 12 balsīm pret un 9 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi.

1.1. Kredītreitinga aģentūru regulējuma jomā Komisija piemēro trīs posmu pieeju, un šajā atzinumā ir analizēts tās otrais posms. EESK uzskata, ka šoreiz, kad runa ir par tik svarīgu jautājumu, kas ir radījis nopietnu kaitējumu mūsu ekonomikai, uzņēmumiem un iedzīvotājiem un kura risinājums vēl nav atrasts, ES ir aktīvi reaģējusi, tostarp izstrādājot šajā atzinumā izskatāmo priekšlikumu, un sekmējusi līdzīgus pasākumus starptautiskā līmenī. EESK cer, ka šis darbs tiks konsekventi un saskaņoti turpināts.

1.2. Turklāt EESK uzskata, ka steidzami jānovērš atšķirības starp finanšu tirgus un finanšu uzraudzības (kas ir palikusi katras valsts kompetencē) integrācijas līmeni, jo šīs atšķirības ir viens no radušos zaudējumu iemesliem. Tādēļ Komiteja **pozitīvi vērtē** izskatāmo priekšlikumu, kurā kredītreitinga aģentūru uzraudzību paredzēts nodot Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestādei (EVTI) ⁽¹⁾. Tās efektivitātes priekšnoteikums būs atbilstīgo valsts noteikumu pielāgošana un joprojām pastāvošo **neskaidrību** novēršana; turklāt, kā to prasa dažas valstis, nedrīkst aprobežoties ar pašreizējiem priekšlikumiem.

1.3. EESK atzinīgi vērtē priekšlikumus, kas iekļauti Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 16. septembra Regulā (EK) Nr. 1060/2009 par kredītreitingu aģentūrām ⁽²⁾, jo sevišķi attiecībā uz būtiskiem jautājumiem: pārredzamība un interešu konflikti, informācija, konkurence un ārvalstu aģentūras. Lai gan EESK

apzinās jautājuma sarežģītību, tā tomēr pauž nožēlu, ka ir aizkavējusies minētās regulas stāšanās spēkā, jo tajā jau vajadzēja būt paredzētiem pašreiz ierosinātajos grozījumos ietvertajiem pasākumiem.

1.4. EESK pauž arī bažas par valsts parāda īpatnībām un par to, ka nav izveidota Eiropas struktūra valsts parāda novērtēšanai. Šajā sakarā Komiteja ar cerībām gaida pašreizējās sabiedriskās apspriešanas rezultātu ⁽³⁾.

1.5. EESK uzskata, ka ir ļoti svarīgi panākt, lai Eiropas aģentūras, kuru mātessabiedrība atrodas ārpus ES, būtu pakļautas jaunajiem uzraudzības noteikumiem. Šajā sakarā EESK atzinīgi vērtē 2009. gada regulā iekļautos attiecīgos noteikumus. Labākais risinājums būtu G20 vienošanās, lai izstrādātu starptautiskus noteikumus, kuri ļautu saskaņot dažādās jurisdikcijas šajā jautājumā, izstrādāt starptautisku rīcības kodeksu, kas jāievēro visām aģentūrām, un uzticēt uzraudzību Finanšu stabilitātes padomei, kurai savukārt vajadzētu būt pilnvarotai, sadarbojoties ar dažādu valstu iestādēm, uzlikt sankcijas. EESK pauž gandarījumu, ka minētais process jau ir uzsākts pēc ES iniciatīvas.

1.6. EESK uzskata, ka jau uzsāktais reformas process jāpabeidz pēc iespējas ātrāk.

1.7. Jāatjauno patērētāju un ieguldītāju uzticēšanās finanšu tirgum; tas ir priekšnoteikums, ko var izpildīt vienīgi tad, ja rada sajūtu un pārliecību, ka jautājums tiek nopietni risināts, veicot darbības un pieņemot stingrus pasākumus pret dalībniekiem, kuri neievēro noteikumus.

⁽¹⁾ European Securities and Markets Authority (ESMA).

⁽²⁾ Turpmāk 2009. gada regula.

⁽³⁾ Sabiedriskā apspriešana par kredītreitinga aģentūrām (05.11.2010.).

1.8. EESK atzinīgi vērtē to, ka, ņemot vērā kredītreitinga aģentūru lomu nesenajā pasaules vērtspapīru un finanšu tirgu krīzē, ir izstrādāta trīs posmu programma, lai regulētu šo aģentūru darbību, ko tās veic ieguldītāju un patērētāju labā (sk. Komisijas iesniegto dokumentu par sabiedrisko apspriešanu šajā jautājumā). Kredītreitinga aģentūru loma ir ļoti svarīga, lai nodrošinātu vajadzīgo informāciju, kas ļauj izvairīties no pārmērīgiem riskiem kredītdarījumos (svarīga funkcija, jo nodrošina finanšu tirgu stabilitāti un drošumu), mazāk pamatota šķiet to darbība, kad runa ir par suverēnu valstu kredītreitinga noteikšanu. EESK atzinīgi vērtē valsts parāda jautājuma iekļaušanu pašreizējā sabiedriskajā apspriešanā.

1.9. Iemesli, kāpēc sākt pārdomas par oligopolu, proti, situāciju, kad vien dažas kredītreitinga aģentūras novērtē riskus, kas izriet no instrumentiem vai finanšu saistībām, kuras uzņēmušies vai nu ieguldītāji, bankas, apdrošināšanas sabiedrības, vai arī valstu valdības, saistās galvenokārt ar apsvērumu, ka minēto aģentūru sniegtā informācija ir sabiedriskais īpašums. Tādēļ aģentūru sniegtie pakalpojumi iegūst vispārējas intereses nozīmi. Tāpēc EESK atzinīgi vērtē to, ka kredītreitinga jomā parādījās daži jauni Eiropas uzņēmumi, kas Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestādei pirmie iesniedza pieteikumu par atļauju darboties kā reitinga aģentūrai.

1.10. Kad kredītreitinga aģentūras vērtē suverēnas valsts finansiālo ilgtspēju (valsts risku), kā tas notika nesen, valsts kredītreitingu pazeminot Grieķijai un citām ES valstīm, kas starptautiskos tirgos bija nonākušas lielos parādos, rodas jautājums par minēto aģentūru darbības atbilstību sasniedzamajiem mērķiem (pārredzamī un ar atbildības sajūtu sniegt atbilstīgu informāciju tirgus dalībniekiem), kā arī par iespējamo interešu konfliktu starptautiskajiem privātieguldītājiem (kas izmanto reitingu, lai novērtētu savu ieguldījumu riskus) un valsts iedzīvotājiem/patērētājiem, kuri izjūt sekas pēc paziņojuma par iespējamo valsts maksātnespēju, neskatoties uz to, ka maksātnespējas cēlonis ir politiku nekompetence un nepiemērotas darbības.

1.11. Kredītreitinga aģentūras var efektīvi novērtēt valsts parādu tikai tad, ja to rīcībā ir atbilstīgi instrumenti un metodes un ja tās ievēro noteikumus, ko šim nolūkam pieņēmušas valsts attiecīgās iestādes.

1.12. EESK uzskata, ka valsts parāda novērtēšana ir jautājums, kas skar sabiedrības intereses. Tā atzinīgi vērtē Komisijas uzsākto sabiedrisko apspriešanu un centīsies savlaicīgi izstrādāt pamatotu atzinumu. EESK tomēr vēlas, lai valsts parādu novērtētu šim mērķim izveidota, neatkarīga starptautiska vai Eiropas aģentūra, kuras uzdevums būtu aizsargāt sabiedrības intereses. Minētajai aģentūrai vajadzētu darboties ātri, pārredzami un izmantot atbilstošus instrumentus.

1.13. Ļoti svarīgi ir, lai reitinga jomā pastiprinātos konkurence starp savstarpēji neatkarīgām un no trešām pusēm neatkarīgām kredītreitinga aģentūrām. Ja starptautiskā līmenī kavējas vienošanās panākšana vai tā netiek noslēgta, EESK ierosina ņemt vērā arī

iespēju sekmēt īpašas, valsts parāda novērtēšanai paredzētas Eiropas aģentūras izveidi. Turklāt vajadzētu veicināt autoritatīvas parastā kredīta novērtēšanas aģentūras izveidi Eiropā, lai palielinātu konkurenci šajā jomā.

1.14. EESK piekrīt, ka 2009. gada regulā vienlaikus ar priekšlikumu par kredītreitinga aģentūru uzraudzību Eiropas līmenī ir izskatīti arī ar to saistīti svarīgākie jautājumi (sankcijas, konkurence, interešu konflikti, informācija) ⁽⁴⁾.

1.15. EESK atzinīgi vērtē to, ka nozares tiesiskajā regulējumā ir ierobežota dalībvalstu rīcības brīvība. Minētais pasākums ļauj atvieglot informācijas apmaiņu un dažādu tiesību aktu saskaņošanu, lai novērstu, ka mazinās Eiropas līmenī veiktās uzraudzības ietekme.

1.16. EESK ierosina veikt pasākumus, lai varētu vieglāk saskaņot valstu tiesību aktus par finanšu produktu un pakalpojumu lietotāju (patērētāju, uzņēmumu u.c.) aizsardzību. Turklāt varētu paredzēt, ka Eiropas uzraudzības iestāžu (pašlaik — Eiropas Finanšu uzraudzības sistēma (ESFS)) darbā iesaistās viens vai vairāki patērētāju pārstāvji, kurus izvirzītu sociālie partneri un patērētāju organizācijas.

1.17. EESK ierosina sekmēt finanšu informācijas radīšanas sistēmu (vārda plašākajā nozīmē), atvieglot dažādu dalībnieku iesaistīšanos un tādu jaunu noteikumu izstrādi, kas ļauj uzlabot vērtēšanas metožu pārredzamību un iedarbību, sevišķi atvasināto produktu gadījumā.

1.18. EESK ierosina atcelt, tostarp arī starptautiskā līmenī, pašreizējo pašregulācijas sistēmu. Jāturpina dažādu kompetento iestāžu darba koordinēšana, jāizstrādā stingri noteikumi, kas attiecas uz visiem, un jānodrošina **pārlicība, ka tos piemēros**. ES jādara viss iespējamais, lai šo mērķi sasniegtu starptautiskajās iestādēs.

1.19. Turklāt EESK ierosina vienkāršot un precizēt regulu, lai tā būtu vieglāk saprotama un piemērojama. Sarežģītus noteikumus ir vieglāk apiet.

1.20. EESK aicina atcelt prasību, ka kredītreitinga aģentūrām jānovērtē vērtspapīri, lai tos varētu pārdot (šādu priekšlikumu ir izteikusi arī Finanšu stabilitātes padome). Atceļot minēto priekšnoteikumu, kas attiecas uz vērtspapīru laišanu apgrozībā, varēs izvairīties no ļoti riskantu finanšu instrumentu mierīgas pieņemšanas, pat ja tiem ir piešķirts augsts vērtējums. Komiteja izprot *Larosiēre* grupas bažas, ka reitingu piemērošana pašu kapitālam pārlieku novirza atbildību no finanšu iestādēm un vienlaikus stiprina kredītreitinga aģentūru oligopolu. EESK atzinīgi vērtē to, ka šo jautājumu izskata pašreizējā sabiedriskajā apspriešanā.

⁽⁴⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par kredītvērtējuma aģentūrām", OV C 277/25, 17.11.2009., 117. lpp.

2. Ievads.

2.1. Kā zināms, viens no galvenajiem nesenās krīzes iemesliem bija nopietnas nepilnības starptautisko finanšu regulējumā un uzraudzībā. Turklāt krīze spilgti parādīja pretrunas starptautisko finanšu sistēmu un banku grupām, kas darbojas starptautiskā līmenī, bet tiek regulētas un ir spiestas izbeigt savu darbību kā valsts tiesību subjekti (*Bank of England* pārvaldnieks Mervyn King).

2.2. To pašu var attiecināt uz ES, kur krīze paātrināja vajadzību steidzami sākt izstrādāt Eiropas atsaucē sistēmu gan regulējumam, gan uzraudzībai. Tā kā finanšu tirgus kļūst aizvien integrētāks, atklājas, ka dalībvalstis pieņem ļoti atšķirīgus noteikumus un uzraudzības procedūras.

2.3. Eiropas Komisija ir pieņēmusi progresīvu pieeju kredītreitinga aģentūru regulēšanai. Tūlīt pēc banku krīzes galvenā uzmanība tika veltīta regulēšanai un uzraudzībai, īpaši pievēršoties sarežģītu atvasināto instrumentu novērtēšanai un ar to saistītajiem interešu konfliktiem. Neveiksmes šo instrumentu novērtēšanā bija viens no būtiskiem krīzes cēloņiem ⁽⁵⁾.

2.4. Paralēli likumdošanas procesam, kura rezultātā tika izstrādāta 2009. gada regula, pēc *Larosière* grupas secinājumiem tika pieņemts lēmums pilnībā pārskatīt finanšu jomas regulējumu un uzraudzību Eiropas Savienībā. Kopš tā laika ir pieņemts priekšlikums Eiropas Savienībā ieviest divpakāpju uzraudzības sistēmu. Zemākajā līmenī būtu trīs speciālas uzraudzības iestādes, un viena no tām — Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestāde (EVTI) —, atbildētu par kredītreitinga aģentūru uzraudzību. Šajā atzinumā izskatāmais regulas priekšlikums attiecas vienīgi uz grozījumiem, kas nepieciešami, lai EVTI pilnvaras iekļautu 2009. gada regulas noteikumus.

2.5. Tā kā pēc finanšu krīzes, kuras cēlonis bija banku krīze, sekoja valsts parāda krīze, ir radušies vairāki jauni jautājumi par kredītreitinga aģentūru lomu arī valsts parāda novērtēšanā. Iespējams, ka šādas darbības dēļ tiks izstrādāta trešā regula, kas pašreiz pastāv tikai kā sabiedriskās apspriešanas dokuments (05.11.2010.). Nodaļu nosaukumi sniedz informāciju par attiecīgajiem jautājumiem: paļaušanās uz pašu kapitālam noteiktajiem kredītreitingiem, valsts parāda reitings, konkurences palielināšana kredītreitinga jomā, kredītreitinga aģentūru civiltiesiskā atbildība un iespējamie interešu konflikti. Sagaidāms, ka EESK, ņemot vērā iepriekš minētās jaunās regulas iespējamo izstrādi, savlaicīgi sniegs pamatotu atzinumu par šiem jautājumiem.

2.6. Turklāt arī ES līmenī saskaņoti noteikumi sniedz valstīm ne vien lielu rīcības brīvību un izvēli, bet arī noteikumu interpretācijas iespējas transponēšanas posmā.

2.7. *Larosière* grupa konstatēja būtiskas nepilnības kredītreitinga aģentūru darbībā, sevišķi attiecībā uz sarežģītiem atvasinātajiem produktiem, ja ņem vērā izmantotās novērtēšanas metodes, informācijas trūkumu, pārredzamību un acīmredzamus interešu konfliktus ⁽⁶⁾.

2.8. Turklāt runa ir par īstu oligopolu, jo aptuveni 90 % no kredītreitinga tirgus kontrolē tikai trīs aģentūras (gandrīz visas amerikāņu): *Moody's*, *Standard & Poor's* un *Fitch*. Tām bija nozīmīga loma pasaules finanšu un ekonomikas krīzes izraisīšanā. Ja princips "emitents maksā" samērā labi darbojas valsts un uzņēmumu parāda gadījumā, tad sarežģītu atvasināto instrumentu novērtēšanā tas radīja ievērojamus interešu konfliktus un tādējādi izveidoja apburto loku, mazinot veikto darbību pārredzamību.

2.9. Taču it kā nekas nebūtu noticis, iepriekš minētās aģentūras turpina izteikt ne vienmēr objektīvus vērtējumus. Tā š.g. aprīlī (26.04.2010.) *Standard & Poor's*, neraugoties uz 110 miljardu *euro* lielu ES finansējumu, pazemināja Grieķijas parāda reitingu līdz Azerbaidžānas līmenim.

2.10. Tikai pēc šiem notikumiem un Eiropas augsta ranga amatpersonu izteiktās kritikas par kredītreitinga sistēmas darbību Eiropadome nolēma uzsākt iepriekš minēto sabiedrisko apspriešanu, tostarp par valsts parāda jautājumu. Dažām dalībvalstu valdībām nepatīk ideja, ka tirgi var atklāt izšķērdīgu valdību kļūdas un nepareizus aprēķinus, pat ja kopš neatminamiem laikiem eksistē piemēri, kad valdības nespēj atmaksāt valsts parādu. Ņemot vērā iepriekš teikto, šis atzinums attiecas uz 2009. gada regulu.

2.11. Komisija 2010. gada 2. jūnija paziņojumā ⁽⁷⁾ izvērtēja līdz šim paveikto un to, kas vēl jāpaveic (sk. pievienotās tabulas), lai izveidotu drošāku, pārredzamāku un uzticamāku Eiropas finanšu sistēmu, kura nestu labumu reālajai ekonomikai un sabiedrībai kopumā.

2.12. Paziņojumā minēta prasība veikt Eiropas Savienībā darbojošos kredītreitinga aģentūru **centralizētu uzraudzību**, kuras īstenošanu uzticēt jaunajai Eiropas finanšu uzraudzības sistēmai un trijām Eiropas uzraudzības iestādēm, kā arī pakāpeniski nodot to kompetencē ar uzraudzību saistītus būtiskus jautājumus.

⁽⁵⁾ Kopsavilkumu par 2009. gada regulu skatīt EESK atzinuma "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par kredītvērtējuma aģentūrām" trešajā daļā, OV C 277/25, 17.11.2009., 117. lpp.

⁽⁶⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par kredītvērtējuma aģentūrām", OV C 277/25, 17.11.2009., 117. lpp.

⁽⁷⁾ COM(2010) 301 galīgā redakcija "Finanšu pakalpojumu regulēšana ilgtspējīgai izaugsmei".

3. Regulas Nr. 1060/2009 grozījumu kopsavilkums.

3.1. Priekšmets, darbības joma un definīcijas (grozījumi I sadaļā).

3.1.1. Kā jau minēts, galvenais un nozīmīgākais aspekts ir uzraudzības pāriešana no valsts līmeņa uz ES līmeni un lielākās daļas **uzraudzības pilnvaru** nodošana EVTI, lai tā uzraudzītu gan ES reģistrētas aģentūras, gan citu valstu aģentūras, kas darbojas Eiropā (Eiropas filiāles).

3.1.2. Grozītās regulas 4. pantā ir minēti **alternatīvo ieguldījumu fondu** pārvaldnieki, lai kredītreitingu izmantošanas gadījumā uz viņiem attiecinātu tās pašas prasības kā uz citām ES finanšu iestādēm. Tas nozīmē, ka minētajiem fondiem vajadzības gadījumā jāizmanto kredītreitings, ko izsniedz saskaņā ar jauno regulu reģistrēta vai sertificēta kredītreitinga aģentūra.

3.2. Kredītreitingu izsniegšana, piekļuve informācijai (grozījumi II sadaļā).

3.2.1. Strukturētu finanšu instrumentu emitentiem vai saistītām trešām personām ir izvirzīta prasība nodrošināt konkurējošām kredītreitinga aģentūrām **piekļuvi informācijai**, ko izmantot tikai un vienīgi kredītreitinga noteikšanai. Tas ļautu izvairīties no interešu konfliktiem starp kredītreitinga aģentūrām, kurām maksā emitents, t.i., tas, kas lūdz noteikt reitingu (*sic!*) (modelis "emitents maksā").

3.3. Reģistrēšanas procedūra un kredītvērtēšanas darbību uzraudzība (grozījumi III sadaļā).

3.3.1. Ja izveidos centralizētu uzraudzības iestādi Eiropas līmenī, būs jāatceļ pašreizējie noteikumi, kas paredz koleģiālas uzraudzības koordinēšanu (kolēģiju atcelšana), lai labāk uzraudzītu aģentūras, kuras darbojas dažādās teritorijās. EVTI var arī vērsties pie EK ar lūgumu noteikt reģistrācijas procedūru un standartus attiecībā uz sniedzamo informāciju. Tā ir tiesīga lūgt informāciju, izmeklēt iespējamus regulas pārkāpšanas gadījumus, veikt pārbaudes u.c.

3.4. EVTI un valstu iestāžu sadarbība (grozījumi III sadaļā).

3.4.1. **Valstu iestādes** arī turpmāk pārbaudīs to, kā uzraudzītie uzņēmumi (bankas, apdrošināšanas sabiedrības, ieguldījumu uzņēmumi u.c.) izmanto kredītreitingus, apmainās ar informāciju par aģentūrām, sadarbojas ar EVTI un palīdz tai.

3.4.2. EVTI var, piemēram, izmaksu dēļ, dažus pienākumus deleģēt valstu iestādēm. Tā var deleģēt tādus uzdevumus kā izmeklēšana un pārbaude uz vietas, reģistrācijas pieteikumu izvērtēšana, kā arī ar uzraudzību saistītus uzdevumus. Šajā sakarā EVTI, kas tomēr saglabā atbildību šajā jomā, izstrādā īpašas pamatnostādnes.

3.5. Sankcijas un komiteju procedūra (grozījumi IV sadaļas I nodaļā).

3.5.1. EVTI var vērsties pie Komisijas ar lūgumu **piemērot sankcijas** kredītreitinga aģentūrām, lai, izdodot publisku paziņojumu, izbeigtu pārkāpumu, lai aģentūras aicinātu iesniegt pieprasīto informāciju vai pakļauties izmeklēšanai. Ja kāda aģentūra pārkāpj regulu, EVTI var uzlikt naudassodu, pieprasīt, ka šādai aģentūrai uz pagaidu laiku aizliedz jaunu kredītreitingu izsniegšanu, pieprasīt pārkāpuma izbeigšanu un pat anulēt kredītreitinga aģentūras reģistrāciju.

3.5.2. Komiteju procedūras ir pielāgotas Lisabonas līgumam.

3.6. Pārejas un nobeiguma noteikumi (grozījumi IV sadaļas II nodaļā).

3.6.1. Tiklīdz EVTI uzsāks darbību, valstu iestādēm būs jāatsakās no pilnvarām šajā jomā. Būs jāizstrādā arī noteikumi par to, kā valstu iestādes nodod dokumentus un informāciju.

3.7. EESK uzskata, ka šajā atzinumā paustie secinājumi atbilst saturam, kas atspoguļojas Eiropas Komisijas nesen organizētajā sabiedriskajā apspriešanā par kredītreitinga aģentūrām. EESK tomēr saglabā tiesības vajadzības gadījumā padziļināt apspriešanu iztirzātos jautājumus.

4. Vispārīgas piezīmes.

4.1. Komisijas jaunajā priekšlikumā ir izmantota pareiza pieeja, runājot par uzraudzības pārnešanu no valsts līmeņa uz ES līmeni; tas ir ļoti sarežģīts process, kura sekmīgai īstenošanai nepietiek vien ar valstu koleģiālu sadarbību⁽⁸⁾, kā teikts iepriekšējā regulas priekšlikumā. Turklāt tajā ir izmantota *Larosière* ziņojumā ieteiktā pieeja⁽⁹⁾. Tiesību akts šķiet mazliet par daudz nenoteikts, jo ne vienmēr piedāvā skaidrus risinājumus.

⁽⁸⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1060/2009 (2009. gada 16. septembris) par kredītreitingu aģentūrām.

⁽⁹⁾ Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumi par šādiem tematiem: "Eiropas Parlamenta un Padomes regula par Kopienas finanšu sistēmas makrouzraudzību un Eiropas Sistēmisko risku komitejas izveidošanu" (COM(2009) 499 galīgā redakcija — 2009/0140 (COD)), "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido Eiropas Banku iestādi" (COM(2009) 501 galīgā redakcija — 2009/0142 (COD)), "Eiropas Parlamenta un Padomes regula, ar ko izveido Eiropas Apdrošināšanas un fondēto pensiju iestādi" (COM(2009) 502 galīgā redakcija — 2009/0143 (COD)), "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestādi" (COM(2009) 503 galīgā redakcija — 2009/0144 (COD)), OV C 339/08, 14.12.2010., 34. lpp.

4.2. Tomēr, neraugoties uz to, pašreizējais priekšlikums salīdzinājumā ar iepriekšējo regulu (2009. gada septembris) būtiski negroza noteikumus, kas kredītreitinga aģentūrām jāievēro attiecībā uz reģistrāciju un darbību.

4.3. Vissvarīgākais jautājums ir par aģentūrām, kas darbojas ārpus ES un ko faktiski neskar ierosinātie grozījumi. **Uz ko īsti attiecas ES regula?** Kā mazināt tādu reitingu ietekmi, ko izsniedz, piemēram, *Moody's*, *Standard & Poor's* un *Fitch* — aģentūras, kuras, neraugoties uz radīto kaitējumu, joprojām ir ļoti ietekmīgas? Vai pietiek ar šo aģentūru Eiropas filiāļu uzraudzību, lai izbeigtu to oligopola stāvokli pasaulē?

4.4. Svarīgākās aģentūras, kas darbojas starptautiskā līmenī, ir šādas: *Moody's*, *Standard & Poor's*, *Fitch ratings*, *Dun & Bradstreet*, *A. M. Best*, *Egan-Jones Ratings Company* (visas no ASV), *Dominion Bond Rating* (Kanāda), *Baycorp Advantage* (Australija), *China Credit Information Credit* (Ķīna), *Japan Credit Rating* (Japāna), *Rating Agency Malaysia* (Malaizija), *NKC Independent Economists* (Dienvidāfrika). Un **kur ir ES?** Fakts paliek, ka Eiropas Savienībai, pasaules ekonomikas līderi, NAV nevienas kredītreitinga aģentūras, pat ne valsts kredītreitinga novērtēšanai!

4.5. Anglosakšu aģentūru grupa atspoguļo gan anglosakšu kapitālisma vēsturisko dominanci, ko nepārtrauca abi pasaules kari, gan arī specifiskus darbības aspektus saistībā ar Āzijas ekonomiku. Lai gan eksistē Francijas aģentūra *Finch*, kas ir reģistrēta ārpus Francijas, ir pārsteidzoši, ka kopš kopējā tirgus izveides nav izveidota neviena ES aģentūra. To, ka ES kopš 1957. gada nav radusies neviena pasaules mēroga kredītreitinga aģentūra, var salīdzināt ar ES vājo sniegumu augsto tehnoloģiju jomā šajā pašā laika posmā. ES nestimulē moderno nozaru uzņēmumus. Apspriešanās par kredītreitinga aģentūrām tiks pārskatīts jautājums par konkurenci. Būs jāanalizē arī jautājums par uzņēmējdarbības iniciatīvu trūkumu.

5. Īpašas piezīmes.

5.1. EESK atzinīgi vērtē to, ka tiek izveidota Eiropas finanšu tirgu uzraudzības iestāde. Neapšaubāmi, priekšlikums ir pozitīvs solis pareizajā virzienā, lai tiesisko sistēmu pielāgotu vajadzībām,

kas radušās, cenšoties atjaunot tirgus dalībnieku, iedzīvotāju un uzņēmumu uzticēšanos un drošību. Tomēr priekšlikums ir nepietiekams, lai sasniegtu izvirzītos mērķus.

5.2. Pozitīvi jāvērtē arī priekšlikums, ka reģistrēta vai sertificēta aģentūra vajadzības gadījumā var izsniegt vērtējumu par alternatīviem ieguldījumu fondiem.

5.3. Tomēr šķiet, ka grūtāk ar pašreizējo priekšlikumu ir panākt, lai modelis "emitents maksā" būtu pārredzams, objektīvs un konkurētspējīgs, jo sistēmā saglabājas interešu konflikts. Aģentūras, kas atrodas šādā situācijā, nedrīkstētu izsniegt reitingus par saviem partneriem. Pozitīvi vērtējams tas, ka starptautiskā līmenī ir uzsākta noteikumu saskaņošana, kā tas notiek, piemēram, ASV, Japānā u.c.

5.4. Ņemot vērā arī izmaksas, EESK pozitīvi vērtē dažu funkciju deleģēšanu valstu iestādēm, bet tikai tad, ja ir skaidrs pienākumu sadalījums starp ES un valstu iestādēm. Sevišķi svarīgi ir ievērot saistības un noteikt pasākumus attiecībā uz informācijas pareizību, reģistrāciju un pārbaudēm uz vietas.

5.5. EESK pozitīvi vērtē to, ka ievieš principu sankcionēt aģentūras, kas nepilda pienākumus vai neievēro regulu.

5.6. Ņemot vērā, ka darīšana nav ar nepieredzējušiem dalībniekiem, istā problēma, kas jārisina politikas veidotājiem, ir nevis skaidru un pietiekami preventīvu noteikumu izstrādāšana, bet gan drīzāk to ieviešanas nodrošināšana. Šajā sakarā pienākumu nepildīšanas gadījumā vajadzētu paredzēt **sankcijas arī** pret Eiropas un starptautisko tirgu uzraudzības iestāžu **vadītājiem** un atbildīgajām personām, ņemot vērā zaudējumus, kas viņu nerīkošanās dēļ rodas ne vien ekonomikai, uzņēmumiem un iedzīvotājiem, bet arī bankām un finanšu stabilitātei. Nerīkošanās nāk tikai par labu spekulācijai un tiem, kas ar to nodarbojas. Tādēļ viņiem personīgi vajadzētu atbildēt par pienākumu nepildīšanu. Ētika, ko šajā satricinājumā laikā tik daudzi piesauc, nevarēs pastāvēt, ja nebūs precizēta atbildība un attiecīgi arī sankcijas.

5.7. Turklāt sadaļa, kurā ir runa par starptautiskiem aspektiem, nav gluži atbilstīga. Lielāku uzmanību vajadzētu pievērst arī jautājumiem saistībā ar finanšu produktu izmantotājiem — gan uzņēmumiem, gan it sevišķi iedzīvotājiem.

Briselē, 2010. gada 8. decembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai (ES) Nr. .../2010 par lauksaimniecības un mežsaimniecības transportlīdzekļu apstiprināšanu”

COM(2010) 395 galīgā redakcija — 2010/0212 (COD)

(2011/C 54/13)

Galvenais ziņotājs: **JÍROVEC KGS**

Padome saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 114. pantu 2010. gada 7. septembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai (ES) Nr. .../2010 par lauksaimniecības un mežsaimniecības transportlīdzekļu apstiprināšanu”

COM(2010) 395 galīgā redakcija — 2010/0212 (COD).

Komitejas Birojs 2010. gada 14. septembrī uzdeva Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētajai nodaļai sagatavot atzinumu par šo jautājumu.

Ņemot vērā jautājuma steidzamību, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja saskaņā ar Reglamenta 57. pantu 467. plenārajā sesijā 2010. gada 8. un 9. decembrī (9. decembra sēdē) iecēla *Jírovec* kgu par galveno ziņotāju un ar 142 balsīm par, 2 balsīm pret un 9 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Ievads un priekšlikuma kopsavilkums.

1.1. Regulas priekšlikuma mērķis ir ieviest saskaņotus noteikumus lauksaimniecības un mežsaimniecības transportlīdzekļu ražošanas jomā. Spēkā esošie tiesību akti tiks aizstāti, tos pielāgojot labāka regulējuma un vienkāršošanas principiem. Priekšlikums palīdzēs uzlabot nozares konkurētspēju un pilnveidot iekšējā tirgus darbību.

1.2. Priekšlikumā ņemti vērā “CARS 21” ziņojumā iekļautie ieteikumi un būtiski vienkāršota tipa apstiprinājumu regulējošo tiesību aktu sistēma, ar vienu Padomes un Parlamenta regulu aizstājot 24 pamatdirektīvas (un aptuveni 35 saistītas grozījumu direktīvas) lauksaimniecības un mežsaimniecības transportlīdzekļu tehnisko prasību jomā.

1.3. Komiteja uzskata, ka visu pašreizējo dokumentu kodifikācija vienā regulā būtu ļoti lietderīga. Kodifikācijas priekšlikumā norādīts, ka tās vienīgais mērķis ir nodrošināt ES tiesību aktu saprotamību un pārredzamību, un pausta apņemšanās neievieš nekādas būtiskas izmaiņas. Komiteja pauž nedalītu atbalstu šādam mērķim un, ņemot vērā iepriekšminēto apņemšanos, priekšlikumu vērtē atzinīgi.

2. Piezīmes.

2.1. Tipa apstiprināšanas procedūra ir laikietilpīga, un EESK pauž bažas, ka tas varētu kavēt jaunu mašīnu ieviešanu, kas ļoti nelabvēlīgi ietekmētu tos ražotājus, kuru ražošanas apjomi ir

nelieli. Tādēļ jaunajai regulai ir jābūt pietiekami elastīgai, lai radītu nosacījumus jau izstrādāto mašīnu nepārtrauktai pilnveidošanai un jaunu mašīnu tipu ieviešanai.

2.2. Būtu jāapsver iespēja dažu tipu traktoriem, kas konstruēti tikai braukšanai bezceļa apstākļos, piemērot izņēmumus attiecībā uz noteikumiem par to lietošanu uz ceļa. Minētais rada problēmas jo īpaši attiecībā uz specializētiem transportlīdzekļiem.

2.3. EESK arī uzskata, ka jebkāda regulējumā pamatā jābūt vairākām, nevis tikai divām ātruma klasēm, kā tas ir pašlaik. Tā kā tehnoloģijas attīstība uzlabo traktoru stabilitāti un bremzēšanas spēku, palielināsies arī ceļu satiksmē izmantojamo ātrgaitas traktoru ātrums. Jārada jaunas iespējas lēnākiem transportlīdzekļiem, kuri tiks iekļauti “lauksaimniecības vai mežsaimniecības transportlīdzekļu kategorijā”. EESK uzskata, ka ierosinātā regula kavētu mazāku traktoru ražošanu, jo palielinātos atbilstības nodrošināšanas izmaksas un netiktu atzīta nepieciešamība veikt izmaiņas tiem transportlīdzekļiem, kuru kustības ātrums var sasniegt un turpmāk, iespējams, pat pārsniegt 65 km/h.

2.4. EESK arī aicina Komisiju pievērsties papildu jautājumiem, kas saistīti ar lauksaimniecības vai mežsaimniecības transportlīdzekļu izmantošanu ceļu satiksmē. EESK īpaši atbalsta Eiropas standartu ieviešanu tādās jomās kā vadītāja apliecības, transportlīdzekļu tehniskā apkope un izmantošana ceļu satiksmē. Tas palīdzētu ieviest visā Eiropā kopīgus traktoru izmantošanas noteikumus un normatīvus; pašlaik valstīs ir spēkā atšķirīgi noteikumi.

2.5. EESK uzskata: jāpanāk, lai ražotāji spētu nodrošināt atbilstību prasībām, tai skaitā tehniskajām, kas būs jāizpilda līdz ar regulas stāšanās spēkā. Ja tas nav iespējams, jāievieš piemēroti izņēmuma vai pārejas noteikumi.

2.6. EESK uzskata, ka turpmāk būtu lietderīgi 8. pantā — “Prasības attiecībā uz darba drošību” — iekļauto jautājumu regulējumam izmantot nevis Direktīvu par transportlīdzekļu tipa apstiprinājumu, bet gan Direktīvu 2006/42/EK par mašīnām.

Briseļē, 2010. gada 9. decembrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un Sociālo lietu Komitejas Atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par ārpusbiržas atvasinājumiem, centrālajiem darījumu starpniekiem un darījumu reģistriem"

COM(2010) 484 galīgā redakcija–2010/0250 (COD)

(2011/C 54/14)

Galvenais ziņotājs: **IOZIA KGS**

Padome 2010. gada 13. oktobrī un Eiropas Parlaments 2010. gada 7. oktobrī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 114. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par ārpusbiržas atvasinājumiem, centrālajiem darījumu starpniekiem un darījumu reģistriem"

COM(2010) 484 galīgā redakcija– 2010/0250 (COD).

Komitejas Birojs 2010. gada 20. oktobrī uzdeva Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētajai nodaļai sagatavot Komitejas atzinumu par šo jautājumu.

Nemot vērā jautājuma steidzamību, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 467. plenārajā sesijā 2010. gada 8. un 9. decembrī (8. decembra sēdē) iecēla Iozia kgu par galveno ziņotāju un ar 144 balsīm par, 4 balsīm pret un 6 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi.

1.1. Saskaņā ar Starptautisko norēķinu bankas (SNB) aplēsēm 2009. gada beigās atvasinājumu nosacītā vērtība sasniedza aptuveni 615 tūkstošus miljardu ASV dolāru (615 000 000 000 000), t. i., summu, kas vairāk nekā 10 reižu pārsniedz pasaules IKP. No šiem atvasinātajiem finanšu instrumentiem gūtie banku ieņēmumi 2010. gadā varētu sasniegt 150 miljardus ASV dolāru. 40 % no minētā apgrozījuma veido ārpusbiržas tirgi (*over-the counter-OTC*). Lielas starptautiskas banku grupas nesen veiktais pētījums liecina, ka pēc Eiropā un ASV paredzētajām ārpusbiržas tirgu reformām ieņēmumi samazināsies vismaz par 15 miljardiem ASV dolāru.

1.2. EESK atzinīgi vērtē priekšlikumu regulai par ārpusbiržas atvasinājumiem, centrālajiem darījumu starpniekiem un darījumu reģistriem un piekrīt komisāra *Barnier* teiktajam: "Neviens finanšu tirgus nevar atļauties darboties pēc džungļu likumiem. Ārpusbiržas atvasinājumiem ir liela ietekme uz reālo ekonomiku, un šī ietekme sniedzas no hipotekārajiem kredītiem līdz pārtikas produktu cenām. Minēto atvasinājumu regulējuma trūkums ir sekmējis finanšu krīzi un tās smagās sekas, kuras šobrīd izjūtam mēs visi."

1.3. Komiteja uzskata, ka regula minētās jomas regulējumam ir piemērots instruments un atbilst prasībai ieviest vispārējus un vienotus pienākumus visiem minētā sektora dalībniekiem.

1.4. EESK piekrīt Komisijas priekšlikumam veikt ārpusbiržas standarta atvasinājumu tīrvērti caur centrālajiem darījumu starpniekiem un tam, ka centrālajos darījumos starpniekus, kas uzņemsies ievērojamu risku, pakļauj vienotiem uzraudzības standartiem.

Šāds ierosinājums izteikts jau vienā no agrākajiem EESK atzinumiem: "Ārpusbiržas tirgiem nevajadzētu būt atvērtiem divpusējiem darījumiem, bet tiem jādarbojas tikai ar galveno darījuma partneri, kas, uzraugot kopējo riska līmeni, var ierobežot piekļuvi darījumiem tiem dalībniekiem, kuri ir pārmērīgi pakļauti riskam. Darījumiem vajadzētu notikt vienotā platformā vai vismaz noteiktā platformu kopumā, tādējādi uzlabojot tirgu pārredzamību."

1.5. EESK atzinīgi vērtē lēmumu uzticēt valstu iestādēm sadarbībā ar EVTI pienākumu uzraudzīt ārpusbiržas atvasinājumu tirgus, noteikt dažādus to atvasinājumu veidus, kuri jāapstrādā caur centrālajiem darījumu starpniekiem, kā arī piešķirt, atcelt vai grozīt centrālo darījumu starpnieku darbības atļaujas, rīkoties līdzīgā veidā attiecībā uz darījumu reģistriem.

1.6. EESK uzskata, ka ir noteikti jāpastiprina sadarbība starp EVTI un dalībvalstu iestādēm, kuras noteikti tiks aicinātas dalīties pieredzē un zināšanās par vietējiem tirgiem un kurām būs arī jāsekmē centrālo darījumu starpnieku sadarbības pakāpeniska attīstība, analizējot to kompetences līmeni, iekšējo organizāciju un spēju pārvarēt risku. Komiteja piekrīt, ka ir lietderīgi šobrīd sadarbības noteikumus attiecināt tikai uz naudas vērtspapīriem.

1.7. Regulas priekšlikumā ir īstenoti Finanšu stabilitātes padomes ieteikumi, kuros ierosināts attiecināt centrālā darījumu starpnieka pakalpojumus uz standartizētajiem ārpusbiržas atvasinājumu līgumiem; G20 vadītāji ir vienojušies, ka vēlākais no 2012. gada beigām minēto līgumu tirdzniecībai jānotiek biržās vai attiecīgi elektroniskajās tirdzniecības platformās, un to tīrvērti būtu jānotiek caur centrālajiem darījumu starpniekiem. Turklāt par ārpusbiržas atvasinājumu līgumiem jāpaziņo darījumu reģistriem.

1.8. Starptautiskā līmenī apvienotā CPSS-IOSCO (Maksājumu un norēķinu sistēmas komiteja un Starptautiskā vērtspapīru tirgus organizācija) darba grupa 2010. gada februārī ir sākusi tirgus infrastruktūras standartu visaptverošu pārskatīšanu: tas attiecas uz maksājumu sistēmām, vērtspapīru norēķinu sistēmām un centrālajiem darījumu starpniekiem. Šīs darba grupas mērķis ir aktualizēt un nostiprināt pašreizējos ieteikumus un principus, pamatojoties uz neseno finanšu krīzē gūto mācību. Pirmais ievērojamais rezultāts bija 2010. gada maijā publicētie "Ieteikumi darījumu reģistriem ārpusbiržas atvasinājumu tirgos" (*Considerations for trade repositories in OTC derivatives market*). Saistībā ar centrālo darījumu starpnieku darbību Tehniskā komiteja jau 2004. gada martā piedāvāja noderīgus ieteikumus; tie diemžēl netika ievēroti.

1.9. Komisijas priekšlikumā nav nekādu norāžu uz atsevišķiem noteikumiem par kredītsaistību nepildīšanas mijmaiņas līgumiem ("Credit Default Swaps" — CDS). EESK vēlas, lai drīzumā tiktu pieņemts regulējums par CDS, kuriem tāpat kā īsās pozīcijas pārdošanai (*short selling*) no 2012. gada 1. jūlija piemēros ierobežojumus, savukārt atvasinātajiem finanšu instrumentiem tos piemēros no 2012. gada beigām.

1.10. Komisija 2009. gada oktobrī publicēja paziņojumu par turpmākajiem pasākumiem atvasināto finanšu instrumentu tirgus regulēšanai. Tā mērķis ir uzlabot pārredzamību, samazināt darbības riskus ar standartizācijas palīdzību un attīstīt standartizētu līgumu tirgus, turklāt attiecīgi grozot direktīvu par finanšu instrumentu tirgiem (*MiFID*).

1.11. EESK ir pārliecināta, ka ierosinātie pasākumi uzlabos tirgus pārredzamību, pateicoties aizvien nozīmīgākajai darījumu reģistru lomai, un tie samazinās darījuma partnera risku, jo pakāpeniski palielināsies to darījumu skaits, kurus regulē caur centrālajiem darījumu starpniekiem, kurus savukārt pakļaus stingrākiem noteikumiem par pārvaldību, iekšējo organizāciju un prasībām pašu kapitālam. Visbeidzot Komiteja ir pārliecināta, ka ierosinātie pasākumi samazinās operacionālos riskus, izmantojot elektroniskas procedūras, lai apstiprinātu līgumu par ārpusbiržas atvasinājumiem noteikumus.

1.12. EESK atbalsta gan priekšlikumu par centrālajiem darījumu starpniekiem, gan ierobežojumu noteikšanu īsās pozīcijas pārdošanai. Pārredzamības uzlabošana, tirgus dalībnieku un darījuma partneru atbildības uzņemšanās un izvairīšanās no neierobežotās spekulācijas ir daži no nepieciešamajiem mērķiem, uz kuru izpildi Komisija efektīvi virzās, ierosinot pasākumus, lai vismaz daļēji aizpildītu regulējuma trūkumu, kas ir sekmējis finanšu krīzi.

1.13. Tomēr EESK norāda, ka ir riski, kurus nedrīkst novērtēt par zemu, piemēram, pārāk lielas cerības saistībā ar centrālo darījumu starpnieku īsā laika posmā panākamo labvēlīgo ietekmi CDS tirgos. Nedrīkst ignorēt arī to, ka dažādi centrālie darījumu starpnieki savstarpēji konkurē tīrvērtes jomā un sadrumstalotajā procesā kopumā; tāpat nevar neņemt vērā risku, kas saistīts ar pieejamo instrumentu klāsta ierobežošanu un ar finanšu darbībām saistīto darījuma izmaksu palielināšanu.

1.13.1. Lai efektīvi izvairītos no šādiem riskiem, rūpīgi jāanalizē galvenokārt šādi jautājumi: centrālo darījumu starpnieku sadarbība, datu apmaiņas uzticamība, datu vākšanas koncentrācija, pienākums pietiekties pie centrālā darījumu starpnieka un klientu iesaistīšana centrālo darījumu starpnieku pārvaldībā.

1.14. EESK iesaka Eiropas iestādēm:

- nekavējoties pieņemt regulu par ārpusbiržas atvasinājumiem, kuras mērķis ir atjaunot uzticēšanos tirgiem, netraucētu to darbību un aizsargāt noguldītājus;
- atbilstoši Komisijas ierosinājumam papildināt jauno regulējumu par atvasinātajiem finanšu instrumentiem;
- paātrināt institucionālās un normatīvās struktūras izveides pabeigšanu; tas ir process, kas saistīts ar finanšu tirgu regulējuma reformu.

2. Komisijas priekšlikums.

2.1. G20 valstu vadītāji jau vairākas reizes ir apstiprinājuši savu apņemšanos paātrināt vērienīgu pasākumu ieviešanu, lai uzlabotu pārredzamību un nepilnīgo regulējumu ārpusbiržas atvasinājumu jomā.

2.2. Regulas priekšlikumā ir minēti daudzi pasākumi, kas iekļauti Eiropas Parlamenta 2010. gada 15. jūnija rezolūcijā "Par turpmākajiem pasākumiem attiecībā uz atvasināto finanšu instrumentu tirgiem" un kas ir saskaņā arī ar nesen ASV pieņemto tiesību aktu ("*Frank-Dodd likums*").

2.3. Attiecībā uz tīrvērti, paziņošanas pienākumu un ārpusbiržas atvasinājumu riska mazināšanu tīrvērtē caur centrālajiem darījumu starpniekiem ir paredzēta tikai saistība ar standartizētajiem ārpusbiržas atvasinājumu līgumiem. Tāpēc, lai nodrošinātu, ka obligātās tīrvērtes veikšanas mehānismā tiek iekļauts pēc iespējas vairāk ārpusbiržas atvasinājumu līgumu, regulā paredzētas divas pieejas, lai noteiktu tos līgumus, kuriem jāveic tīrvērtē.

2.4. Pirmā ir augšupēja pieeja, kas paredz, ka kompetentā iestāde piešķir centrālajam darījumu starpniekam pilnvaras pieņemt lēmumu par konkrētu līgumu veidu tīrvērtē. Kad minētā iestāde devusi šādu atļauju, tās pienākums ir informēt EVTI, kura varēs izlemt, vai tīrvērtes pienākums jāattiecinā uz visiem šāda veida līgumiem ES.

2.5. Otrā ir lejupēja pieeja, kas ļauj noteikt līgumus, kuriem nav veikta tīrvērtē caur centrālo darījumu starpnieku. Saskaņā ar šo pieeju EVTI kopā ar Eiropas Sistēmisko risku padomi nolemj, kuriem līgumiem varētu piemērot tīrvērtes pienākumu. Darījuma partneriem, kuri pakļauti tīrvērtes pienākumam, jāvērsas pie centrālā darījumu starpnieka.

2.6. Uz nefinansiāliem (korporatīviem) darījumu partneriem šīs regulas noteikumi principā neattiecas, ja vien to ārpusbiržas atvasinājumu pozīcijas nesasniedz noteiktu sliekšni un tādējādi nav uzskatāmas par sistēmiski nozīmīgām.

2.7. Ar regulu tiek ieviests process, kas ļauj noteikt ar finansēm nesaistītas iestādes, kurām ir sistēmiski svarīgas pozīcijas ārpusbiržas atvasinājumu jomā, un uzlikt tām konkrētus pienākumus. Minētā procesa pamatā ir divi sliekšņi: a) informācijas sliekšnis un b) tīrvērtes sliekšnis.

2.8. Tāpēc regulā pieprasīts izmantot elektroniskus līdzekļus un esošās riska pārvaldības procedūras. Visbeidzot, gan finansālajiem, gan nefinansālajiem darījuma partneriem virs tūrvērtes sliekšņa ir pienākums sniegt darījumu reģistriem detalizētu informāciju par katru atvasinājumu līgumu un par visiem vēlāk izdarītajiem grozījumiem.

3. Prasības centrālajiem darījumu starpniekiem.

3.1. Centrālajiem darījumu starpniekiem jāuzņemas papildu risks. Tāpēc regulā noteikts, ka drošības apsvērumu dēļ tie ir pakļauti stingriem darbības noteikumiem un uzraudzības prasībām (iekšējās pārvaldības noteikumi, stingrākas prasības attiecībā uz pašu kapitālu u.c.).

3.2. Centrālajam darījumu starpniekam jābūt ar stabilu pārvaldības regulējumu, kurā jāparedz visi iespējamie interešu konflikti starp īpašniekiem, vadību, tūrvērtes veicējiem un netiešiem dalībniekiem. Īpaši nozīmīga ir neatkarīgo valdes locekļu loma. Lai saņemtu darbības atļauju, centrālajam darījumu starpniekam nepieciešams minimālais kapitāla apjoms. Regulā noteikts, ka centrālā darījumu starpnieka rīcībā jābūt kopējam rezerves fondam, kurā centrālā darījumu starpnieka locekļiem jāveic iemaksas.

4. Darījumu reģistru darbības atļaušana un uzraudzība.

4.1. Regulā ir iekļauta prasība sniegt informāciju par ārpusbiržas atvasinājumu darījumiem, lai uzlabotu šā tirgus pārredzamību, un minētā informācija jāpaziņo darījumu reģistriem. Darījumu reģistri tiks reģistrēti EVTI, kas tos uzraudzīs.

4.2. Regulā ietverti arī noteikumi par darījumu reģistriem, lai garantētu to atbilstību standartu kopumam. Tie ir izveidoti, lai nodrošinātu, ka darījumu reģistros regulējuma mērķiem glabātā informācija ir uzticama, droša un aizsargāta. Uz darījumu reģistriem īpaši attiecas organizatoriskās un operatīvās prasības, ar kurām tiek garantēta pienācīgā aizsardzība.

5. EESK piezīmes.

5.1. Nekustamā īpašuma tirgus infrastruktūras ir uzrādījušas būtiskus trūkumus darījuma partneru riska pārvaldības jomā un saistībā ar to tirdzniecības darījumu pārredzamību, kas notiek ārpusbiržas atvasinājumu tirgos, jo īpaši ar kredītsaistību nepildīšanas mijmaiņas līgumiem (*Credit Default Swaps* jeb CDS); tos uzskata par cēloni "lielajai recesijai".

5.2. Minētie "netipiskie" līgumi ir veicinājuši riska apzināšanās mazināšanos un sekmējuši aizvien plašāku krīzi, kas smagi skārusi šos līgumus emitējušās iestādes un līdz ar to arī galanoguldītājus. Visbeidzot attiecībā uz emitentiem jāsecina, ka banku praktizētā spekulācija, veicot CDS nesegtu īsās pozīcijas pārdošanu, t.i., bez bāzes aktīviem, palielināja nodevas un tādējādi arī emitentu finansiālo slogu, līdz pat to bankrota izraisīšanai.

5.3. Minēto iemeslu dēļ CDS ir nodēvēti par "svina izpletņiem", jo tie rada iespējamās "nāves briesmas" pasaules finanšu sistēmai. Vienīgais īstenotais konkrētais risinājums bija nepieļaut finanšu iestāžu bankrotu, veicot to rekapitalizāciju ar publisko kapitālu un tādējādi tās nacionalizējot. Šī iejaukšanās vienkārši noveda pie valsts parāda palielināšanās, pārvirzot tādējādi banku problēmu un risku uz attiecīgo valsti un izraisot *euro* zonā lielus satricinājumus valūtas tirgos. Visas valstis bija spiestas īstenot stingrus taukāšanas pasākumus, kuri palēnināja vājo ekonomikas atveseļošanu.

5.4. Amerikas Savienotajās Valstīs *Depository Trust & Clearing Corporation (DTCC)* ir izveidojusi *ad hoc* sabiedrību (*The Warehouse Trust Company LLC*), kura ir pilnvarota uzturēt līgumu reģistrēšanas sistēmu (darījumu reģistrs) attiecībā uz CDS; valdība ir sākusi likumdošanas reformu ārpusbiržas atvasinājumu tirgus jomā, lai noteiktu pienākumu standartizēto līgumu gadījumā izmantot centrālos darījumu starpniekus un darījumi notiktu regulētos tirgos vai organizētos forumos.

5.5. Eiropā patlaban Komisija izstrādā likumdošanas priekšlikumu par tirgus infrastruktūrām, lai palielinātu ārpusbiržas atvasinājumu tirgus pārredzamību un stabilitāti. Paredzētie pasākumi ir saskaņoti ar amerikāņu priekšlikumu, lai novērstu regulatīvo arbitražu (kas ir svarīgi).

5.6. Arī EESK vēlas uzsvērt dažus riskus, kas saistīti ar pasākumiem, kuri ierosināti ārpusbiržas atvasinājumu tirgus regulēšanai. Jānorāda, ka finanšu tirgu sabrukumu nevar saistīt tikai ar atvasinājumiem, centrālo darījumu starpnieku trūkumu vai īsās pozīcijas aizliegumu.

5.7. Sākot ar 80. gadiem finanšu tirgos izplatījušies arvien sarežģītāki ārpusbiržas atvasinājumi, kuru efektivitāte palielinājusies, lai tos tuvinātu ekonomikas teorijā aprakstītajam ideālajam tirgus instrumentam. Proporcioniāli palielinājusies ir arī tiesiskā darbība, uzraudzība un modrība. Visu pasākuma aspektu mērķis ir panākt pastiprinātu tirgus kontroli, un tas bieži vien mazina tā efektivitāti.

5.8. Tirgus ir jo efektīvāks, jo kāda vērtspapīra cena (vai ienesīgums) atspoguļo pieejamo informāciju. Tādēļ, vēloties tirgu padarīt efektīvāku, vajadzētu tajā sekmēt informācijas apriti, lai to pēc iespējas ātrāk varētu ņemt vērā vērtspapīru cenās. Svarīgi ir zināt, cik pūļu jāvelta, lai ierosinātie pasākumi būtu efektīvi.

5.9. Pirmkārt, pasākumi ar mērķi samazināt pieejamo finanšu instrumentu klāstu, piemēram, nesegtas CDS pārdošanas vai citu īsās pozīcijas darījumu ierobežojumi, tirgus efektivitāti varētu arī nepalielināt. Iespējamo izmantojamo instrumentu ierobežošana faktiski samazina tirgus kapacitāti absorbēt un izplatīt operatoriem pieejamo informāciju.

5.10. Bez šaubām, var apspriest jautājumus par CDS nesegto pārdošanu, par papildinformāciju, kuru tie ietver salīdzinājumā ar citiem instrumentiem, vai par to, cik lielā mērā tie ietekmē finansējuma izmaksas. Tomēr to vienkāršs aizliegums nebūs iemesls ievērojamam efektivitātes pieaugumam. Tas, ka tiek samazinātas šīs pozīcijas pārdošanas iespējas, mazina sistēmas likviditāti un līdz ar to – spēju nekavējoties reaģēt uz jaunu informāciju tiklīdz tā ir pieejama. Turklāt ierobežojot ārpusbiržas darījumus un liekot operatoriem visus atvasinājumus pārdot regulētā tirgū ar tīrvērtē dalībnieku starpniecību, gaidāma divējāda ietekme.

5.11. Pirmkārt, tas palīdzētu tirgu padarīt pārskatāmāku (piemēram, būtu vieglāk pārzināt summu un risku, kas saistīts ar operatoru rīcībā esošajiem vērtspapīriem) un ļautu vismaz daļēji ierobežot potenciālos nestabilitātes avotus. Tomēr iespējams, ka finansiālas spriedzes apstākļos ar pārredzamību vien nepietiek. Atbilstīgi Komisijas priekšlikumam valstu regulatoriem tiek piešķirtas pilnvaras ārkārtas apstākļos “uz laiku” ierobežot vai atcelt jebkādu finanšu instrumentu šīs pozīcijas pārdošanas aizliegumu, šādu pasākumu saskaņojot ar Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestādi, kura visos gadījumos varētu rīkoties tieši, bet ar diviem nosacījumiem: ja ir apdraudēta tirgus laba darbība un integritāte vai ja balstu regulatori nav veikusi attiecīgus pasākumus, vai to veiktie pasākumi nav pietiekami.

5.12. Otrkārt, pastāv risks, ka tiek ierobežots pieejamo instrumentu klāsts un pieaug ar finansiālo darbību saistīto darījumu izmaksas. Terminādarījumu tirgus (*futures market*) ir lielā mērā standartizēts un regulēts (lai nodrošinātu līgumu cenu ievērošanu), savukārt ārpusbiržas terminādarījumu tirgus (*forward market*) ir pielāgots darījumu starpnieku vajadzībām un operatoriem ļauj arbitražu strukturēt elastīgi. Šādi vērtspapīri ir maz standartizēti un tos grūti izmantot tradicionālā regulētā tirgū bez ieguldītājiem pieejamo izvēles iespēju ierobežošanas.

5.13. Centrālo darījumu starpnieku tīrvērtē mehānismus uzskata par “risinājumu” vai instrumentu, kas ļauj pārvaldīt sistēmisku risku, padarot efektīvākus un pārskatāmākus ārpusbiržas atvasinājumu tirgus. Centrālie darījumu starpnieki bez šaubām ir svarīgs risku mazināšanas un tirgus efektivitātes faktors. Tie ir nepieciešams elements biržā kotētā atvasinājumu tirgus infrastruktūrā. Tādēļ ir pamatoti domāt, ka centrālie darījumu starpnieki palīdzēs attīstīties arī ārpusbiržas tirgiem. Tomēr daudzas struktūras un atbildīgie politiķi pārāk uzsver priekšrocības, ko CDS tirgiem īstermiņā var sniegt centrālie darījumu starpnieki.

5.14. Būtībā centrālos darījumu starpniekus var uzskatīt tikai par risinājumu attiecībā uz darījuma partnera risku un, ņemot vērā pašreizējo stāvokli tirgū, var izrādīties, ka tie nav piemērots līdzeklis tirgus efektivitātes palielināšanai. Pašreizējos apstākļos, kad katrā reģionā, atkarībā no tā, vai runa ir par kredīta atvasinātiem instrumentiem vai procentu likmes mijmaiņas darījumiem (*interest rate swaps*), pastāv dažādi centrālie darījumu starpnieki, un iespēja efektīvi izmantot garantijas un mazināt darījuma partnera risku ir apdraudēta. Centrālie darījumu starpnieki risku var kompensēt uz daudzpusējiem pamatiem, bet tikai attiecībā uz reģionu, darījuma partneriem vai atbilstīgiem atvasinājumiem, kurus tie aptver. Tas nozīmē, ka nav iespējams veikt CDS pozīciju un procentu likmes mijmaiņas darījumu tīrvērti.

5.15. Divpusēja tīrvērtē, kad risks attiecas uz vairāku veidu ārpusbiržas atvasinājumiem un ir saistīts tikai ar vienu ārējo darījuma partneri ārpus centrālā darījumu starpnieka, var izrādīties efektīvāks nodrošinājuma līdzeklis. Turklāt jāņem vērā, ka atvasinājumi būtībā ir inovatīvi, vajadzībām pielāgoti instrumenti un ka ir liels skaits līgumu, kuriem tīrvērtē nav piemērojama. Tādas pozīcijas ir jāsaskaņo, ņemot vērā kredītrisku, izmantojot atbilstošu nodrošinājuma pārvaldību, tomēr neieklājot centrālo darījuma starpnieku.

5.16. Centrālie darījumu starpnieki palīdz sniegt pievienoto vērtību, sadalīt un izolēt risku, kas saistīts ar vienīgo operatoru. EESK to atbalsta. Centrālo darījumu starpnieku popularitāte palielinās un paātrinās tirgus nostiprināšanos un pārredzamību, sekmējot tādējādi vēlamo ārpusbiržas atvasinājumu darījumu attīstību nākotnē.

5.17. Centrālie darījumu starpnieki tomēr ir tikai viens no stabilas riska pārvaldības infrastruktūras elementiem. Darījuma partnera risks joprojām pastāvēs, un divpusējais risks arī turpmāk būs jāņem vērā pozīcijās, kur centrālais darījuma starpnieks nav iesaistīts.

5.18. Visbeidzot jāpiebilst, ka daudzi uzņēmumi neiegulda tāda riska pārvaldības sistēmās, kas saistīts ar šo uzņēmumu veiktajiem atvasinājumu darījumiem. Iespējams, ka šie uzņēmumi arī turpmāk vēlēšies, lai tiktu glābti, pat ja to veiktā riska pārvaldība ir pilnīgi neatbilstīga.

Briselē, 2010. gada 8. decembrī

Eiropas Ekonomikas un Sociālo lietu Komitejas
Priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par tiesībām uz informāciju kriminālprocesā"

COM(2010) 392 galīgā redakcija – 2010/0215 (COD)

(2011/C 54/15)

Galvenais ziņotājs: **PEZZINI KGS**

Eiropas Savienības Padome 2010. gada 29. septembrī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu:

"Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par tiesībām uz informāciju kriminālprocesā"

COM(2010) 392 galīgā redakcija – 2010/0215 (COD).

Komitejas Birojs 2010. gada 20. oktobrī uzdeva Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētajai nodaļai sagatavot Komitejas atzinumu par šo jautājumu.

Nemot vērā jautājuma steidzamību, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 467. plenārajā sesijā 2010. gada 8. un 9. decembrī (8. decembra sēdē) iecēla Pezzini kgu par galveno ziņotāju un ar 161 balsi par, nevienu balsi pret un 3 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi.

1.1. EESK atbalsta Komisijas mērķi izstrādāt visaptverošu tiesību aktu paketi, lai nodrošinātu procesuālo tiesību minimuma kopumu kriminālprocesos dalībvalstīs.

1.2. Tiesības uz precīzu un patiesu informāciju ir Savienības juridiskās tradīcijas daļa, un tām ir arvien lielāka nozīme, ņemot vērā dalībvalstu iedzīvotāju pārvietošanos Eiropas Savienībā.

1.3. Tāpat ir svarīgi, lai trešo valstu valstspiederīgie, kas Eiropas Savienībā ierodas arvien lielākā skaitā, varētu pārliecināties gan par Savienības juridisko kultūru, gan par to, ka procesuālie noteikumi ir skaidri un nodrošina cilvēktiesību ievērošanu arī kriminālprocesa gadījumā.

1.4. EESK uzskata, ka valstu tiesību aktu tuvināšanai, kas ir direktīvas galvenais mērķis, jāklūst par tiesiskās sadarbības stūrakmeni, arī tādēļ, lai nodrošinātu atbilstību ES līgumā (LESD un LES) ietvertajai Pamattiesību hartai.

1.5. EESK uzskata, ka personas pamattiesību aizsardzība, izmantojot kopīgas un savstarpēji atzītas procedūras, neapšaubāmi ir stabils kohēzijas elements un palīdz nostiprināt personu brīvu pārvietošanos Eiropas Savienībā.

2. Vispārēji apsvērumi.

2.1. Lai nodrošinātu pamattiesības uz "taisnīgu" un tiesiskumam atbilstošu kriminālprocesu, ES veic īpašu pasākumu, kura mērķis ir nostiprināt kriminālprocesā aizdomās turamo un apsūdzēto procesuālās tiesības.

2.2. Šī vienotā rīcība ietver arī aizstāvības tiesību nostiprināšanu. Tai ir liela nozīme, īpaši attiecībā uz uzticības palielināšanu Eiropas Savienības tiesiskuma telpā un krimināllietās pieņemto spriedumu savstarpēju atzīšanu.

2.3. Patiešām, līdz ar iekšējo robežu atcelšanu un brīvas pārvietošanās un pastāvīgas uzturēšanās tiesību arvien pieaugošu izmantošanu palielinās tādu personu skaits, kas iesaistītas kriminālprocesā dalībvalstī, kura nav viņu pastāvīgās dzīvesvietas valsts.

2.4. ES Padomes 2009. gada 30. novembra Rezolūcijā 2009/C295/01 minēti

— 1999. gada 15. un 16. oktobra Tampere Eiropas Padomes secinājumi,

— 2004. gadā pieņemtā Hāgas programma,

— 2009. gada decembrī pieņemtā Stokholmas programma 2010.–2014. gadam

un vispārēji ierosināts nodrošināt, lai — pakāpeniski — tiktu pilnībā īstenotas un konsekventi ievērotas "tiesības uz taisnīgu tiesu".

2.4.1. Minētā rezolūcija ir saskaņā ar principu, kas izteikti paredzēts Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6. pantā, kurš ir kopīgais pamats aizdomās turamo un apsūdzēto tiesību aizsardzībai kriminālprocesā.

2.5. Turklāt tiesības uz taisnīgu tiesu un aizstāvību ir noteiktas ES Pamattiesību hartas 47. un 48. pantā ⁽¹⁾.

2.6. Konkrēti, sešos punktos izklāstītajā ceļvedī, kas apstiprināts ar iepriekš minēto Padomes rezolūciju, noteikti šādi prioritāri pasākumi:

— A pasākums. Ņemot vērā, ka tādēļ, lai pilnībā izmantotu aizsardzības tiesības, ir jāsaprot savas tiesības, ceļvedī paredzēts, ka aizdomās turētajai vai apsūdzētajai personai, kas nerunā vai nesaprot valodu, kurā notiek kriminālprocess, ir tiesības uz tulku pakalpojumiem un svarīgu procesuālo dokumentu tulkojumu ⁽²⁾.

— B pasākums. Ar šo pasākumu paredz, ka personai, kuru tur aizdomās vai apsūdz par nozieguma izdarīšanu, būtu jāsaņem mutiska vai vajadzības gadījumā rakstiska informācija par savām pamattiesībām, piem., paziņojums par tiesībām. Turklāt ar to paredz, ka aizdomās turētā persona ir tiesīga nekavējoties saņemt informāciju par izvirzītās apsūdzības raksturu un iemeslu un, atbilstīgā laikā, informāciju, kas nepieciešama aizstāvības sagatavošanai.

3. Priekšlikuma saturs.

3.1. Atbilstīgi pilnvarām, kas tai piešķirtas ar Padomes 2010. gada 27. jūlija rezolūciju, Komisija ir izstrādājusi priekšlikumu Direktīvai COM(2010) 392 galīgā redakcija "par tiesībām uz informāciju kriminālprocesā".

3.2. Direktīvas priekšlikuma mērķis ir konkrēti ieviest ceļvedī minēto B pasākumu, paredzot visā Eiropas Savienībā kopējus minimālos standartus attiecībā uz tiesībām uz informāciju kriminālprocesā.

⁽¹⁾ Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 5. panta punktā (Tiesības uz brīvību un drošību) 2. punktā noteikts, ka "ikvienu aizturētu personu nekavējoties jāinformē viņam saprotamā valodā par aizturēšanas iemesliem un par jebkuru viņam izvirzīto apsūdzību"; 6. panta (Tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu) 3. punktā paredzēts, ka "Ikvienam, kas tiek apsūdzēts noziegumā, ir sekojošs tiesību minimums: a) tikt nekavējoties informētam, viņam saprotamā valodā un detalizēti, par viņam izvirzītās apsūdzības raksturu un iemeslu; b) uz attiecīgu laiku un līdzekļiem, lai sagatavotu savu aizstāvību un e) uz bezmaksas tulku pakalpojumiem, ja viņš nesaprot tiesā lietoto valodu vai nerunā tajā."

Tādas pašas taisnīgas tiesas garantijas ir izteikti paredzētas Itālijas Konstitūcijas 111. pantā, kas grozīts ar konstitucionālo likumu Nr. 2/1999.

⁽²⁾ Direktīva 2010/64, publicēta OV L 280, 26.10.2010., stājusies spēkā 2010. gada 20. oktobrī.

3.3. Tādējādi noteikumos paredzēts, ka kriminālvajāšanas iestādes pienākums ir ne tikai sniegt aizdomās turētajai personai nepieciešamo informāciju, bet arī rūpēties par to, lai attiecīgā informāciju būtu zināma aizsardzībai.

3.4. Turklāt praksē šiem pozitīvajiem un pamatotajiem pasākumiem vajadzētu ļaut samazināt tiesvedības laiku un izmaksas, jo tiks novērsta juridiskas kļūdas un samazināsies apelāciju skaits.

3.5. Tādējādi tie varētu ļaut iegūt pozitīvu "kompensāciju" par papildu — pat ja nelielu — finansālo slogu, kas noteikti radīšies informācijas pasākumu izstrādes un ieviešanas gaitā.

4. Īpašas piezīmes.

4.1. 18. apsvērums. Teikums "*Informācija par tiesībām būtu nekavējoties mutiski vai rakstveidā jāsniedz visām aizdomās turētajām un apsūdzētajām personām kriminālprocesa sākumā.*" var likties pretrunīgs, tādēļ būtu lietderīgi noteikt precīzi, kurā brīdī mutiski vai rakstveidā jāsniedz informācija par apsūdzību.

4.2. 19. apsvērums. Frāze "*informācija par šīm tiesībām šajā brīdī būtiskajām tiesībām*" ir neskaidra, tādēļ būtu precīzāk jānosaka piemērojamo procesuālo tiesību raksturs un darbības joma, lai jo īpaši nodrošinātu efektīvu aizsardzību.

4.3. 21. apsvērums. Pati par sevi frāze apsvēruma beigās "*nopietnus draudus (...) iekšējai drošībai*" ir var likties neskaidra. Tomēr īpašības vārds "nopietns" jāuzskata par pilnīgi nepieciešamu elementu, lai novērstu to, ka dalībvalstis, pamatojoties uz "*iekšējās drošības*" nodrošināšanu, izmanto "*politiskas*" pilnvaras.

4.4. 22. apsvērums. No caurskatāmības viedokļa, frāze "*mehānismam, lai pārliecinātos, ka aizdomās turētā persona*" varētu būt izteikta precīzāk, pirms vārda "pārliecinātos" pievienojot "*ar oficiālu rīcību*".

4.5. 3. panta 1. punkts. Vārdu "*nekavējoties*" varētu lietderīgi aizstāt ar "*pirmajā rīcības reizē*".

4.6. 3. panta 2. punkts, pēdējais ievilkums. [Tulkotāja piezīme: ziņotājs vēlas formulējumu itāļu valodā saskaņot ar Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (ECHR) 5. panta 3. punktā minēto frāzi "nekavējoties nododama". Tulkojumā latviešu valodā attiecīgais formulējums ("tiesības uz nekavējošu nogādāšanu") jau atbilst konvencijā lietotajam].

4.7. 4. panta 1. punkts. Vārds "*nekavējoties*" būtu jāaizstāj ar "*aizturēšanas brīdī*".

4.8. 6. pants. Tā kā direktīva attiecas uz tiesībām uz informāciju par personai izvirzīto apsūdzību ne tikai kriminālprocesa laikā, bet arī laikā "pirms procesa", noteikumos vajadzētu precizēt, ka informācija par izvirzīto apsūdzību jāsniedz arī tiesībsardzības iestādes veiktās izmeklēšanas laikā, to darot vismaz gadījumos, kad tiesu iestādes pilnvaras ir deleģētas un kad tiek izvirzīta sākotnējā apsūdzība.

4.9. 6. panta 1. punkts būtu jāgroza, to izsakot šādā redakcijā: "Dalībvalstis nodrošina, lai ikviena aizdomās turēta vai apsūdzēta persona saņemtu pietiekamu informāciju par viņai izvirzīto apsūdzību **un tās pamatojumu**, tādējādi garantējot kriminālprocesa taisnīgumu." Tādā veidā tiktu ņemta vērā ECHR iekļautā koncepcija (skatīt 6. panta 3. punkta a) apakšpunktu, kurā konkrēti pieminēts "**apsūdzības iemesls**").

4.10. 6. panta 2. punkts. [Tulkotāja piezīme: ierosinātais grozījums nav piemērojams latviešu valodai, jo tiek ierosināts vārdu "nekavējoties" aizstāt ar izteicienu "pēc iespējas ātrāk", lai formulējums atbilstu redakcijai Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā, kuras latviešu valodas versijā izmantots vārds "nekavējoties"].

4.11. 6. panta 3. punkta a) apakšpunkts. Vārdi "apstākļu aprakstu, kādos **ir** izdarīts noziedzīgais nodarījums" jāaizstāj ar "apstākļu aprakstu, kādos **pēc apgalvotā ir** izdarīts noziedzīgais nodarījums", jo apsūdzības brīdī vēl nav konstatēts, ka noziedzīgais darījums tiešām ir izdarīts; šāds secinājums ir iespējams vienīgi pēc tiesas.

4.12. 6. panta 3. punkta a) apakšpunkts. Frāze "*tostarp laiku, vietu un aizdomās turētās vai apsūdzētas personas dalības pakāpi nodarījumā*" būtu precīzāka, ja "*dalības pakāpi*" aizstātu ar "*faktisko lomu*".

4.13. 6. panta 3. punkts. Pievienot šādus trīs jaunus apakšpunktus:

"c) iepriekš minētajam noziedzīgajam nodarījumam piemērojamā soda apmērs;

d) aizstāvības termiņi un līdzekļi un pierādījumu līdzekļi;

e) cik lielā mērā tiek ņemta vērā jebkāda vainas atzīšana."

4.14. 7. panta 2. punkts. Noteikumiem par "slepenuma" piemērošanu, lai atteiktu pieeju noteiktiem dokumentiem pēc tam, kad izmeklēšana ir pabeigta, būtu jānodrošina, ka tiesu iestādes nepamatoti neizmanto savas pilnvaras, jo jebkurā gadījumā izmeklēšanas izbeigšana parasti nozīmē, ka procesuālie dokumenti ir pieejami.

4.15. 7. panta 3. punkts. Jānodrošina, lai direktīvas visās valodu versijās atsauce būtu uz "*indagini preliminari*" (sākotnējo izmeklēšanu), izvairoties no tādām frāzēm kā itāļu "*fase istruttoria*", jo daudzās tiesiskajās sistēmās šāds izmeklēšanas posms nav paredzēts.

Briselē, 2010. gada 8. decembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Priekšlikums – Eiropas Parlamenta un Padomes regula, ar ko attiecībā uz iespēju, ka dalībvalstis var ierobežot vai aizliegt ĢMO audzēšanu savā teritorijā, groza Direktīvu 2001/18/EK”

COM(2010) 375 galīgā redakcija — 2010/0208 (COD)

2011/C 54/16)

Ziņotājs: **Gerfried GRUBER**

Eiropas Parlaments 2010. gada 7. septembrī un Padome 2010. gada 10. septembrī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 114. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums – Eiropas Parlamenta un Padomes regula, ar ko attiecībā uz iespēju, ka dalībvalstis var ierobežot vai aizliegt ĢMO audzēšanu savā teritorijā, groza Direktīvu 2001/18/EK”

COM(2010) 375 galīgā redakcija – 2010/0208 (COD).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2010. gada 17. novembrī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 467. plenārajā sesijā, kas notika 2010. gada 8. un 9. decembrī (2010. gada 9. decembra sēdē), ar 169 balsīm par, 12 balsīm pret un 12 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi.

1.1. EESK atzīst, ka ģenētiski modificētu organismu izmantošana Eiropas lauksaimniecībā rada nopietnas bažas lielā Eiropas iedzīvotāju daļā. Tāpēc EESK atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas nodomu risināt šo sarežģīto jautājumu, kas saistīts ar dalībvalstu tiesībām brīvi lemt par ĢMO audzēšanu, lai rastu praktisku risinājumu un mēģinātu izveidot Eiropas sistēmu, kura netraucētu iekšējā tirgus darbībai. EESK tomēr uzskata, ka publicētais priekšlikums regulai, kura pamatā galvenokārt ir ētikas un morāles kritēriji, rada vairāk neskaidrību nekā noteiktību un tā piemērošana varētu sekmēt atšķirīgu pasākumu (bez tiesiskas noteiktības) īstenošanu dalībvalstīs un reģionos, negatīvi ietekmējot ES iekšējā tirgus darbību, tirgus dalībnieku juridisko drošību un sistēmas uzticamību kopumā.

1.2. Komiteja uzskata, ka publicētais priekšlikums ir jāuzlabo un jāprecizē, īpaši cenšoties nodrošināt juridisko noteiktību iesaistītajām personām. Komiteja uzskata, ka šādu juridisko noteiktību vislabāk varētu panākt, piemēram, izveidojot konkrētu un piemērojamu juridisko pamatu ES sekundārajos tiesību aktos, norādot konkrētus principus, noteikumus un procedūras, kas attiecas uz valstu pasākumiem. Vispārīgāk runājot, Komiteja rosina vairāk precizēt priekšlikuma juridisko pamatu un nodrošināt, lai aizliegumi, ko dalībvalstis varētu noteikt, pamatojoties uz 26. b pantu, atbilstu ES iekšējā tirgus noteikumiem un PTO tirdzniecības noteikumiem, kā arī citām starptautiskām juridiskajām saistībām.

1.3. Jautājums par valstu noteiktajiem ierobežojumiem ĢMO audzēšanai ir cieši saistīts ar jautājumiem par līdzāspastāvēšanu

un atbildības uzņemšanos par ĢMO radītajiem kaitējumiem un nejaušiem piejaukumiem. Komiteja uzskata, ka minētie jautājumi tāpēc jārisina kopīgi vai vienlaikus izstrādātos priekšlikumos tiesību aktiem, visaptverošāk pārskatot arī ES tiesisko regulējumu lauksaimniecības biotehnoloģiju jomā, kā tas paredzēts arī Vides ministru padomes 2008. gada decembra secinājumos.

1.4. Tā kā Komisijas pašreizējais priekšlikums ir izstrādāts laikā, kad paredzēta spēkā esošā tiesiskā regulējuma vispārēja pārskatīšana, pirms tās pabeigšanas nav iespējams izteikt galīgo viedokli par priekšlikumu, ko pilnībā varēs novērtēt tikai saistībā ar apstiprināšanas sistēmas un vispārējā tiesiskā regulējuma pārskatīšanu. Taču tādēļ nebūtu nevajadzīgi jāaizkavē minētā priekšlikuma uzlabošana.

2. Priekšlikums regulai un tā pamatojums.

2.1. Eiropas Savienībā (ES) izveidots visaptverošs tiesiskais regulējums ģenētiski modificētu organismu (ĢMO) apstiprināšanai. ĢMO audzēšanu tiesiski regulē Direktīva 2001/18/EK ⁽¹⁾ un Regula (EK) Nr. 1829/2003 ⁽²⁾. Pamatojoties uz papildu zinātnisku

⁽¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2001/18/EK (2001. gada 12. marts) par ģenētiski modificētu organismu apzinātu izplatīšanu vidē un Padomes Direktīvas 90/220/EEK atcelšanu (OV L 106, 17.4.2001., 1. lpp.).

⁽²⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1829/2003 (2003. gada 22. septembris) par ģenētiski modificētu pārtiku un barību (OV L 268, 18.10.2003., 1. lpp.).

informāciju, kas ļauj secināt, ka attiecīgais ĢMO apdraud cilvēku veselību vai vidi, dalībvalstis jau apstiprinātu ĢMO audzēšanu var ierobežot ar aizsardzības pasākumiem, kas atbilst Direktīvas 2001/18/EK 23. panta noteikumiem. Saskaņā ar 26.a pantu dalībvalstis var veikt attiecīgus pasākumus, lai izvairītos no netīšas ĢMO klātbūtnes citos produktos (līdzāspastāvēšana).

2.2. Padome 2009. gada martā noraidīja Eiropas Komisijas priekšlikumu pārtraukt valstu (proti, Austrijas un Ungārijas) īstenotos drošības pasākumus, kuriem trūkstot pietiekama zinātniskā pamatojuma. Līdzīgus lēmumus Padome pieņēmusi arī iepriekš, tādēļ pašreizējo situāciju varētu dēvēt par politisku strupceļu, un to var pielīdzināt situācijai saistībā ar autorizācijas sistēmu. Trīspadsmit dalībvalstis ⁽³⁾ 2009. gada jūnijā ar kopīgu paziņojumu aicināja Eiropas Komisiju izstrādāt priekšlikumus, lai piešķirtu dalībvalstīm tiesības lemt par ĢMO audzēšanu valstī.

2.3. Saskaņā ar Komisijas priekšsēdētāja Barroso politiskajām pamatnostādņēm Komisija 2010. gada 13. jūlijā publicēja priekšlikumu tiesību aktam, ar ko dalībvalstīm piešķirtu tiesības pašām lemt par ĢMO audzēšanu valstī. Komisija nāca klajā ar šādiem priekšlikumiem: Paziņojumu par dalībvalstu izvēles brīvību lemt par ģenētiski modificētu kultūraugu audzēšanu ⁽⁴⁾ un priekšlikumu regulai, ar kuru attiecīgi pielāgotu tiesisko regulējumu ⁽⁵⁾.

2.4. Ierosināts pieņemt regulu, ar ko Direktīvai 2001/18/EK tehniski pievieno jaunu 26.b pantu. Minētajā pantā noteikts, ka dalībvalstis var lemt par pasākumiem, lai visā vai daļā to teritorijas ierobežotu vai aizliegtu vienotajā tirgū jau apstiprinātu ĢMO audzēšanu, ja aizliegumam ir pamatojums, kas nav saistīts ar pašlaik spēkā esošajā apstiprināšanas regulējumā minēto vides un cilvēka veselības apdraudējumu un kas ir saskaņā ar līgumiem.

2.5. Ievērojot subsidiaritātes principu un cenšoties nodrošināt juridisko noteiktību, ierosināts pieņemt regulu, lai palielinātu dalībvalstu rīcības brīvību ĢMO audzēšanas jomā. Komisija atzīmē, ka priekšlikums regulai atbilst iekšējā tirgus noteikumiem un starptautiskajām saistībām. Komisija uzskata, ka jaunie noteikumi nav pretrunā spēkā esošajai apstiprināšanas kārtībai, bet tikai papildina to.

2.6. Padomes Juridiskais dienests 5. novembrī publicēja juridisku atzinumu par juridiskā pamata izvēli, valsts līmeņa pasākumiem, kurus varētu pieņemt, un ierosināto pasākumu atbilstību VVTT (Vispārējā vienošanās par tarifiem un tirdzniecību) nolīgumiem. Juridiskais dienests uzskata, ka izvēlētais juridiskais pamats nav pareizs, pauž nopietnas bažas par to pasākumu, kurus varētu pieņemt dalībvalstis, atbilstību līgumiem vai VVTT, kā arī uzsver, ka dalībvalsts vai reģiona pasākumu, kas apstiprināts, pamatojoties uz ētiskiem vai morāliem kritērijiem, būtu sarežģīti aizstāvēt

Eiropas Savienības Tiesā un PTO. Bez tam minētās bažas daļēji ir apstiprinājis Eiropas Parlamenta juridiskais dienests, kas savā 2010. gada 17. novembra atzinumā izvirzīja līdzīgu jautājumu par valstu noteikto, piemēram, uz sabiedrības morāli balstīto ierobežojumu iespējamā pamatojuma atbilstību ES iekšējā tirgus noteikumiem un PTO tirdzniecības noteikumiem.

3. Par ĢMO pašreizējo apstiprināšanas kārtību.

3.1. Eiropas līmenī izveidota apstiprināšanas kārtība, lai nodrošinātu cilvēku dzīvības un veselības, dzīvnieku veselības un labturības, vides un patērētāju interešu aizsardzību augstā līmenī un efektīvu iekšējā tirgus darbību.

3.2. Spēkā esošie noteikumi par ĢMO apstiprināšanu un to izmantošanu balstīti uz vairākiem (juridiskiem) pamatprincipiem, kuriem, kā uzskata EESK, būtu jāpievērš īpaša uzmanība. Te īpaši jāatzīmē:

- neatkarīga un zinātniski pamatota apstiprināšanas procedūra;
- veselības un vides aizsardzība augstā līmenī, ievērojot piesardzības principu;
- atbilstība iekšējā tirgus noteikumiem un starptautiskajām saistībām;
- izvēles brīvība un pārredzamība visā pārtikas ķēdē;
- juridiskā noteiktība;
- subsidiaritāte un proporcionālitate.

3.3. Eiropas Komisijas priekšlikumi jāaplūko saistībā ar Padomes 2008. gada decembra secinājumu īstenošanas termiņu un saturu; secinājumos arī ierosināts pārskatīt pašlaik spēkā esošo apstiprināšanas kārtību, un pārskatīšanu paredzēts pabeigt līdz 2010. gada beigām. Svarīgākās ierosmes ir pārskatīt Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādes (EFSA) pamatnostādnes attiecībā uz iespējamā veselības un vides apdraudējuma novērtēšanu ⁽⁶⁾, izstrādāt Eiropas Komisijas ziņojumu par vides uzraudzības uzlabošanu pēc apstiprināšanas un pētījumu par ĢMO audzēšanas sociālo, ekonomisko un ekoloģisko ietekmi. Tiek pārskatīts arī tiesiskais regulējums attiecībā uz pārtikas produktiem un lopbarību, kas satur ĢMO, un ĢMO audzēšanu. Līdz 2012. gadam pilnībā jāpārstrādā visa ĢMO apstiprināšanas kārtība.

3.4. Jāanalizē arī audzēšanas aizliegumu vai ierobežojumu vai līdzāspastāvēšanas noteikumu saikne, jo abas tēmas ir savstarpēji cieši saistītas un Eiropas Komisija arī šajā jomā vēlētos dalībvalstīm piešķirt lielāku izvēles brīvību. Tāpēc svarīgi ir secinājumi, kas minēti Komisijas 2009. gada 3. aprīļa ziņojumā par līdzāspastāvēšanas pamatnostādņu ⁽⁷⁾ īstenošanu.

⁽³⁾ AT, BG, IE, EL, CY, LV, LT, HU, LU, MT, NL, PL un SI.

⁽⁴⁾ COM (2010) 380 galīgā redakcija.

⁽⁵⁾ COM (2010) 375 galīgā redakcija.

⁽⁶⁾ Sk. uzsāktu publisko apspriešanu par EFSA-pamatnostādņu projektu (12. novembris), kas notiks līdz 2011. gada 24. janvārim, tīmekļa vietne: <http://www.efsa.europa.eu/en/press/news/gmo101112.htm>

⁽⁷⁾ COM (2009) 153 galīgā redakcija.

4. Vispārīgas piezīmes.

4.1. Lai gan Komiteja saprotamu iemeslu dēļ vēl nav paudusi viedokli par konkrētiem valstīs noteiktajiem audzēšanas aizliegumiem, tā ir izteikusi piezīmes, kas saturiski saistītas ar minēto priekšlikumu regulai un vērtējamās kā debatēs pausti viedokļi un priekšlikumi, kuri nav zaudējuši nozīmību.

4.2. Komiteja 2004. gada 16. decembrī pieņemtajā pašiniciatīvas atzinumā⁽⁸⁾ rūpīgi analizēja ĢMO, tradicionālās un bioloģiskās lauksaimniecības līdzaspastāvēšanu, kā arī izteica priekšlikumus par regulējuma līmeni. Minētajā atzinumā arī norādīts, ka daži pasākumi, kuru mērķis ir novērst šķirņu krustošanos, ievērojot apstākļus attiecīgajā reģionā, kā arī reģionālie noteikumi attiecībā uz audzēšanu vai audzēšanas aizliegšanu ir jāregulē valsts līmenī. Komiteja arī uzsvēra, ka ES līmenī jāpieņem obligāti noteikumi par līdzaspastāvēšanu un atbildību.

4.3. Īpaša uzmanība jāpievērš aizsargājamo dabas teritoriju un ekoloģiski neaizsargāto reģionu aizsardzībai. Jāapsver arī pasākumi reģionu ekonomikas un kultūras interešu aizsardzībai un jānovērtē cita veida sociālā un ekonomiskā ietekme.

4.4. Komiteja minētajā atzinumā arī norādīja, ka līdzaspastāvēšanas nosacījumi var atšķirties atkarībā no reģionālajiem apstākļiem un īpaši reģionos, kur ir daudz mazu lauku saimniecību, nevar vienlaikus audzēt ĢMO un nemodificētas kultūras, lietojot kā tradicionālās, tā bioloģiskās audzēšanas metodes.

4.5. Šajā saistībā atzinumā norādīts uz iespējām tirdzniecībā izmantot reģionālās kvalitātes zīmes un izcelsmes garantijas, kas liecina par atteikšanos no ĢMO izmantošanas, tādējādi ievērojot patērētāju vēlmes. Tāpēc daudzi reģioni paziņojuši, ka tajos neaudzē un neizmanto ĢMO, savukārt Komiteja šajā sakarā norādīja uz vairākām juridiskām neskaidrībām, kuras būtu jāprecizē.

5. Īpašas piezīmes un neatbildētie jautājumi.

5.1. *Kritēriji iespējamam audzēšanas aizliegumam/audzēšanas ierobežošanai.*

5.1.1. Ar Direktīvu 2001/18/EK saskaņoja ĢMO apstiprināšanas noteikumus, tai skaitā Direktīvas 23. pantā ietvertos noteikumus par aizsardzības pasākumu īstenošanu un 26.a panta noteikumus par līdzaspastāvēšanu. Juridiskais pamats ir LESD 114. pants (agrāk LES 95. pants) par tiesību aktu tuvināšanu, lai sasniegtu iekšējā tirgus mērķus. Jaunais 26.b pants nosaka to, ka dalībvalstis var aizliegt ĢMO audzēšanu, pat ja tā atļauta Eiropas Savienības līmenī.

5.1.2. Tomēr šajā gadījumā jājauc, cik lielā mērā aizliegums valstī audzēt ĢMO atbilst saskaņotam noteiktas jomas tiesiskajam regulējumam un vai tas nav pretrunā iekšējā tirgus vispārējiem tiesību principiem. Jāpiebilst arī, ka saskaņā ar Padomes Juridiskā

dienesta nesen sniegto atzinumu⁽⁹⁾ Līguma par Eiropas Savienības darbību 114. panta juridiskais pamats nav pareizs, ja ņemam vērā priekšlikuma par 26.b pantu mērķus, saturu un darbības jomu. No otras puses, Padomes Juridiskais dienests neapšaubā LESD 114. panta kā priekšlikuma juridiskā pamata piemērotību, un tas liecina, ka ES līmenī šajā jautājumā ir dažādas juridiskās interpretācijas, kas jāprecizē un jāatrisina.

5.1.3. Priekšlikumā nav minēts ne visaptverošs pamatojums, ne arī atsevišķi tā piemēri, kurus dalībvalstis varētu izmantot, lai aizliegtu valstī audzēt ĢMO. Jaunajā 26.b pantā vien norādīts, ka iemesliem jābūt tādiem, kuri nav pārbaudīti jau apstiprināšanas procesā. Tādēļ nevar pamatoties uz iemesliem, kas, ievērojot ES spēkā esošo apstiprināšanas kārtību, minēti, lai pamatotu draudus videi un veselībai, vai saistīti ar šādiem draudiem. EESK uzskata, ka juridisko noteiktību, kas ar minēto priekšlikumu ir jānodrošina, varētu palielināt, tieši 26.b pantā ietverot konkrētu iemeslu indikatīvu (taču ne izsmelošu) sarakstu, uz kuru dalībvalstis varētu atsaukties, lai valstī ierobežotu vai aizliegtu ĢMO audzēšanu. Šādā sarakstā līdztekus ētikas, morālajiem un reliģiskajiem argumentiem varētu minēt arī dažus sociālus un ekonomiskus apsvērumus. Salīdzinājumā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 36. pantā minētajiem iemesliem un to interpretāciju Eiropas Savienības Tiesas judikatūrā šāds precizējums būtu *lex specialis*, un tādējādi uzlabotos savietojamība ar iekšējā tirgus noteikumiem un Līgumiem.

5.2. Juridiskā noteiktība.

5.2.1. Komiteja uzskata, ka juridisko noteiktību nevar nodrošināt, norādot tikai uz primārajiem tiesību aktiem. Kā piemēru te var minēt Eiropas Savienības Tiesas 2009. gada 16. jūlija lēmumu lietā C-165/08⁽¹⁰⁾, ar kuru aizliegums valstī piešķirt atļauju ĢMO audzēšanai atzīts par neatbilstošu ES tiesību aktiem. Minētais lēmums liecina, cik sarežģīti dalībvalstīm ir pamatot aizliegumu ar citiem iemesliem, kas nav saistīti ar veselības un vides aizsardzību.

5.2.2. EESK tomēr atzīmē, ka pašreizējos tiesiskajos un politiskajos apstākļos skaidra un stabila juridiskā pamata izveide radītu dalībvalstīm — salīdzinājumā ar pašreizējo stāvokli — lielāku juridisko noteiktību. Tas nebūtu jādara, norādot uz šaurām un neskaidrām rīcības iespējām un pamatojoties uz vispārējiem iekšējā tirgus noteikumiem, bet gan atvasinātajās tiesībās (t.i., Direktīva 18/2001/EK) nosakot konkrētu un precīzu juridisko pamatu.

5.3. EFSA veicamo pārbaūžu apjoms — sadarbība ar dalībvalstīm.

5.3.1. Lai aizsargātu zinātniski pamatotas apstiprināšanas kārtību, jāpārstrādā EFSA pamatnostādnes, kuras attiecas uz iespējamā veselības un vides apdraudējuma novērtēšanu un kurām pēc dalībvalstu piekrišanas būtu jāiegūst normatīvs raksturs. EESK šajā sakarā pauž cerību, ka tiks pilnveidota zinātniski pamatotu un neatkarīgu pārbaūžu sistēma un tās tiks veiktas apstiprināšanas procesā, ievērojot piesardzības principu.

⁽⁹⁾ Padomes Juridiskā dienesta atzinums, 05.11.2010., 2010/0208(COD), 15696/10.

⁽¹⁰⁾ Eiropas Savienības Tiesas 2009. gada 16. jūlija lēmums lietā C-165/08 (Eiropas Komisija pret Polijas Republiku).

⁽⁸⁾ OV C 157, 28.6.2005., 155. lpp.

5.3.2. EESK ierosina apsvērt, vai EFSA, veicot zinātnisku riska novērtēšanu, noteiktu jautājumu risināšanā nevajadzētu vairāk iesaistīt dalībvalstis. Saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 178/2002 ⁽¹¹⁾ EFSA uzdevums ir sniegt zinātniskus atzinumus par pārtikas un lopbarības nekaitīgumu, ņemot vērā arī vides apdraudējumu. Bez šaubām, ĢMO ietekme uz vidi tiek uzraudzīta arī dalībvalstīs. Turklāt dalībvalstis var precīzāk analizēt ar vidi saistītos atšķirīgos apstākļus savā teritorijā. Analīzes rezultāti EFSA būtu jāņem vērā.

5.3.3. Vispārīgi būtu jāizstrādā metodikas kritēriji, lai panāktu, ka visi EFSA uzdevumā un pašas EFSA veiktie zinātniskie darbi atbilst šādiem kritērijiem. Varētu paredzēt pat zinātnisku recenzēšanu, un tas varētu uzlabot koordināciju starp EFSA un dalībvalstīm ⁽¹²⁾. EESK apzinās, ka EFSA izmanto formāli visaugstākos un zinātniski pilnīgi neatkarīgus riska novērtēšanas kritērijus un tāpēc tā ir ES iestāde, kas guvusi plašu atzinību arī starptautiskā līmenī. Izpētes metožu izstrādē jāveido ciešāka sadarbība starp EFSA un dalībvalstu zinātniskās pētniecības institūtiem, universitātēm un neatkarīgiem pētniekiem, kas strādā riska novērtēšanas jomā.

5.3.4. Tomēr, lai nodrošinātu, ka ĢMO zinātniskā novērtēšana ir pārredzamāka un kvalitatīvāka, EESK ierosina veikt reformas EFSA, lai to personu skaitā, kuras ir ieinteresētas ĢMO jautājumu risināšanā, būtu pārstāvēti ne tikai pētnieki, bet visas interešu grupas (patērētāji, nozares pārstāvji, tirgotāji, bioloģiskās lauksaimniecības un lopkopības pārstāvji, patērētāju kooperatīvi, uztura speciālisti, ārsti utt.).

5.4. Iekšējais tirgus.

5.4.1. Eiropas Komisija uzskata, ka iespēja aizliegt ĢMO audzēšanu valstī nebūs šķērslis sēklu, pārtikas un lopbarības, kas satur ĢMO, iekšējā tirgus darbībai. Šis Eiropas Komisijas apgalvojums ir apšaubāms, jo reģionos vai dalībvalstīs, kurās noteikts audzēšanas aizliegums, sēklu, kas satur ĢMO, tirdzniecība varētu būt ierobežota. Šāds secinājums izriet no spēkā esošiem Eiropas Savienības Tiesas spriedumiem attiecīgajās lietās ⁽¹³⁾.

5.4.2. Pašlaik grūti novērtēt, vai aizliegums valstī audzēt ĢMO traucēs konkurencei. Kamēr ES līmenī nav pieņemti (obligāti) noteikumi par līdzaspastāvēšanu un atbildību, iespējams, ka lauksaimniecības nozarēs, kas nav saistītas ĢMO, līdzvērtīgi

konkurences apstākļi nebūs nodrošināti. No vienas puses, īstenojot pasākumus līdzaspastāvēšanas nodrošināšanai, radīsies papildu administratīvais un finansiālais slogs, kas ir jāprognozē, izvēloties turpmākos risinājumus. No otras puses, ĢMO neierobežošana varētu radīt priekšrocības tirdzniecības jomā, kur patērētāju izvēle ietekmēs cenu veidošanos.

5.4.3. Šajā sakarā jānorāda, ka ģenētiski modificētiem augiem salīdzinājumā ar parastiem augiem dažkārt nepieciešami citi kultivēšanas un audzēšanas pasākumi, piemēram, citi augu aizsardzības līdzekļi, tāpēc var rasties problēmas ar šo līdzekļu pieejamību, jo to iekšējais tirgus nav izveidots un nedarbojas. Šis piemērs liecina, cik daudzveidīgi ir nosacījumi, kas ietekmē lauksaimnieku lēmumus, ko un kā audzēt.

5.5. Sociālās un ekonomiskās sekas.

5.5.1. Plānots, ka Eiropas Komisija 2010. gada beigās publicēs ziņojumu par ĢMO apstiprināšanas sociālajām un ekonomiskajām sekām. Ziņojumā iekļautās atziņas būtu jāievēro, novērtējot šajā atzinumā apspriesto priekšlikumu, jo tieši ĢMO audzēšanas ietekmi uz ekonomiku, sociālo jomu un vidi izmantos kā pamatojumu audzēšanas aizliegumam saskaņā ar 26.b pantu. Kamēr minētais ziņojums nav publicēts, nevar paust visaptverošu viedokli par izskatāmo priekšlikumu.

5.5.2. Svarīgi pieminēt, ka dažos gadījumos Regulā (EK) Nr. 1829/2003 jau tagad atļauts riska pārvaldības novērtējumā ņemt vērā arī aspektus, kas nav saistīti ar draudiem cilvēka veselībai un videi.

5.5.3. Tā kā trūkst informācijas par ietekmi uz ekonomiku un konkurences tiesībām, priekšlikumā jāiekļauj norma, kas nosaka, ka jāveic novērtēšana, un Eiropas Komisijai iepriekš jāveic atbilstošs ietekmes novērtējums.

5.6. Starptautiskās saistības.

5.6.1. Komiteja uzskata, ka svarīgi ir precizējumi, kas saistīti ar starptautisko saistību, it īpaši — PTO/VVTT, kā arī Kartahenas protokola noteikumu ievērošanu. Tā kā paredzams, ka dalībvalstis, kas vēlas valstī aizliegt ĢMO audzēšanu, to tagad pamatos arī ar jauno 26.b pantu, ir svarīgi, lai šiem lēmumiem būtu atbilstošs un starptautiski atzīts juridiskais pamats.

⁽¹¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 28. janvāra Regula (EK) Nr. 178/2002, ar ko paredz pārtikas aprites tiesību aktu vispārīgus principus un prasības, izveido Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādi un paredz procedūras saistībā ar pārtikas nekaitīgumu OV L 31, 1.2.2002., 1. lpp.

⁽¹²⁾ Sk. Ungārijas prasību pret Eiropas Komisiju saistībā ar *Amflora*, lieta T-240/10.

⁽¹³⁾ Sk., piemēram, lietas C-110/05 (Komisija pret Itāliju), C-142/05 (*Mickelsoon and Roos*), C-188/04 (*Alfa Vita*) un C-416/00 (*Morellato*).

5.6.2. Ņemot vērā šī jautājuma nozīmīgumu, EESK vēlas no Eiropas Komisijas saņemt sīkāku skaidrojumu par atbilstību ES starptautiskajām saistībām. Šajā sakarā vērā ņemams būtu Eiropas iestāžu juridisko dienestu viedoklis par atbilstību PTO noteikumiem, it īpaši Padomes Juridiskā dienesta nesen sniegtais atzinums ⁽¹⁴⁾, kurā paustas lielas šaubas, vai pasākumi, kuras dalībvalstis varētu paredzēt, pamatojoties uz jauno 26.b pantu Komisijas ierosinātajā redakcijā, atbilst Līgumiem un VVTT. Arī Eiropas Parlamenta juridiskais dienests izsaka līdzīgas šaubas par piemēram, uz sabiedrības morāli balstīto ierobežojumu iespējamā pamatojuma atbilstību ES iekšējā tirgus noteikumiem un PTO tirdzniecības noteikumiem.

5.7. Brīva pārtikas produktu aprīte.

5.7.1. Jānodrošina kā ražotāju un mazumtirgotāju, tā arī patērētāju izvēles brīvība. Ražotāji ir uzņēmēji, un viņiem ir jāļauj brīvi izvēlēties produktu audzēšanas metodes. Arī importētājiem un tirgotājiem ir jānodrošina iespēja veikt likumīgu profesionālo darbību, neraugoties uz ierosināto jauno 26.b pantu.

5.7.2. Tāpēc valstu noteiktajiem ierobežojumiem vai audzēšanas aizliegumiem būtu jāatbilst vispārējiem Līgumu principiem, it īpaši subsidiaritātes un proporcionalitātes principam.

5.7.3. Lai patērētāji varētu brīvi izvēlēties starp pārtikas produktiem ar vai bez ĢMO, jāizveido to izsekojamības un marķēšanas sistēma, kas netraucēti darbojas, un jānodrošina patērētāju vēlēm atbilstošs piedāvājums. Svarīgi ir pievērst uzmanību produktu pieejamībai reģionālajā līmenī. EESK uzsver — Eiropas patērētājiem pilnībā jāapzinās, ka ĢMO audzēšanas aizliegums viņu valstī vai reģionā neaizkavēs ĢMO brīvu tirdzniecību tajā pašā teritorijā un turpināsies pārtikā vai lopbarībā lietojamo apšaubāmas izsekojamības ĢMO masveida imports no trešām valstīm.

5.8. Saistība ar līdzāspastāvēšanas jautājumiem.

5.8.1. Līdzāspastāvēšanas mērķis ir novērst nejašu ĢMO sajaukšanos ar parastiem vai bioloģiskiem produktiem, lai saglabātu ražotāju un patērētāju izvēles brīvību, kā arī novērstu ekonomisku kaitējumu uzņēmējiem.

5.8.2. EESK uzskata, ka efektīva līdzāspastāvēšanas īstenošana un nodrošināšana ir būtisks aspekts saistībā ar ĢMO izmantošanu, taču joprojām pastāv daudzas neskaidrības, un visos līmeņos jāturpina apkopot zināšanas par ĢMO audzēšanas sekām ilgākā termiņā.

5.8.3. Komisijas priekšlikumā paredzētā iespēja aizliegt audzēšanu varētu mazināt nejašas piejaukšanās vai krustošanās problēmu attiecīgajos apgabalos, taču tas nenozīmē, ka jāmazina pūliņi izstrādāt noteikumus, kas regulē dažādu audzēšanas metožu ilgtermiņa līdzāspastāvēšanu. Komiteja 2004. gadā ⁽¹⁵⁾ ieteikusi, ka ir būtiski ES līmenī saskaņot obligātos noteikumus, kas attiecas uz līdzāspastāvēšanu un atbildību (vai 26.a pantā ir jāiekļauj juridiska prasība dalībvalstīm pieņemt šādus noteikumus valstu vai reģionu līmenī), lai nodrošinātu izvēles brīvību, līdzvērtīgus konkurences apstākļus lauksaimniecības nozarē un pārraudzītu ĢMO audzēšanas sociālo un ekonomisko ietekmi. Robežreģioniem tas būs īpaši svarīgi.

5.8.4. Apmaiņa ar informāciju un labas prakses piemēriem būs vēl jo svarīgāka, ja līdzāspastāvēšanas noteikumus izstrādās galvenokārt valsts un reģionālajā līmenī. Tāpēc Eiropas Līdzāspastāvēšanas biroja (ELB) darbībā tam jāpievērš īpaša uzmanība, un visos līmeņos jāiesaista ieinteresētās personas.

5.8.5. Joprojām neatbildēts ir jautājums par to, kāds ir pieļaujamais ĢMO daudzums sēklās un Eiropas Savienībā neapstiprinātos produktos (galvenokārt lopbarībā), kurus ievie Eiropas Savienībā. Eiropas Komisijai vai nu jāsniedz atbildes uz šiem jautājumiem, vai ātrāk jāķeras pie iesniegto priekšlikumu īstenošanas.

5.9. Pārrobežu gadījumi un ar atbildību saistītie jautājumi.

5.9.1. Joprojām neatbildēti ir arī jautājumi par atbildību nejašas ĢMO kontaminācijas gadījumā, it īpaši pārrobežu kontaminācijas gadījumā. Pašlaik dalībvalstīm nav uzlikts pienākums informēt kaimiņvalstis par to, kur audzē ĢMO produktus. Šāda informācija pārsvarā tiek nodota personīgu kontaktu ceļā.

5.9.2. Varētu ierosināt, ka dalībvalstīm, kur pierobežas rajonos audzē ĢMO, internetā kaimiņvalstu valodās jāpublicē informācija par ĢMO audzēšanu. Īstenojot šādu pasākumu, pavērtos iespēja iesniegt prasību tiesā arī citā valstī, ja konstatēta kontaminācija ar ĢMO, kas radījusi ekonomiskus zaudējumus.

5.9.3. Stāvokli uzlabos 2010. gada 12. oktobrī apstiprinātais Kartahenas protokola papildinājums, kurā iekļāva kopīgus noteikumus, kas attiecas uz atbildību un zaudējumu atlīdzināšanu, ja ĢMO pārrobežu pārvadājumi radījuši kaitējumu bioloģiskajai daudzveidībai.

⁽¹⁴⁾ Padomes Juridiskā dienesta atzinums, 05.11.2010., 2010/0208(COD), 15696/10.

⁽¹⁵⁾ OV C 157, 28.6.2005., 155. lpp.

5.9.4. Tāpēc EESK ierosina pārbaudīt, vai iespējams noteikt, ka obligātie noteikumi, kas attiecas uz līdzāspastāvēšanu un atbildību (vai 26.a pantā iekļauta juridiska prasība dalībvalstīm pieņemt šādus noteikumus valstu vai reģionu līmenī), obligāti jāievēro vismaz dalībvalstu robežreģionos un vai tie varētu mazināt privāttiesiskās atbildības riskus, kā arī noskaidrot šaubīgos jautājumus

starp dalībvalstīm. Komiteja atzīmē, ka steidzami jāpieņem šādi noteikumi attiecībā uz atbildību, jo apdrošināšanas nozare joprojām atsakās piedāvāt apdrošināšanas atlīdzību par zaudējumiem, kas saistīti ar ĢMO, un Eiropas Savienībā spēkā esošie noteikumi — Direktīva 2004/35/EK — par atbildību vides jomā nenodrošina pietiekamu aizsardzību pret šādiem zaudējumiem.

Briselē, 2010. gada 9. decembrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Staffan NILSSON

PIELIKUMS

Plenārsesijā pieņemtā grozījuma rezultātā zemāk minēto punktu svītvoja, kaut arī par svītrotā teksta saglabāšanu tika nodota vairāk nekā viena ceturtdaļa balsu.

5.8.5. punkts

“Risinājums, lai noteiktu, cik zemam jābūt neapstiprinātu ĢMO līmenim, var būt tehnisks, nosakot limitu šādiem gadījumiem un attiecinot to gan uz lopbarību, gan pārtiku.”

Balsošanas rezultāti

Par: 83

Pret: 79

Atturas 29

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Digitālā programma Eiropai””

COM(2010) 245 galīgā redakcija

(2011/C 54/17)

Ziņotājs: **McDONOGH KGS**

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2010. gada 19. maijā nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Digitālā programma Eiropai””

COM(2010) 245 galīgā redakcija.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa atzinumu pieņēma 2010. gada 16. novembrī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 467. plenārajā sesijā, kas notika 2010. gada 8. un 9. decembrī (8.decembra sēdē), ar 83 balsīm par un 1 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi.

1.1 Komiteja atzinīgi vērtē Komisijas paziņojumu “Digitālā programma Eiropai”. Komiteja piekrīt Komisijas bažām par finanšu krīzes nodarīto kaitējumu Eiropas ekonomikas un sociālajam progresam. Komiteja arī piekrīt, ka informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) lielo potenciālu var izmantot, lai mudinātu digitālo ekonomiku radīt ļoti vajadzīgo stimulu izaugsmei un paugstinātu Eiropas iedzīvotāju dzīves līmeni. Komiteja ir vienprātis ar Komisiju, ka dažādās politikas iniciatīvas IKT un digitālās programmas jomā ir jāapvieno saskaņotā rīcības plānā un jāpārvalda tā ietvaros.

1.2. Tomēr, neraugoties uz to, ka dažas paziņojuma daļas ir uzrakstītas skaidri, saprotami izklāstot paredzētās politikas iniciatīvas, citās daļās, piemēram, sadaļā par ES sabiedrības ieguvumiem no IKT un sadaļā par digitālās programmas starptautiskajiem aspektiem vēl joprojām nav sniegta konkrēta informācija attiecībā uz rīcības plānu. Komiteja sagaida, ka savlaicīgi tiks rūpīgi izstrādāti visi digitālās programmas elementi un ka konkrētās iniciatīvas, kurās Komiteja piedalīsies, tiks ar to pienācīgi apspriestas.

1.3. Komiteja atzīmē Komisijas apzinātās problēmas, kas kavē dinamiskas digitālās ekonomikas attīstību Eiropā un no kurām jo īpaši jāpiemin šādas: no 27 dalībvalstīm sastāvošās Savienības problēmas saistībā ar tirdzniecības, kultūras un juridisko sadrumstalotību un pastāvīgais investīciju trūkums tīklos, IKT apmācībā un pētniecībā un inovācijā.

1.4. Tomēr minētās problēmas ir bijušas ES uzmanības lokā jau ilgu laiku un, neraugoties uz gadiem ilgiem politikas pasākumiem un rīcības plāniem, sasniegtais progress ir bijis mazāks nekā tika gaidīts. Šobrīd, 2010. gadā, nav pieņemami, ka 30 % ES mājsaimniecību vēl aizvien nav piekļuves internetam ⁽¹⁾ un ka ekonomikas krīzes laikā Eiropa nevar pietiekami paļauties uz to, ka digitālās ekonomikas izaugsme palīdzēs ātri atveseļot ekonomiku.

1.5. Lai gan Eiropa ir reģions, kurā tīklu blīvums ir viens no visaugstākajiem pasaulē, IKT produktu un pakalpojumu sarežģītība, to nepietiekama pieejamība un izmantojamība rada nopietnu šķērslī daudzu iedzīvotāju, jo īpaši gados vecāku personu un cilvēku ar fizisku invaliditāti, iekļaušanai. Eiropai jāvērs galvenā uzmanība uz to, kā IKT produktu un pakalpojumu labāka izstrāde var apmierināt novecojošas sabiedrības un cilvēku ar invaliditāti vajadzības, ņemot vērā arī ANO attiecīgajā konvencijā izvirzītos mērķus.

1.6. Komiteja pauž vilšanos par to, ka netiek ņemti vērā tās ne-mitīgie aicinājumi universālā pakalpojuma sniegšanas pienākumā iekļaut piekļuvi internetam. Ja ES patiešām vēlas īstenot Digitālo programmu un e-iekļaušanas principu, tad šajā jautājumā nepieciešama ātra rīcība. Komiteja atzīst, ka šāda rīcība radītu finansējuma problēmas, un iesaka piešķirt ES finansējumu infrastruktūras nodrošinātājiem, pamatojoties uz pārskatāmiem, objektīviem un samērīgiem kritērijiem.

⁽¹⁾ Eurostat paziņojums preseī STAT/09/176.

1.7. Konkurētspējas ziņā ES ar katru dienu aizvien vairāk atpaliek no ASV, Japānas un Dienvidkorejas progresīvas IKT infrastruktūras jomā, IKT un pētniecības un izstrādes izdevumu apjoma ziņā un iedzīvotāju līdzdalībā digitālajā ekonomikā. Šī ES globālās konkurētspējas samazināšanās jāaptur, efektīvi īstenojot agresīvas politikas iniciatīvas.

1.8. Komiteja uzskata, ka progress, kas panākts IKT un digitālās ekonomikas jomā izvirzīto mērķu sasniegšanā, nav pietiekams tāpēc, ka Eiropas un valstu līmenī nav atbilstoši īstenotas politikas iniciatīvas jeb, citiem vārdiem sakot, “mēs zinājām, kas jādara, bet to nedarījām”. Komiteja aicina dalībvalstis steidzami īstenot ar Digitālo programmu saistītās direktīvas un ieteikumus.

1.9. Komiteja uzskata, ka tirgus nespēj pienācīgi regulēt pats sevi sabiedriskā labuma interesēs. Tādēļ ir vajadzīgs līdzsvarots tiesiskais regulējums, lai aizstāvētu lielāka iedzīvotāju skaita intereses, kā paredzēts stratēģijā “Eiropa 2020”.

1.10. Paziņojumā savlaicīgi pausta nepieciešamība pēc vadības un pārvaldības pieejas, lai īstenotu Digitālo programmu Eiropai kā daļu no stratēģijas “Eiropa 2020” ⁽²⁾. Komiteja pauž atzinību Komisijai par paziņojumā iekļautajiem pārvaldības un vadības noteikumiem, kas paredzēti, lai nodrošinātu šīs svarīgās programmas pienācīgu un savlaicīgu īstenošanu. Tomēr Komisijai tagad jāizstrādā detalizēts dokuments par stratēģijas īstenošanu attiecībā uz Digitālo programmu, lai pievērstos tās faktiskai izpildei.

1.11. Komiteja atbalsta paziņojumā izklāstīto “septiņu pīlāru” rīcības plānu un atzinīgi novērtē Komisijas veikto darbu. Lai gan detaļu pilnīgai izstrādei vēl jāpievērš nopietna uzmanība, Komiteja uzskata, ka sagatavotais augsta līmeņa plāns ir pietiekami visaptverošs un lielākoties pareizs.

1.12. Komiteja tomēr ir pārstiegta, ka paziņojumā nav iekļauta *Galileo* programma, kas ir nozīmīgs ieguldījums Eiropas IKT nākotnē. Komiteja aicina Komisiju nodrošināt, ka *Galileo* programma tieši tiek iekļauta Digitālās programmas rīcības plānā, un atgādina Komisijai par EESK izstrādātajiem atzinumiem par minēto programmu ⁽³⁾.

1.13. Komiteja cer drīzumā apspriesties ar Komisiju par tās konkrētajiem paziņojumiem attiecībā uz katru Digitālās programmas aspektu.

⁽²⁾ “Eiropa 2020 — stratēģija gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei”, COM(2010) 2020 galīgā redakcija.

⁽³⁾ OV C 256, 27.10.2007., 73. lpp.; OV C 324, 30.12.2006., 41. lpp.; OV C 324, 30.12.2006., 37. lpp.; OV C 318, 23.12.2006., 210. lpp.; OV C 221, 8.9.2005., 28. lpp.; OV C 302, 7.12.2004., 35. lpp.; OV C 48, 21.2.2002., 42. lpp.

Minēto paziņojumu izstrādē Komiteja aicina Komisiju ņemt vērā vairākus iepriekšējos EESK atzinumus ⁽⁴⁾, kuros analizēta nepieciešamība pēc drošas un dinamiskas informācijas sabiedrības, spēcīgas Eiropas IKT nozares un produktīvas digitālās ekonomikas ar strauju izaugsmi.

2. Ieteikumi.

2.1. Universālā pakalpojuma definīcijā jāiekļauj plaši pieejama ātra piekļuve ⁽⁵⁾ līdz ar atbilstošiem finansējuma mehānismiem.

2.2. Jāpalielina finansējums IKT prasmju attīstīšanai un zināšanu un izpratnes veicināšanas programmām iedzīvotājiem un mazajiem un vidējiem uzņēmumiem. Dalībvalstis jāizveido informācijas un atbalsta funkcijas, lai palīdzētu MVU un iedzīvotājiem gūt izpratni par digitālo ekonomiku un piedalīties tajā.

2.3. Ņemot vērā Digitālajā programmā pausto apņēmību par e-iekļaušanu, Padomei visā ES teritorijā būtu jāatbalsta iniciatīvas, kuru mērķis ir iepazīstināt skolēnus, vecāka gadagājuma, kā arī sociāli mazaizsargātus iedzīvotājus ar platjoslas tehnoloģiju izmantošanu (piemēram, tālmācība tīmeklī, videokonferences, tiešsaistes publiskie pakalpojumi utt.). Visu izglītības programmu pamatā jābūt paraugpraksei.

2.4. Septītajā IKT pētniecības pamatprogrammā īpaša uzmanība būtu jāpievērš tādu jaunas paaudzes produktu un pakalpojumu izstrādei, kas apmierinās gados vecāku iedzīvotāju, cilvēku ar invaliditāti un cilvēku, kuriem ir lasītprasmes un rakstītprasmes problēmas, īpašās vajadzības.

2.5. IKT produktu un pakalpojumu atklātu standartu veicināšanai un atbalstam vajadzētu kļūt par Digitālās programmas tiešu sastāvdaļu. Atklātie standarti sekmē konkurenci un dod iespēju MVU vispārējai izaugsmei un konkurētspējai.

⁽⁴⁾ “Kā pārvērst digitālo dividendi sociālajā labumā un ekonomikas izaugsme” — vēl nav publicēts OV; OV C 255, 22.9.2010., 116. lpp. un OV C 77, 31.3.2009., 60. lpp.; “Uzlabot “publiskā un privātā sektora partnerības līdzdalības” modeļus, izvēršot visiem pieejamus e-pakalpojumus ES 27 dalībvalstīs”; vēl nav publicēts OV; OV C 255, 22.9.2010., 98. lpp.; OV C 128, 18.5.2010., 69. lpp.; OV C 317, 23.12.2009., 84. lpp.; OV C 218, 11.9.2009., 36. lpp.; OV C 175, 28.7.2009., 8. lpp.; OV C 175, 28.7.2009., 92. lpp.; OV C 175, 28.7.2009., 87. lpp.; OV C 77, 31.3.2009., 63. lpp.; OV C 224, 30.8.2008., 61. lpp.; OV C 224, 30.8.2008., 50. lpp.; OV C 97, 28.4.2007., 27. lpp.; OV C 97, 28.4.2007., 21. lpp.; OV C 325, 30.12.2006., 78. lpp.; OV C 318, 23.12.2006., 222. lpp.; OV C 110, 9.5.2006., 83. lpp.; OV C 123, 25.4.2001., 36. lpp.

⁽⁵⁾ COM(2005) 203 galīgā redakcija un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2002/22/EK par universālo pakalpojumu un lietotāju tiesībām attiecībā uz elektronisko komunikāciju tīkliem un pakalpojumiem.

2.6. Līdztekus finanšu līdzekļu plūsmas palielināšanai IKT jauninājumiem un pētniecībai un izstrādei Komisijai jānodrošina arī pienācīga pārskatatbildība un ieguldītās naudas lietderīga izmantošana. Jāpiemēro pienācīga ieguldījumu vadības prakse, proti, ieguldījumi jāpiešķir, pamatojoties uz sagaidāmo saimniecisko un/vai sabiedrisko atdevi, un visi ieguldījumi stingri jāpārvalda, lai nodrošinātu plānotos ieguvumus.

2.7. Ieguldījumu pētniecībā un izstrādē pārvaldībai jānodrošina laba atsevišķo programmu un projektu koordinācija, lai gūtu maksimāli iespējamo labumu un izvairītos no resursu izšķiešanas, veicot divkārtu darbu.

2.8. Pasākumos pētniecības un izstrādes jomā augsta prioritāte jāpiešķir ilgtspējai, veicot ieguldījumus tehnoloģijās, kas likvidētu saikni starp ekonomikas izaugsmi un kaitējumu videi.

2.9. Novatorisku tehnoloģiju finansēšanu, kuras pamatā ir Eiropas vadošā loma pasaulē bezvadu un mobilajos sakaros, varētu noteikt par prioritāti, lai nodrošinātu vispārēju ātru interneta piekļuvi, iespējams, izmantojot frekvenču spektru, kas kļūst pieejams, samazinoties pieprasījumam pēc frekvencēm televīzijas apraidei un citiem mērķiem (tā saucamā "baltā zona")⁽⁶⁾.

2.10. Komiteja aicina Komisiju noteikti iekļaut *Galileo* programmu Digitālās programmas mērķos un resursos. Finansējums būtu jāpiešķir arī tādu tehnoloģiju un lietojumprogrammu veicināšanai, kas spēs apstrādāt *Galileo* pakalpojumu sniegtos ārkārtīgi precīzos globālās navigācijas atrašanās vietas signālus⁽⁷⁾.

2.11. Eiropas Savienībai jāturpina pētniecības un izstrādes finansēšana saistībā ar lietisko internetu⁽⁸⁾; tas sekmēs tehnoloģijas attīstību bezvadu tehnoloģijās, internetā un *Galileo*.

2.12. Būtiski jāpalielina ieguldījumi pētniecībā un izstrādē saistībā ar sevišķi svarīgas informācijas infrastruktūras aizsardzības (CIIP) jautājumiem⁽⁹⁾.

⁽⁶⁾ Skat. atzinumu "Kā pārvērst digitālo dividendi sociālajā labumā un ekonomikas izaugsme" (vēl nav publicēts Oficiālajā Vēstnesī) un http://www.economist.com/blogs/babbage/2010/09/white-space_wireless.

⁽⁷⁾ *Galileo* pakalpojumus ietilps atklātas piekļuves navigācija, komerciālā navigācija, dzīvības glābšanas navigācija, publiski regulēta navigācija, kā arī meklēšana un glābšana.

⁽⁸⁾ OV C 255, 22.9.2010., 116. lpp. un OV C 77, 31.3.2009., 60. lpp.

⁽⁹⁾ See OJ C 255, 22.9.2010, p. 98.

2.13. Eiropas Savienībai jāpilnvaro atbilstoša regulatīvā iestāde, tai skaitā Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūras locekļi, lai īstenotu efektīvu aizsardzību saistībā ar informācijas kritiskajām infrastruktūrām visā ES teritorijā⁽¹⁰⁾.

2.14. Eiropā jāveido spēcīga informācijas drošības nozare, kas būtu organizēta saskaņoti un koordinēti un kas atbilstu tam kompetences līmenim, kāds raksturīgs šai nozarei ASV, kur tā saņem ļoti labu finansējumu⁽¹¹⁾.

2.15. Strādājot ar pasaules mēroga IKT uzņēmumiem Digitālās programmas īstenošanā, Komisijai jāpatur prātā iedzīvotāju interešu aizsardzība.

2.16. Saskaņā ar vispārēju politikas principu sabiedrības interesēm ("sabiedriskajam labumam") jābūt līdzsvarā ar privātajām un komerciālajām interesēm.

2.17. Komisijai būtu jāveic visi iespējamie pasākumi, lai nodrošinātu, ka dalībvalstis konsekventi izpilda reglamentējošos noteikumus elektronisko sakaru jomā⁽¹²⁾ un ka to īstenošana ir vienmērīga, līdzsvarota un visaptveroša visās 27 dalībvalstīs.

2.18. Lai nodrošinātu pienācīgu atbilstību noteikumiem, jāstiprina komunikāciju regulatoru pilnvaras dalībvalstīs un ES līmenī, padarot tās līdzīgas pilnvarām, kādas ir Eiropas Aviācijas drošības aģentūrai (EASA)⁽¹³⁾.

2.19. Ņemot vērā mobilo IKT pieaugošo nozīmi, Eiropai vajadzētu ātri pāriet uz tādu pieeju radiofrekvenču pārvaldībai, kas būtu orientēta uz tirgu, palielinot tirgus dalībnieku lomu un plašāk ieviešot radiofrekvenču tirdzniecību, kā arī samazinot valsts līmeņa birokrātiskos šķēršļus radiofrekvenču piešķiršanā⁽¹⁴⁾.

⁽¹⁰⁾ Ibid.

⁽¹¹⁾ ASV federālā kibersdrošības tirgus kumulatīvā tirgus vērtība tiek lēsta 55 miljardu ASV dolāru apmērā (2010.–2015. gadā); paredzams, ka kopējā ikgadējā izaugsme nākamajos 6 gados būs 6,2 % — <http://www.marketresearchmedia.com/2009/05/25/us-federal-cybersecurity-market-forecast-2010-2015/>.

⁽¹²⁾ Direktīva 2002/21/EK par kopējiem reglamentējošiem noteikumiem attiecībā uz elektronisko komunikāciju tīkliem un pakalpojumiem; Direktīva 2002/19/EK par piekļuvi elektronisko komunikāciju tīkliem un ar tiem saistītām iekārtām un to savstarpēju savienojumu; un Direktīva 2002/77/EK par konkurenci elektronisko komunikāciju tīklu un pakalpojumu tirgū.

⁽¹³⁾ <http://cordis.europa.eu/>

⁽¹⁴⁾ "Kā pārvērst digitālo dividendi sociālajā labumā un ekonomikas izaugsme" — vēl nav publicēts Oficiālajā Vēstnesī; OV C 97, 28.4.2007., 27. lpp. un OV C 224, 30.8.2008., 50. lpp.

2.20. Komisijai jānodrošina dalībvalstis aizstāvēt savas nacionālās intereses, attīstot un izmantojot maģistrālos pārraides un komunikācijas tīklus, nolūkā sasniegt valsts politikas mērķus, piemēram, izlīdzināt atšķirības platjoslas pakalpojumu jomā. To iespējams panākt, sadarbojoties ar telekomunikāciju uzņēmumiem publiskā un privātā sektora partnerībās ⁽¹⁵⁾.

2.21. ES reģionos ar augstu iedzīvotāju blīvumu jāatbalsta infrastruktūras nodrošinātāji, kas veic optiskās šķiedras kabeļu nodrošināšanu līdz galalietotājam (FTTH).

2.22. Noderīga tiešsaistes satura un pakalpojumu pieejamība ir galvenais dzinulis darbībai tiešsaistē. Valdībām, valsts iestādēm, komunālo pakalpojumu uzņēmumiem un citiem uzņēmumiem būtu jāpaātrina savu tīmekļa vietņu attīstīšana un jāpāriet uz tiešsaistes attiecībām ar klientiem.

2.23. Jāmeklē novatoriski risinājumi, lai uzņēmumi spētu paaugstināt kvalitatīvu tiešsaistes pakalpojumu sniegšanu klientiem. Šai sakarā īpaša uzmanība jāpievērš tiešsaistē pieejamo video materiālu izmantošanas attīstībai.

2.24. Ieguldījumi būtu jāorientē uz novatorisku risinājumu meklēšanu problēmām, ko rada valodu daudzveidība Eiropas Savienībā. ASV un citām lielajām ekonomikām, kuru valsts valoda starptautiski tiek izmantota par saziņas valodu, ir priekšrocības, veidojot vienotu, saskaņotu tiešsaistes tirgu precēm un pakalpojumiem. Valodu daudzveidība ir īpašs izaicinājums stratēģiskajam redzējumam par 2020. gadu.

2.25. Jāapsver Eiropas elektroniskās identitātes (eID) izveidošana katram iedzīvotājam, kas veicinātu e-pakalpojumu sniegšanu un uzņēmējdarbību tiešsaistē.

2.26. Komisijai jāievieš ES mēroga sertifikācijas un marķēšanas sistēma e-uzņēmējiem, lai patērētājiem neatkarīgi no valstu robežām, pērkot preces un pakalpojumus tiešsaistē, būtu vispārēja aizsardzība. Šāda sistēma paaugstinātu patērētāju uzticību e-kerceijai.

2.27. Veicot pārrobežu pirkumus, iedzīvotājiem jābūt palāvībai, ka viņu personas dati un nauda ir drošībā; ir jāgarantē privātums un personas datu droša uzglabāšana.

2.28. Komisijai jāizveido zvanu centru licencēšanas sistēma, lai nodrošinātu ES iedzīvotāju personas datu un naudas aizsardzību gadījumos, kad iedzīvotāji veic darījumus, izmantojot zvanu centrus, jo īpaši zvanu centrus, kas atrodas ārpus ES.

2.29. Jāapsver arī aizsardzības pasākumu ieviešana patērētājiem, kuri kļūdaini apstiprina pirkumu tiešsaistē. Mūsdienās patērētājiem ir pārāk viegli izdarīt dārgas kļūdas, apstiprinot lidojumu rezervējumu vai citus pirkumus. Iespējams, šāda veida darījumiem būtu jāparedz anulēšanas iespēja.

2.30. Īpaša uzmanība jāpievērš e-kerceijai, kurā iesaistīti bērni; jāparedz atbilstoši noteikumi un rīcības kodekss.

2.31. Eiropas Savienībai jāpiešķir līdzekļi, lai stiprinātu Eiropas rīcības spēju kibernetizāciju apkarošanā. Eiropas Savienībai aktīvi jāizmeklē kibernetizāciju, likumpārkāpējiem paredzot stingrus un visā Eiropas Savienībā vienotus soda pasākumus.

2.32. Komisijai būtu jāizstrādā stratēģijas īstenošanas dokuments, kurā būtu sīki izskatīta paziņojuma sadaļa "Īstenošana un pārvaldība". Komiteja uzskata, ka bez sīki izstrādāta un saskaņota īstenošanas plāna Digitālās programmas mērķi netiks sasniegti.

2.33. Komisijai maksimāli jāizmanto informācijas un komunikācijas tehnoloģiju pārvaldības instrumenti, lai palīdzētu īstenot Digitālo programmu.

2.34. EESK izveidos pastāvīgo grupu, kas nepārtraukti uzraudzīs Digitālās programmas ļoti svarīgo attīstību un īstenošanu.

3. Vispārīga informācija.

3.1. Digitālā programma Eiropai ir viena no stratēģijas "Eiropa 2020" septiņām pamatiniciatīvām, kas izvirzītas, lai noteiktu informācijas un komunikācijas tehnoloģijai (IKT) atvēlamo lomu Eiropas ieceru īstenošanā līdz 2020. gadam. Neformālajā ministru sanāksmē, kas 2010. gada aprīlī notika Granādā, Spānijā, par ES informācijas sabiedrības politiku atbildīgie ministri pāda pilnīgu atbalstu šai apjomīgajai politikas iniciatīvai ⁽¹⁶⁾.

3.2. Digitālās programmas nepieciešamība Eiropā.

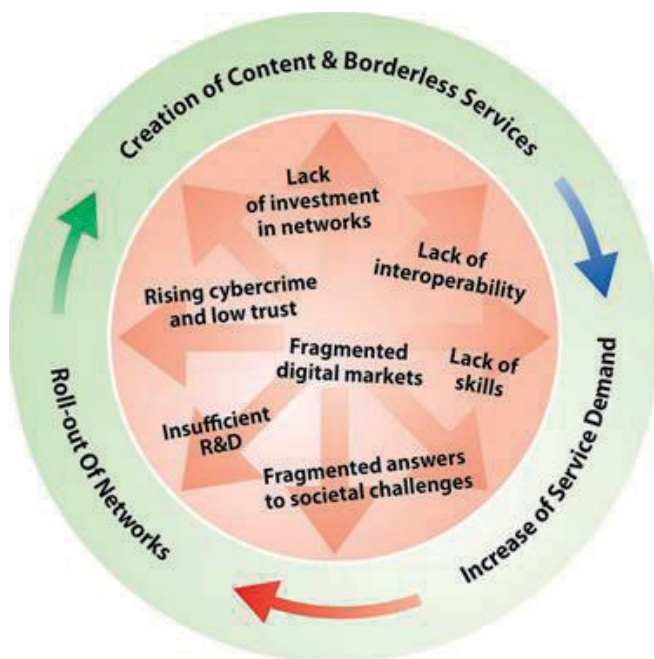
3.2.1. Digitālās programmas mērķis ir parādīt ceļu, kā pēc iespējas labāk izmantot IKT sociālo un saimniecisko potenciālu.

3.2.2. Šo IKT milzīgo potenciālu var mobilizēt, izmantojot labi funkcionējošu noslēgto loku, kas attēlots zemāk redzamā **1. attēla** ārējā joslā.

⁽¹⁵⁾ Skat. "Uzlabot "publiskā un privātā sektora partnerības līdzdalības" modeļus, izvērēt visiem pieejamus e-pakalpojumus ES 27 dalībvalstīs" (vēl nav publicēts Oficiālajā Vēstnesī).

⁽¹⁶⁾ http://www.eu2010.es/export/sites/presidencia/comun/descargas/Ministerios/en_declaracion_granada.pdf.

1. attēls

Digitālās ekonomikas noslēgtais loks.

3.2.3. Neraugoties uz to, ka ir skaidri zināms IKT pārmaiņas veicinošais potenciāls, lai to izmantotu, ir jāsasit ar nopietniem izaicinājumiem. Komisija ir apzinājusi septiņus nozīmīgākos šķēršļus. Tie ir uzskaitīti **1. attēla** iekšējā aplī.

3.2.4. Minēto šķēršļu dēļ Eiropa atpaliek no saviem rūpnieciskajiem partneriem, proti, 30 % eiropiešu vēl aizvien nekad nav lietojuši internetu; optiskās šķiedras ātrgaitas tīklu izplatība Eiropā ir tikai 1 %, turpretim Japānā tā ir 12 % un Dienvidkorejā — 15 %; ES izdevumi IKT pētniecībai un izstrādei sasniedz tikai 40 % no ASV līmeņa

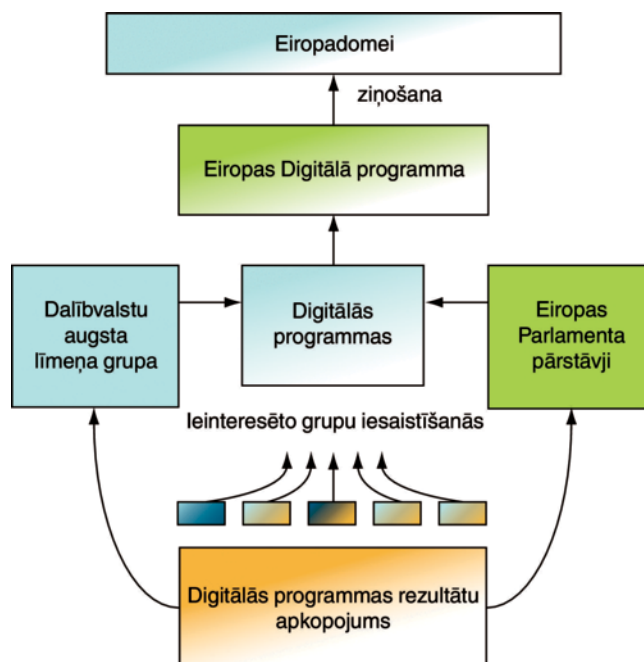
3.3. Digitālajā programmā ierosināts veikt steidzamus pasākumus, lai rastu risinājumus septiņu svarīgāko uzdevumu jomās, kas ietekmē IKT pārveidojošo potenciālu, nolūkā panākt, ka Eiropa nostājas uz viedas, ilgtspējīgas un iekļaujošas izaugsmes ceļa.

3.4. Politikas iniciatīva aptver simts pasākumus un 13 galvenos darbības mērķus, kas jāīsteno nākamajā desmitgadē, tostarp vairāk nekā trīsdesmit likumdošanas iniciatīvas. Programma ir sadalīta septiņos politikas pilāros, atzīstot tās mērķu sasniegšanas kritiski svarīgo globālo dimensiju.

3.5. Īstenošana un pārvaldība.

Zemāk redzamajā shēmā attēlota Digitālās programmas īstenošanai ierosinātā pārvaldības struktūra.

2. attēls

Eiropas Digitālās programmas pārvaldības cikls.

4. Piezīmes.

4.1. Politikas iniciatīvu neatbilstoša īstenošana ir pastiprinājusi Eiropas digitālās ekonomikas inertumu, ko izraisījuši tirgus sadrumstalotība un ieguldījumu nepietiekamība. Ir svarīgi, ka Komisija izmanto Digitālās programmas pamatiniciatīvu, lai stimulētu labu vadības un pārvaldības praksi, kas dotu Eiropai nepieciešamo digitālo ekonomiku ar strauju izaugsmi.

4.2. Pieaugot ieguldījumu IKT nozarē apjomam un intensitātei, kā arī digitālās ekonomikas stimulēšanai, ir svarīgi, lai līdztekus ES izdevumu plāniem tiktu uzlabota un pastiprināta arī pārvaldība un pārskatatbildība.

4.3. ES pētniecības un izstrādes izdevumu efektivitāte un rezultativitāte IKT jomā ir izšķiroši nozīmīga, jo no apjomīgajiem ieguldījumiem, kuri tiks veikti, mums jācienā gūt maksimālu labumu. Ir svarīgi, lai pētniecības un izstrādes programmas un projekti būtu atšķirīgi un lieki nepārkāptos ne valsts, ne starptautiskajā, ne arī tehnoloģijas nozares līmenī.

4.4. Eiropa ir pārāk atkarīga no milzīgiem, globāliem IKT programmatūras un pakalpojumu uzņēmumiem. Tikai viens Eiropas uzņēmums atrodas vispasaules IKT uzņēmumu pirmajā desmitā, proti, *Nokia*, un tikai viens Eiropas uzņēmums — *SAP* — ir viens no pasaulē desmit labākajiem programmatūras izstrādātājiem.

4.5. Atklātajiem standartiem ir bijusi izšķiroša nozīme Interneta attīstībā un sekmīgā izmantošanā. Eiropai būtu noteikti jāatbalsta atklātie standarti, lai veicinātu konkurenci un mazinātu šķēršļus jaunizveidotu uzņēmumu, ieskaitot privātā sektora un sociālās ekonomikas jomas uzņēmējus, iekļuvei tirgū. Stingrs atbalsts atklātajiem standartiem Sadarbības un standartu rīcības plāna ietvaros arī palīdzētu attīstīties tādām Eiropas IKT uzņēmēj sabiedrībām, kas spēj konkurēt pasaules mērogā.

4.5.1. ES ir jārada Eiropā saimnieciskā vide, kas stimulē tādu novatorisku un spēcīgu IKT uzņēmumu attīstību, kuri, iespējams, var konkurēt vispasaules līmenī.

4.5.2. Labs "pašmāju tirgus" ir svarīgs, lai augoši un dinamiski MVU nākotnē kļūtu par "globāliem milžiem"; jārisina ar sadrumstalotiem digitālajiem tirgiem un sadarbības trūkumu saistītās problēmas, lai atbalstītu Eiropas IKT uzņēmumu apslēpto potenciālu.

4.6. ASV veiktie apjomīgie ieguldījumi IKT izraisa intelektuālā darbaspēka emigrāciju no Eiropas. Paredzams, ka ASV federālā IT tirgus kopējā vērtība 2011.–2015. gadā būs 530 miljardi USD un līdz 2015. gadam izdevumi sasniegs 115 miljardus USD gadā. Lai Eiropa digitālajā laikmetā tiktu līdzī straujajai attīstībai, tai pavisam noteikti jānovirza izdevumi uz IKT jomu.

4.7. Tā kā kļuvis zināms, ka nozīmīgus rūpniecības procesus apdraud *Stuxnet* vīruss⁽¹⁷⁾, viena no valdību darba kārtības prioritātēm ir kibernetiskā drošība un informācijas kritiskās infrastruktūras aizsardzība.

4.7.1. Savu iedzīvotāju labklājības un dzīves kvalitātes nodrošināšanā Eiropa šobrīd jau ļoti lielā mērā ir atkarīga no informācijas un komunikācijas tehnoloģijām. Ir būtiski, ka mūsu pieaugošā atkarība no IKT iet kopsolī ar aizvien modernākiem drošības pasākumiem, lai aizsargātu informācijas kritisko infrastruktūru (elektroenerģija, ūdens, transports, drošības sistēmas u.c.) un pasargātu iedzīvotājus no kibernetiskajiem uzbrukumiem.

4.7.2. Komiteja atgādina Komisijai par savu atzinumu "Informācijas kritiskās infrastruktūras aizsardzība"⁽¹⁸⁾. Komiteja ir jo īpaši pārliecināta, ka Eiropai jāīsteno spēcīga vadošā loma un jāpilnvaro atbilstoša iestāde, lai pienācīgi aizsargātu ES pret uzbrukumiem.

4.8. Komisijas Zaļajā grāmatā par demogrāfiskajām pārmaiņām uzsvērta demogrāfiskā virzība Eiropā, proti, tās sabiedrības straujā novecošana līdztekus jauniešu skaita samazināšanās tendencei. Lai gan minētais rada daudzas problēmas, ir arī ar tehnoloģijas inovāciju saistītas iespējas, lai paaugstinātu gados vecāku cilvēku un cilvēku ar invaliditāti dzīves kvalitāti, mazinātu novecojošās sabiedrības saimnieciskās problēmas un radītu Eiropā jaunas saimnieciskās un uzņēmējdarbības iespējas. Tiek uzskatīts, ka gados vecākiem cilvēkiem paredzētām jaunām IKT būs svarīga nozīme dažu nākotnes problēmu risināšanā. Tāpēc Eiropai jāplāno,

ka tehnoloģija var apmierināt novecojošās sabiedrības vajadzības, jo IKT var palīdzēt paaugstināt iedzīvotāju dzīves kvalitāti, saglabāt veselību, ilgāk palikt neatkarīgiem un aktīviem darbā vai sabiedrībā. Plašu pakalpojumu klāstu iespējams piedāvāt komunikācijas, iepirkšanās, drošības, veselības aizsardzības un daudzās citās jomās.

4.9. Tā kā Eiropas iedzīvotāju intereses ne vienmēr saskan ar globālo IKT uzņēmumu interesēm, starp uzņēmumu un iedzīvotāju interesēm jāpanāk līdzsvars.

4.10. Valodu daudzveidība Eiropai ir īpašs problēmjautājums, cenšoties izveidot dinamisku vienoto tirgu tiešsaistes precēm un pakalpojumiem. Vajadzīgi lielāki ieguldījumi, lai minētajam problēmjautājumam rastu novatoriskus risinājumus.

4.11. Kvalitatīva satura un pakalpojumu pieejamība tiešsaistē ir viens no galvenajiem lietotāju piesaistīšanas elementiem. Valdības un valsts iestādes visā Eiropas Savienībā izvērs pakalpojumus ļoti nevienmērīgi un ir jāveic vairāk pasākumu, lai palīdzētu valstīm, kuras ir atpalikušas, virzīt uz priekšu savas programmas; jo īpaši publisko preču un pakalpojumu e-iekārtu jomā varētu paveikt daudz vairāk.

4.12. Pārrobežu e-komercijas ekonomikas veicināšana Eiropas Savienībā ir ļoti sarežģīts process. Lai ieinteresētu "pirmos klientus", e-komercijai jābūt lietotājiem saprotamai un drošai. Šobrīd 27 ES dalībvalstu starpā pastāvošā juridiskā, valodas, kultūras un tehnoloģiju sadrumstalotība rada ievērojamus šķēršļus atvērtas un visu ES teritoriju aptverošas e-komercijas ekonomikas izaugsmei. Minētās problēmas ir jārisina katra atsevišķi, taču e-identifikācijas kartes ieviešana visiem iedzīvotājiem un ES mēroga e-tirgotāja sertifikācijas sistēmas izveidošana lielā mērā mazinātu šīs problēmas.

4.13. E-tirgotāja sertifikācijā labs piemērs ir Nīderlande. Tiešsaistes tirgotāju aroda apvienība ir izveidojusi sertifikācijas organizāciju ar neatkarīgu uzraudzības padomi. Visiem apvienības locekļiem jāievēro rīcības kodekss un jāizmanto standarta līgums ar klientu, kas izstrādāts pēc vienošanās ar Nīderlandes patērētāju organizāciju (*Consumentenbond*). Veicot darījumus ar sertificētiem e-tirgotājiem, klienti strīdu risināšanai var izmantot strukturētu sūdzību izskatīšanas procedūru. Klientu informētība par šāda veida sertifikāciju ir augsta, proti, 83 % tiešsaistes patērētāju pazīst sertifikācijas etiķeti. Komiteja sagaida, ka Komisija veiks pasākumus e-tirgotāju sertifikācijas sistēmas ieviešanai ES mērogā.

4.14. Iedzīvotāji, kas pirmo reizi izmanto tīmekli un internetu, ir jo īpaši pakļauti kibernetiskajam riskam un negodīgiem tirgotājiem. Neaizsargātajiem lietotājiem — gan pieaugušajiem, gan bērniem — jānodrošina visa iespējamā aizsardzība, kas palīdzētu viņiem droši izmantot tiešsaistes vidi⁽¹⁹⁾.

⁽¹⁷⁾ <http://www.nytimes.com/2010/09/27/technology/27virus.html> un <http://www.ft.com/cms/s/0/e9d3a662-c740-11df-aeb1-00144feab49a.html?ftcamp=rss>

⁽¹⁸⁾ OV C 255, 22.9.2010., 98. lpp.

⁽¹⁹⁾ Pēdējo 15 gadu laikā EESK ir izstrādājusi vairākus atzinumus par minēto tematu. Divus nesenākos atzinumus sk. OV C 128, 18.5.2010., 69. lpp. ("Sociālo kontaktu vietņu ietekme") un OV C 224, 30.8.2008., 61. lpp. ("Bērnu aizsardzība internetā").

4.15. Komisija savā gada progresa ziņojumā varētu iekļaut īpašu nodaļu saistībā ar invaliditātes radītajām problēmām, lai apzinātu un izvērtētu Digitālās programmas ietvaros gūtos panākumus minētajā jomā.

4.16. Eiropas tiešsaistes ekonomikā, kurai nav robežu, būtiski ir nodrošināt, ka Eiropalam ir atbilstoši instrumenti, lai uzraudzītu komerciālo un sociālo darbību ar mērķi padarīt to visiem drošu.

Briselē, 2010. gada 8. decembrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Staffan NILSSON

Abonementa cenas 2011. gadā (bez PVN, ieskaitot sūtīšanas izdevumus)

<i>ES Oficiālais Vēstnesis</i> , L un C sērija, tikai papīra formātā	22 oficiālajās ES valodās	EUR 1 100 gadā
<i>ES Oficiālais Vēstnesis</i> , L un C sērija, papīra formātā + DVD, ikgadējs	22 oficiālajās ES valodās	EUR 1 200 gadā
<i>ES Oficiālais Vēstnesis</i> , L sērija, tikai papīra formātā	22 oficiālajās ES valodās	EUR 770 gadā
<i>ES Oficiālais Vēstnesis</i> , L un C sērija, DVD, ikmēneša (apkopojošs)	22 oficiālajās ES valodās	EUR 400 gadā
<i>ES Oficiālā Vēstneša</i> pielikums (S sērija) – <i>Publiskā iepirkuma līgumu konkursi</i> , DVD, viens izdevums nedēļā	daudzvalodu: 23 oficiālajās ES valodās	EUR 300 gadā
<i>ES Oficiālais Vēstnesis</i> , C sērija – <i>Konkursi</i>	valodā(-ās) saskaņā ar konkursu(-iem)	EUR 50 gadā

Eiropas Savienības Oficiālā Vēstneša, kas iznāk oficiālajās Eiropas Savienības valodās, abonements ir pieejams 22 valodās. Tajā ir L sērija ("Tiesību akti") un C sērija ("Paziņojumi un informācija").

Katrai valodas versijai nepieciešams atsevišķs abonements.

Saskaņā ar Padomes Regulu (EK) Nr. 920/2005, kas publicēta 2005. gada 18. jūnijā *Oficiālajā Vēstnesī* L 156, Eiropas Savienības iestādes uz zināmu laiku nesaista pienākums visus tiesību aktus sagatavot īru valodā un tos publicēt šajā valodā. Tādēļ *Oficiālā Vēstneša* izdevumus īru valodā var iegādāties atsevišķi.

Oficiālā Vēstneša pielikumu (S sērija – "Publiskā iepirkuma līgumu konkursi") var abonēt 23 oficiālo valodu versijās vienā daudzvalodu DVD formātā.

Eiropas Savienības Oficiālā Vēstneša abonentiem ir tiesības saņemt dažādus *Oficiālā Vēstneša* pielikumus bez papildu samaksas. Abonentus informē par pielikumiem ar *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* iekļautiem paziņojumiem lasītājiem.

Pārdošana un abonementi

Dažādus maksas periodiskos izdevumus, tādus kā *Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis*, var abonēt pie mūsu komerciālajiem izplatītājiem. To saraksts ir pieejams šādā tīmekļa vietnē:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_lv.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) piedāvā tiešu bezmaksas piekļuvi Eiropas Savienības tiesību aktiem. Šajā vietnē iespējams iepazīties ar *Eiropas Savienības Oficiālo Vēstnesi*, un tajā ir iekļauti arī līgumi, tiesību akti, tiesu prakse un sagatavošanā esošie tiesību akti.

Lai uzzinātu vairāk par Eiropas Savienību, skatīt: <http://europa.eu>

